John Broderick

piligrimystė

baltos lankos
savaitgalio knyga

Džulija Glin – turtingiausio miestelio žmogaus žmona, vietinės labdaros draugijos prezidentė, iš pažiūros gerų manierų, dorovinga katalikė. Ji globoja savo senyvą, artrito suluošintą vyrą Maiklą. Pastarąjį nuoširdžiai prižiūri ir simpatingas jaunuolis – tarnas Stivenas, atsidavęs Maiklo sūnėnas daktaras Džimas ir artimas šeimos draugas dvasininkas Viktoras. Tačiau už nugaros miestelis ūžia...

Vieną dieną Džulija ima gauti anoniminius laiškus, kur detaliai aprašytos „gurmaniškos“ jųdviejų su Džimu neištikimybės naktys... Be to, miestelį sukrečia ekscentriško Dublino homoseksualo Tomio Begoto savižudybė. Rodos, tai sujaudina ne tik budrias uždaro miestelio moterėles, bet ir Stiveną, Džimą ir patį Maiklą... Kas juos visus sieja, kokie jie iš tikrųjų žmonės – ruošdamasi piligriminei kelionei į Lurdą melsti Maiklo pasveikimo, vis mėgina suprasti Džulija. Kokias žmonių asmenines dramas slepia, rodos, mieguistas ir apatiškas Airijos miestelis?..

John Broderick

piligrimystė

Iš anglų kalbos vertė
Violeta Tauragienė

baltos lankos

UDK 820(417)-3
Br231

Viršelio dailininkė
Gintarė Lučiūnaitė

Versta iš: John Broderick, *The Pilgrimage*, The Lilliput Press, Dublin, 2004

Leidėjas dėkoja už finansinę paramą Airių literatūros mainų (vertimo) fondui (*Ireland Literature Exchange*), Dublinas, Airija
www.irelandliterature.com
info@irelandliterature.com

Printed in Lithuania
ISSN 1822-6558
ISBN 978-9955-23-169-1

Sveikiesiems nereikia gydytojo, tik ligoniams.
Luko 5,31

1

STIVENAS stabtelėjo prie durų pasiklausyti. Balsai anapus buvo kiek prislopinti, bet girdimi neblogai. Vis dėlto pono Glino balsas, gilesnis, tapęs gerklinis nuo tada, kai jis apsirgo, buvo girdėti aiškiau. Mat jo lova stovėjo priešais duris. Kiti – gydytojas Glinas, ponia Glin ir tėvas Viktoras – tikriausiai kaip visada sėdėjo ant kėdžių, sustatytų aplinkui lovą, atgręžę nugaras į duris. Jie kalbėjo apie Lurdą.

– Šiais laikais tai – visiškas niekis, Maiklai, – progiesmiu ištarė tėvas Viktoras. – Vos trys valandos skrydžio iš Dublino, su visais patogumais. Be to, dabar jie turi specialius lėktuvus ir galės jus įkelti ir iškelti su ratukais be jokio vargo. Tik bilietus patartina užsisakyti iš anksto. Žinoma, jums jie visada suras vietos.

– Kaip manai, Džimai? – paklausė ponas Glinas. Iš balso Stivenas suprato, kad ponas Glinas apsisprendė. Jie jau seniai pradėjo tas kalbas apie Lurdą.

– Nematau priežasties, kuri galėtų tai sukliudyti, – gydytojo Glino balsas buvo tylus, kiek švepluojantis. Stivenas žinojo, kad jis pats tai suvokė, todėl kalbėjo labai lėtai. Ir, aišku, kaip ir visi jauni gydytojai, norėjo atrodyti vyresnis nei buvo iš tikrųjų. – Jūsų sveikatai dėl to pavojus negresia, o tinkamai susiruošus nepatogumų

gali būti mažiau, – gydytojas atsikosėjo ir Stivenas beveik regėjo, kaip jis sukeitė kojas, vėl jas atkeitė – turėjo tokį nervingą įprotį, – trindamas į šlaunis stambias plaukuotas rankas.

Stojo tyla, kurią po kelių akimirkų sudrumstė tik kėdės girgžtelėjimas ir labai tylus kažkieno atsikosėjimas, veikiau murmesys, palyginti su jaunojo gydytojo kosčiojimu. Gal pono Glino.

Ore pakibusi Stiveno ranka sulenktais krumpliais krustelėjo kelis milimetrus durų link. Jokio garso. Ranka instinktyviai susiturėjo. Ponia Glin dar nebuvo pratarusi nė žodžio. Šiaip ji nesivaržydavo daug kalbėti prie savo sūnėno. Spigiu entuziastingu balsu tėvas Viktoras vėl prakalbo apie tai, kaip tobulai surengta ta jo brolijos piligrimystė į Lurdą. Per kvapą gniaužiantį Lurdo grotos nakčia keliamos nuotaikos aprašymą, stojus trumpai pauzei, staiga įsiterpė ponia Glin. Atsargiai atitraukęs padėklą nuo krūtinės, Stivenas prilenkė galvą arčiau durų. Balsas buvo tylus, bet aiškus, virpantis. Stivenas ją įsivaizdavo palinkusią į priekį, pravertomis putliomis lūpomis, bėginėjančiomis nuo vieno prie kito – vyro, sūnėno, kunigo – akimis, gebančią juos visus apgaubti savo nedalomu dėmesiu.

– Gal ir tu vyktum su mumis, Džimai? – paklausė ji. – Tėve, kaip manote, juk tai būtų puiki mintis? Maiklai, pakviesk Džimą vykti su mumis. Žinau, kad tie užsienio gydytojai nuostabūs, bet Maiklas pripratęs prie tavęs, Džimai, ir aš taip pat.

– Juk jūs išvykstate tik penkioms dienoms, – gydytojas Glinas užsimiršo ir prakalbo paskubomis, taip staiga išsidavęs, kad yra jaunas ir nepatyręs. – Dėdė Maiklas ten bus prižiūrimas taip pat puikiai, kaip ir čia, o jums vaistus reikia įšvirkšti tik kas dvi savaites.

– Tėve Viktorai, įkalbėkite jį vykti su mumis, – neatlyžo ponia Glin juokdamasi. – Tai pravers jo sielai.

– Žinoma, kelionė į Lurdą – visada nepamirštamas dvasinis potyris, – paantrino kunigas. – Bet gal daktarui Glinui neišeina prisiderinti prie mūsų laiko.

– Maloniai prašome keliauti su mumis, Džimai, jei nori, – lėtai ištarė dėdė.

– Na, nežinau. Aš pagalvosiu.

– Ką veikia Stivenas? – irzliai paklausė ponas Glinas. – Jis jau turėjo būti čia.

Stivenas tyliai žingtelėjo nuo durų atgal, prie laiptų. Vos spėjo apsisukti ir jau ketino vėl sunkiai žengti į priekį, kai miegamojo durys prasivėrė ir galvą iškišo ponia Glin.

– Ak, štai ir tu, Stivenai, – ištarė ji.

Stivenas pastatė sidabrinį padėklą su viskiu ir vandeniu ant stalo lovūgalyje. Maloniai linktelėjęs galva jo pusėn, tėvas Viktoras toliau pasakojo apie Lurdą. Jie žaisdavo tokį mandagų žaidimą – tėvas Viktoras nepastebi, jog atsirado viskio, nepripažįsta, kad jo čia esama, kol deramai atskiesto vandeniu viskio stiklas įbrukamas jam į ranką. Šitai ponia Glin padarė Stivenui pasišalinus – jos vyro nuomone, tarnams nedera matyti kunigą, rodantį eilinių žmonių polinkius, tai būtų prastas pavyzdys.

– Juk Stivenas jums – tikra palaima, – prabilo kunigas, kai durys tyliai užsivėrė paskui aukštą tarną. – Toks puikus, toks išmoningas vyras, ir dar toks pamaldus. Regis, jis niekad nepraleidžia vietinės religinės bendruomenės susirinkimų. Jis – pavyzdys visiems, kai net šalčiausiu oru dvi mylias rieda dviračiu. Pažįstu daug jį nusižiūrėjusių merginų, bet jis net ir nežvilgteli į jas.

– Niekada nesu pagalvojusi apie Stiveną šiuo požiūriu, o tu, Džimai? – paklausė ponia Glin. Ji pasilenkė į priekį ir suglėbė gydytojo rankas savosiomis, prisidegdama cigaretę nuo jai atkišto žiebtuvėlio.

– Ką turite omenyje? – paklausė gydytojas Glinas. Jis staigiai loštelėjo atgal ir užvožė žiebtuvėlį.

– Na, jis tikrai nuostabus? – nusijuokė ponia Glin. – Žiebtuvėlį nešiojasi, nors niekada nerūko. Jokių žalingų įpročių, – ir vėl nusuko akis nuo tėvo Viktoro, kuriam tai aiškino, į sūnėną. – Turiu

omenyje Stiveno potraukį prie šeimos. Negaliu įsivaizduoti jo vedusio ir gyvenančio šeimyninį gyvenimą. Jis per daug nepriklausomas.

Tėvas Viktoras pasistatė stiklą ant kelio ir sučiaupė lūpas.

– Vesti privalo visi, – pasakė. Paskui vėl pakėlė stiklą prie lūpų.

– Labai džiaugiuosi, kad turiu Stiveną, – ponas Glinas su skausmu kilstelėjo kelis centimetrus, prisilaikydamas už nukarusio nuo lovos krašto odinio diržo.

– Ar tau viskas gerai? – palinko prie jo susirūpinusi ponia Glin.

– Taip, taip, – atsakė vyras, gniauždamas dejonę. Nors mėgdavo kalbėti apie savo artritą, jam nepatikdavo, kai kas nors atkreipdavo dėmesį į jo luošumą. Užuojautos, kurios reikalavo, – kantraus išklausymo, – sulaukdavo ne taip jau lengvai.

– Taip, žinoma, Stivenas nuostabus, – paskubomis patvirtino ponia Glin.

– Iš kur jis kilęs? – paklausė gydytojas Glinas, nukėlė vieną koją nuo kitos ir išskėtė jas prieš save. Tas jaunas milžinas turėjo keistai mažas pėdas ir jomis puikavosi: vis sukeisdavo ir atkeisdavo kojas, sulenkdavo kelius ir paglostydavo mažus batus. – Juk jis atrodo kaip ne čionykštis, ar ne?

– Jis panašus į ispaną, – įsiterpė tėvas Viktoras. Ir pastatė ant stalo tuščią stiklą. Ponia Glin vėl jį pripildė. Kunigas, sakytum, užsimąstęs, kol ji tai darė, staiga mostelėjo ranka iš nustebimo. – Ak, ponia Glin, aš tikrai negaliu...

– Stivenas iš Golvėjaus. Kartais ten randasi tokių ispaniškos išvaizdos tipų, bet neseniai skaičiau, kad tai neturi nieko bendra su Armada, kaip mums visada atrodė, – paaiškino ponia Glin. – Šiaip ar taip, jis – puikus žmogus. Ne taip jau lengva rasti žmogų, kuris norėtų tarnauti užmiestyje, be to, jis puikiai slaugo ir mane.

– Kai buvau Ispanijoje, – pradėjo tėvas Viktoras. Ponia Glin šypsodamasi palinko į priekį. Glotniame, gražiame veide nebuvo

matyti nė šlakelio to nekantrumo, kuris ją kankino. Gydytojas sukryžiavo rankas ant plačios krūtinės ir nudelbė akis į grindis. Ant marmurinės židinio atbrailos tiksėjo laikrodis. Jaukiai traškėjo židinio ugnis. Pasakojimas tekėjo savo vaga. Pasiklydęs tarp Kompostelos Santjago katedros stebuklų kunigas ištuštino stiklą, pastatė jį ant stalo, ir ponia Glin sumaniai pripildė jį vėl. Tai buvo tėvo Viktoro ketvirtadieninių apsilankymų ritualo dalis – trys viskio stiklai, paskui Stivenas, atvežęs jį čionai, nuveždavo atgal į vienuolyną.

– Ar jūs grįžtate į Dubliną šįvakar? – paklausė kiek apgirtęs kunigas.

Jaunasis gydytojas staiga nubudo iš svajų, į kurias buvo paniręs.

– Taip, taip, – atsakė paskubom. – Aš visada grįžtu į miestą tą pačią dieną.

– Na, jūs tikras šaunuolis, kad važiuojate aplankyti dėdės tokį kelią, – tėvas Viktoras atlaisvino abito diržą ir nusiraugėjo. – Šaunuolis, kad taip rūpinatės savo dėde. Ir teta taip pat, nors ji ir tiktų jums į seseris. Telaimina jus Dievas. Te Dievas laimina jus visus, – jis vėl nusiraugėjo ir neaiškiai peržegnojo orą. Visi persižegnojo. Tada tėvas Viktoras sunkiai atsistojo, pažvairavo į savo laikrodį. Paskui priėjo prie lovos, sumurmėjo palaiminimą ir uždėjo abi rankas ant rausvos pono Glino plikės.

– Žiūrėkite savęs, Maiklai, aplankysiu jus kitą savaitę. Ir praneškite man dėl Lurdo, kai tik galėsite.

Paspaudė ranką gydytojui ir netvirtai statydamas kojas išėjo iš kambario su ponia Glin; draugiškai įsikibusi į tėvo Viktoro parankę ji nuvedė jį laiptais žemyn, padėjo apsivilkti apsiaustą ir nulydėjo iki automobilio, kurį Stivenas jau buvo atvairavęs prie priekinių durų. Paskui stebėjo, kaip užpakalinės šviesos dingo alėjos gale. Tada užkopė laiptais į savo miegamąjį, kur jos jau laukė sūnėnas.

2

Skubėti reikėdavo visada. Iš pradžių Džuliją tai jaudrino: žvėriškas tokio mylėjimosi atvirumas turėjo kažką gaivalinga ir anonimiška. Pakakdavo suglėbti rankomis tą stambų, visada tik pusiau išsirengusį kūną ant lovos, o dar dažniau tiesiog stačiomis atsirėmusį į užrakintas užtamsinto kambario duris. Kruopštus pasiruošimas suteikdavo papildomo jaudulio. Kai sėdėdavo ir pilstydavo viskį, klausydamasi trijų vyrų šnekų, ją svaiginte svaigino žinojimas, kad po stora vilnone suknele, tokia korektiška, tokia oria, ji – visiškai nuoga.

Bet šiandien, kai skubėjo laiptais aukštyn į savo kambarį, jos nuotaika nebuvo tokia paprasta. Kažkas miglota, maudžiama, kažkas nepatenkinta virpčiojo jos sąmonėje.

Ji įsmuko vidun ir užrakino duris. Aklai išskėtė tamsoje rankas. Džimas kaipmat suspaudė jos riešus ir skubiai pabučiavo į lūpas. Džuliją perliejo įprastinis nežabotas siautulys, kai pajuto jo kūną prisispaudus prie savojo. Ji atmetė rankas atgal ir pratrūko juoktis. Jis uždengė ranka jai burną, kita nutraukė nuo plikų pečių suknelę.

Tačiau vėliau, užuot kuo skubiausiai apsirengusi, ji išsipleikė ant lovos ir uždegė vieną iš šoninių lempų. Džimas, jau apsivilkęs

švarką, patyrusia ranka pasirišęs patamsyje kaklaraištį, šukavosi plaukus. Žiūrėjo į ją nustebęs. Paskui pakėlė nuo grindų jos mėlyną vilnonę suknią ir užmetė ant kojų.

– Apsirenk, – rėžtelėjo, vengdamas jos žvilgsnio. „Jos kūnas – kekšės kūnas", – pamanė, gniauždamas žiovulį, kai palinkęs virš praustuvo vonioje muilinosi rankas ir prausėsi veidą šaltu vandeniu.

– Nenoriu rengtis, – atsakė Džulija paniurusi.

– Tu išprotėjai? – Džimo balsas skambėjo slopiai, kai jis energingai trynė veidą lininiu rankšluosčiu. – Paskubėk.

– Kodėl tu negalėtum pasilikti nakčiai, Džimai? – maldavo ji, nuspyrusi kojomis suknelę ir pasirėmusi ant alkūnės.

– Jokios priežasties nepasilikti neturiu, išskyrus tą, kurią tau jau sakiau, – kad žaisime šitą žaidimą atsargiai. Jeigu galėčiau tai padaryti vieną ketvirtadienio naktį, vadinasi, galėčiau tai daryti kiekvieną ketvirtadienį. Tu įsitrauksi į tą žaidimą. Ir vieną gražią dieną mudu prarasime budrumą. Jau ir dabar kartais suabejoju, ar Stivenas ko neįtaria. Man jis nepatinka, pernelyg gerai viską išmano.

Džulija suvirpėjo ir nusviedė suknelę.

– Taip, kažką jis turi. Stivenas mane šiurpina. Bet Maiklo nuomone, jis nuostabus, be to, jis pavaduoja mane daugybėje darbų. Be jo būčiau prirakinta prie namų dieną ir naktį. Tačiau įtarti jis negali nieko. Juk tam ir išsiunčiu jį iš namų, ir pirkinių sąrašą perkėliau į ketvirtadienį, kad jis negrįžtų anksčiau kaip po valandos.

– Aną savaitę jis grįžo po pusvalandžio. Jie būna jau sukrovę maisto krepšį, ir jam belieka tik jį paimti. Verčiau pridėtum dar ką nors prie to sąrašo.

Tai sakydamas Džimas atrodė toks rimtas, kad Džulija ėmė kikenti. Nors tobulai mokėjo būti dviveidė, niekada neišleisdavo iš akių komiškosios savo nuolat privalomų kurti planų pusės. Tai

priminė tragedijos kūrimą iš prancūziško farso. Visa ta situacija buvo tobulai suderinta, kaip kokios puikios mašinos dalys, be menkiausios užuominos į vingrybę, tad kokia nors jos atskleidimo galimybė lig šiol jai nė nešovė į galvą. Nuo tada, kai Maiklas liko prirakintas prie lovos, tėvas Viktoras kiekvieną ketvirtadienį būdavo nuvežamas atgal į vienuolyną: kas gi galėjo būti natūraliau nei paprašyti Stiveną parvežti maisto dėžę iš bakalėjos parduotuvės tądien, užuot padarius tai pirmadienį? Ir ne kas kitas, o Džimas pasiūlė kaip dingstį tą vaistų įšvirkštimo kursą.

– Iš ko gi tu juokiesi? – paklausė jis stačiokiškai. – Renkis ir liaukis kvailiojusi. Kaip manai, kas nutiktų, jei Maiklas sužinotų?

Ji dažnai savęs to paklausdavo, galvodama apie tokią galimybę be jokios panikos, nes iš tikrųjų manė, jog neįmanomas dalykas, kad Maiklas kada nors tai sužinotų. Bet argi žmonės nesistengia visomis išgalėmis išvengti tokio pobūdžio viską atskleidžiančių situacijų vien tik todėl, kad jos neįmanomos? Jai šovė į galvą, kad ji, ko gero, išvis nebuvo pasiruošusi tokiai padėčiai. Džimas, aišku, buvo ne jos, o Maiklo sūnėnas, ir – trisdešimtmetis – tik penkeriais metais už ją jaunesnis; tokia padėtis jai neatrodė nei ydinga, nei juokinga. Neatrodė ir pavojinga. Lig šiolei. Ji prisiminė, koks Maiklas buvo prieš dešimt metų, kai kėlė jai šiurpą, nes ji jautė, kad jis ne toks kaip kiti jos pažįstami vyrai.

Džulija nuleido kojas nuo lovos krašto ir pakėlė suknelę.

– Manau, tuomet prarasi penkis tūkstančius svarų, kuriuos jis tau paliko testamentu, – ištarė lėtai.

– O kaip manai, kas nutiks tau?

– Nežinau, – ji gūžtelėjo pečiais ir nusijuokė. – Niekada apie tai nepagalvojau. Ar gali vyras visai išbraukti žmoną iš savo testamento?

– Šitoje šalyje gali. Dėl Dievo meilės, apsirenk.

Ji atsistojo, įsmuko į suknelę, apsiavė batus, susišukavo.

– Džimai, – prabilo. – Aš pavargau nuo šito negarbingo slapukavimo. Jei negali pasilikti čia, susitikime vėl Dubline.

– Ne, – tvirtai atkirto jis. – Ne.

Pradžioje ji buvo kelis kartus nuvykusi į Dubliną, apsistodavo viešbutyje ir naktį praleisdavo su Džimu jo bute. Bet jau kuris laikas jis vis atsisakydavo taip su ja susitikti: tai buvo pernelyg pavojinga. Dublinas – per mažas, ir vieną dieną kas nors pamatys juodu kartu.

– Bet kodėl, kodėl? Aš jau tris mėnesius nebuvau mieste.

– Viešpatie švenčiausias, Džulija, – pratrūko Džimas, – tu ne prasčiau už mane pažįsti šitą šalį. Čia visi visus pažįsta, – jis nutilo ir sunkiai nurijo seilę. – Be to, keli vaikinai mano buto apačioje – iš šito miestelio. Mačiau pašto antspaudą ant jų laiškų koridoriuje.

Ji tylomis pasvarstė, ar jis nemeluoja. Tačiau jis nepaliko laiko ginčams. Jau rakino duris.

– Susitiksime kitą savaitę, – šūktelėjo Džulija jam įkandin, kai jis tyliai išėjo ir uždarė duris. Ji grįžo, atsigulė ant lovos ir užsimerkė.

Kai Džimas vilkosi koridoriuje apsiaustą ir dėjosi skrybėlę, Stivenas sustabdė automobilį alėjoje greta jo automobilio. Abudu vyrai susitiko tarpduryje. Tarnas su maisto dėže rankose atsitraukė, praleido Džimą.

– Saugiai parvežei tėvą Viktorą? – draugiškai paklausė gydytojas, geraširdiškai šypsodamasis, kaip visada elgdavosi su nepažįstamais pacientais, jo šypsenai nestigo ir rimtumo.

– Taip, daktare, – Stiveno neapgavo valdingai atsaini to stambaus vyro mina. Palenkęs galvą jis trūktelėjo nosimi. Džulijos kvepalų aromatas vis dar tvyrojo Džimo drabužiuose. Stivenas pastebėjo tai jau nebe pirmą kartą. Jis žiūrėjo, kaip gydytojas įsėdo į automobilį ir nuvažiavo. Tada iš lėto perėjo per koridorių, stumtelėjo žalios gelumbės duris į virtuvę, nugara atidarė jas ir pradingo.

3

Džulija Glin buvo išauklėta tradiciškai. Vienturtė duktė, tėvai – vidutiniškai pasiturintys verslininkai mažame vakarų Airijos miestelyje. Mokėsi vietinio vienuolyno mokykloje, o baigė studijas brangiame vienos prancūzų vienuolių brolijos pensione Dubline. Paskui dvejus metus padėjo tvarkytis namuose bei parduotuvėje ir dalyvavo šiokioje tokioje miestelio bendruomenės veikloje: vaidino mėgėjiškuose spektakliuose, žaidė tenisą, pasirodydavo bažnyčios mugėse ir šoko begalėje šokių vakarų, kurie būdavo rengiami rinkti lėšas labdaringiems tikslams. Tai buvo gana malonus gyvenimas, bet Džulija neketino jame nusėsti.

Kai jai sukako dvidešimt, ji įsidarbino registratore dideliame, akį veriančiame pajūrio viešbutyje prie Dublino. Viešbučio svečiai daugiausia buvo miesto intelektualai ir sportininkai bei pasiturintys verslininkai iš provincijos. Nors dauguma tų vyrų, rodės, labiau domėjosi žirgais ir svaigalais nei moterimis, netrukus Džulija suprato, kad viešbutis buvo ir atsitiktinių meilės nuotykių vieta. Vienu metu jis buvo homoseksualų pasimatymų vieta, nes buvo prie pat paplūdimio, kur vyrai galėjo maudytis nuogi; vėliau tie nenuolatiniai klientai persikėlė į naujesnį ir labiau akį veriantį barą kiek tolėliau prie jūros, bet tai įvyko dar prieš Džulijos

laikus. Visas personalas priklausė religinei viešbučių tarnautojų bendruomenei, kuriai vadovavo jėzuitai, o savininkai buvo garsūs katalikiškų labdaros įstaigų rėmėjai. Nepaisant vulgaraus ir pretenzingo apstatymo, kuris Džulijai įsipyko tik paskutiniais metais, tas viešbutis buvo jauki vieta ir darbas jame buvo nesunkus.

Netrukus ji susidraugavo su kai kuriais nuolatiniais viešbučio svečiais ir buvo dažnai kviečiama į pobūvius. Iš pradžių ją stebino palaidų fizinių suartėjimų per tuos pobūvius gausa, bet galiausiai ji prie to priprato. Jai niekada nedingtelėjo, kad daugumos jos draugų gyvenimas buvo labai nutolęs nuo tų religinių jausmų, kuriuos jie išpažino, ir su jais nesuderinamas. Džulija turėjo didžiulį pasisekimą tarp kunigų, visi jie atrodė jai malonūs ir nereiklūs. Ji neturėjo tvirtų religinių įsitikinimų ir niekada nejautė nė menkiausio poreikio pasityčioti iš veidmainiškos atmosferos, kurioje gyveno. Viešbutyje praleido ketverius malonius metus.

Paskui susitiko Hovardą Kertsą. Jis buvo amerikietis, susijęs su ambasada Dubline, ir dažnai šeštadienio vakarais lankydavosi viešbučio bare. Ji nuvyko su juo į kelis pobūvius, bet, kaip netrukus pastebėjo, ambasadų darbuotojai tokiuose pobūviuose nesilankydavo. Tapo jo meilužė. Ir pirmą kartą gyvenime įsimylėjo. Šešis mėnesius buvo beprotiškai laiminga.

Hovardas Kertsas buvo žavus vyras. Trisdešimt dvejų metų, jau buvo išsiskyręs su žmona ir turėjo tris mažus vaikus, kurie lankė mokyklą Jungtinėse Valstijose. Mylėjo juos ir džiugiai rodydavo Džulijai nuotraukas bei filmus, kuriuos nufilmuodavo grįžęs namo atostogų. Jo žmona ištekėjo antrą kartą, bet jiedu liko draugai, dažnai drauge išsivesdavo vaikus pasilinksminti ir pasivaišinti. Jis buvo turtingas ir išmanė prabangos dalykus. Džulija niekada nepamiršo jo labai paprastai apstatytų kambarių, jie tapo jai idealiu fonu tokio gyvenimo, kokį ji norėjo gyventi. Būtent Hovardo butas ir paskatino ją imti bjaurėtis vulgariu viešbučio pretenzingumu.

Popietes Džulija dažniausiai praleisdavo ne viešbutyje, o kai per jas būdavo su Hovardu, jis parveždavo ją atgal į darbą: mylintis jiems niekada nereikėdavo skubėti.

– Mieloji, – tarė Hovardas po jųdviejų pirmos kartu praleistos nakties. – Su kuo tu mylėdavaisi? Gyventi reikia ne taip. Jei ir esu kada matęs meilei sukurtą kūną, tai jis – tavasis. Nuo šiol tu mokysies, ką su juo daryti.

Ir šitaip prasidėjo ilgas, rafinuotas juslių ugdymas, kurio, kartą patyręs, jau niekada nebepamirši, net ir paties ilgiausio gyvenimo gale. Per tas šiltas, tingias popietes, saulės spinduliams krintant skersai plačią lovą, buvo formuojama Džulijos ateitis. Sakytum, pusakliam vaikui staiga buvo suteiktas garantuotas regėjimas – įsivaizduoti tamsos apgaubtą pasaulį buvo jau nebeįmanoma.

– Mieloji, niekada nepamiršk, – sakė jai Hovardas, – kad mąstai savo poromis.

Paskui labai netikėtai Hovardas buvo atšauktas į Vašingtoną. Kelis mėnesius Džulija gyveno viltimi, kad jis paprašys ją atvažiuoti. Buvo visiškai pasiruošusi už jo ištekėti ar net ir toliau gyventi su juo va šitaip, jai būtinai reikėjo tik vieno – būti šalia jo. Laikas bėgo, Hovardo laiškai darėsi retesni, galiausiai iš viso liovėsi. Džulija kaip visada ėjo į darbą, bet viešbutis, kitados atrodęs toks nuostabus, dabar atsiskleidė visu savo vulgarumu. Didžiausiomis pastangomis ji nuslėpė savo kančią, ir niekas aplinkui nė neįtarė, kokia ji nelaiminga. Galiausiai įtampa pasirodė besanti per didelė: Džulija susirgo plaučių uždegimu ir pagijusi išvažiavo namo pailsėti. Kartą jai nutiko keistas dalykas. Visą dieną ji jautėsi prastai, o kai susirengė miegoti, staiga sublogavo ir, sėdėdama ant lovos krašto, valandų valandas bejėgiškai vėmė. Kadangi Hovardas buvo išvykęs jau beveik metai, nebuvo nė kalbos, kad ji lauktųsi. Kitą rytą nubudusi suprato, kad pirmąsyk pajėgė pagalvoti apie jį be skausmo. Dienoms bėgant pajuto, kad pagijo. Daugiau jai niekada neteko patirti meilės. Grįžo į darbą

ir, po kelių savaičių perskaičiusi aukštuomenės žurnale skelbimą apie Hovardo sužieduotuves su Pietų Amerikos milijonieriaus dukterimi, sugebėjo parašyti jam malonų laišką.

Vėl pradėjo lankytis pobūviuose. Dabar jos draugija buvo jaunimas, daugiausia studentai; tarp jų buvo Džimas Glinas, tuomet Chirurgų koledžo paskutinio kurso studentas. Jai patiko ramus to jaunuolio santūrumas ir šiurkštus mylėjimasis; didžiumą laisvo laiko ji praleisdavo su juo, kaip kitados su Hovardu. Džimas buvo nereiklus ir ji nebuvo jo įsimylėjusi nė per nago juodymą. Tačiau visai laiminga nebuvo. Romanas su Hovardu įskiepijo jai prašmatnių dalykų skonį: meilę ji siejo su prabanga, su lengvai beveik netyčia teikiamu ir gaunamu malonumu. Nesijautė visiškai sava linksmame neva bohemiškame Džimo draugų būryje. Nesuvokė, kad buvo išauklėta pagal labai seną tradiciją: jausmingos kurtizanės, kuriai dykų dienų prabanga – pats gyvenimo dvelksmas. Pradėjo nebemėgti savo darbo.

Maždaug tuo pat metu Džimas atsivežė savaitgaliui į viešbutį dėdę. Maiklas Glinas buvo turtingas žmogus – rangovas, smarkiai praturtėjęs per pokario statybų bumą. Jis buvo keturiasdešimt penkerių metų viengungis su gero gyvenimo pomėgiais. Džulijai patiko neaiškus to pliko, stambaus, žemaūgio vyro žavesys. Po pirmojo apsilankymo jis dažnai atvykdavo į viešbutį ir išsivesdavo ją į kiną, teatrą bei restoranus. Rodės, kad jam patiko rodytis su ja viešuomenėje. Džulijai jis atrodė įdomus: pernelyg familiarus ir sykiu keistai tolimas, ji labai nedaug tebuvo bendravusi su neurotiškomis asmenybėmis. Jis niekada su ja nesimylėdavo, ir ją tatai ramino, nes ji vis dar gyveno su Džimu. Galiausiai jis be jokių ceremonijų, bet dalykiškai pasipiršo jai, o ji pasiūlymą priėmė. Džulija suvokė esanti keleriais metais vyresnė už daugelį savo draugių. Buvo pavargusi nuo darbo, o Maiklas buvo dosnus pinigų. Jis buvo labai pamaldus, taigi savaitgalį prieš vedybas jie praleido nuošaliame vienos religinės brolijos pensione, įkurtame

specialiai vedyboms besirengiančioms poroms. Maiklas pažinojo daugelį tos brolijos tėvų, ir, kai jie jau buvo baigti ruošti santuokai, prioras, garbingos išvaizdos vyriškis, kurio verslo gabumai buvo stačiai pasigėrėtini, pavaišino juos puikiais pietumis. Maiklas pastatė kelias bažnyčias ir mokyklas jo brolijai įvairiuose šalies kampeliuose.

Medaus mėnesį jiedu praleido Prancūzijoje, aplankė įvairias šventąsias vietas Lizjė, Paryžiuje ir Lurde, o baigė kelionę Kanuose, kur praleido kelias dienas. Čia užmezgė draugystę su vienu jaunu vokiečiu, kuris lydėjo juos visur ir atsisveikino su jais oro uoste labai sentimentaliai. Maiklas ir toliau kurį laiką su juo susirašinėjo. Džulija rado vieną iš tų laiškų švarke, kurį Maiklas atidavė išvalyti, – Helmutas nebegalįs toliau susirašinėti, nes pradėjęs gyventi su savo nuostabiu draugu Kurtu, o tas nesveikai pavydus ir panašiai. Laiškai liovėsi, ir paguoda Maiklui buvo jaunas inžinierius, prižiūrėjęs jo statybas.

Netrukus Džulija suprato, kodėl jis vedė ją. Jis vis dar stengėsi pakeisti savo prigimtį, ir nedažni jo mylėjimosi priepuoliai darėsi kaskart smurtingesni ir sadistiškesni. Galiausiai, praėjus ketveriems metams po vedybų, Maiklas susirgo suluošinusiu jį artritu.

Džulija pasiūlė, kad jis paprašytų sūnėno, atkakliai ieškojusio galimybių pradėti praktiką Dubline, lankyti jį kartą per savaitę. Maiklas, labai mėgęs tą jaunuolį, vienintelį savo artimą giminaitį, iškart sutiko. Džulija atnaujino santykius su Džimu.

4

Kitą dieną atėjo pirmasis laiškas.

Džulija keldavosi vėlai. Nuo to laiko, kai Maiklas susirgo, jos dienos sekė viena paskui kitą visiškai vienodos. Atsibusdavo maždaug aštuntą, išsivirdavo puodelį arbatos elektriniame virdulyje, kurį laikė prie lovos, užsikurdavo Stiveno iš vakaro sukrautą židinį ir pasiimdavo skaityti kurį nors romaną iš amžinai stirksančios ant naktinio staliuko krūvos. Turėjo neblogą skonį. Mėgstamiausias jos romanas buvo *Ana Karenina*, ir dar jai patiko švelnumo persmelkti saldžiarūgščiai Turgenevo romanai. Dabar ji skaitė Koletės *Klajoklės* vertimą.

Stivenas atnešdavo jai pusryčius ir paštą devintą valandą. Niekada nieko ypatingo – koks nors laiškas iš namų, sąskaitos, prospektas, prašantis išmaldos kokiam nors vienuolynui ar užsienio misijai. Jeigu knyga būdavo įdomi, – o nuo *Klajoklės* ji negalėjo atsiplėšti, – skaitydavo iki dešimtos, paskui atsikeldavo ir išsimaudydavo vonioje. Per tą laiką kambarys prišildavo, pasidarydavo jaukus. Jis buvo didelis, aukštas, į pietų pusę. Pro langus Džulija matė kalvos papėdę virš miesto stogų. Kai Maiklas pastatydino šį namą prieš dvidešimt metų, dar esant gyvai motinai, jis stovėjo beveik tyruose, o dabar vienaaukščiai namai su verandomis bei

raudonais stogais ir namai, turintys bendrą sieną su kaimynais, jau siekė jų vartus. Iš savo kambario kitoje laiptų aikštelės pusėje Maiklas, atsistojęs ant lovos, matė didžiulės, jo prieš dvidešimt metų pastatytos, keltiško ir romaniško stiliaus parapinės bažnyčios stogą, – ji buvo pirma stambi jo rangos sutartis. Po jos sekė mokyklos, vienuolynai, ligoninės, kitos bažnyčios.

Džulija atitraukė užuolaidas. Buvo giedras rytas, šalna dar nenutirpo nuo kai kurių stogų. Rytoj bus vasario pirmoji. Pasijuto lyg ir patenkinta, kai įžengė į vonią. Šviesi šalta siena, žvilgančių buteliukų eilė, stori spalvoti rankšluosčiai guodė ir ramino. Atkimšo vonios ekstrakto buteliuką ir įkvėpė tiršto, riebaus pušų aromato. Nusimetė chalatą, išniro iš pižamos ir kyštelėjo pirštus į tekantį vandenį. Paskui grįžo į miegamąjį ir apžiūrėjo nuogą savo kūną aukštame kilnojamajame veidrodyje. (Maiklą būtų šokiravusi mintis apie žmogaus ūgio dydžio veidrodį vonioje.) Putlios šlaunys, pilnas liemuo, kurie būtų privertę kitas moteris laikytis dietos, jos nejaudino. Ji nenorėjo atrodyti kaip berniukas. Žinojo, kad turi nuostabų kūną, marmurinį, glotnia oda aptrauktą kūną, kuris tarnaus jai dar daug metų. Ji visada trykšte tryško sveikata, ir kai maudydavosi, šluostydavosi ir pudruodavosi, ją perliedavo svaiginantis galios jausmas. Tikroji išmintis, sakydavo Hovardas, – kūno išmintis; tai vienintelis dalykas, kuriam būsi dėkinga, kai pasensi.

Džulija apsirengė priešais spragsinčias židinio liepsnas, truputį pasidažė veidą, paėmė nuo pusryčių padėklo laiškus ir nužingsniavo į Maiklo kambarį. Buvo jau vienuolika, bus atnešti rytiniai laikraščiai, jiedu gers kavą ir skaitys juos drauge. Tai buvo ritualo dalis. Nuo tada, kai Maiklas liko pririštas prie lovos, jie nebesinaudojo didžiule, šalta svetaine. Džulija pietaudavo su Maiklu jo miegamajame nuo padėklo. Prieš kokius dvejus metus Stivenas kas rytą po valandą masažuodavo Maiklą, taigi kavą Džulija gerdavo savo kambaryje arba nueidavo išgerti jos į miestelio kavinę.

Dabar jiedu gerdavo ją drauge: Maiklo galūnės buvo pernelyg išsikreipusios, kad būtų galima jas masažuoti, o pasivaikščioti Džulija išeidavo vidurdienį.

Ji įpylė Maiklui kavos, gausiai užbaltino ją grietinėle, įbėrė daug cukraus ir padavė. Jie nebesibučiuodavo ir gyveno veikiau kaip brolis ir sesuo. Džulija manė, kad būtent to jis ir geidė nuo pat pradžios. Laimė, jai visada pavykdavo susirasti meilužių, bet kol šovė į galvą pasikviesti Džimą, visada tekdavo važiuoti į Dubliną, kur vis dar buvo trys ar keturi vyriškiai, kuriuos ji pažinojo nuo tarnavimo viešbutyje laikų.

Vienas laiškas buvo iš muzikos draugijos, kuri statė *Mikado* ir norėjo susirasti „globėjų", po ginėją nuo galvos. Džulija manė, kad Maiklas pasirūpins tuo: jam patikdavo matyti savo pavardę, išspausdintą programos viršuje. Dar buvo kelios sąskaitos iš Dublino moterų drabužių siuvėjų ir vienas laiškas, parašytas keistai vaikiška rašysena. Iš pradžių ji net nesuvokė, kas jame parašyta – lyg skaitytum užsienio kalba, kuria jau seniai nekalbėjai. Ji pažvelgė į laiško pabaigą. Parašo nebuvo. Tai buvo išsamus, smulkus jos meilės romano su Džimu aprašymas, veikiau aprašymas to, kaip jie mylėdavosi. Nebuvo jokių laiko ar vietos, kada ir kur tie aktai vyko, komentarų, jie tiesiog buvo aprašyti: šiurkščiai, šaltai ir be jokių grasinimų ar reikalavimų. Tai buvo lyg pastraipa, nukopijuota iš prastai parašyto pornografinio romano, skirtumas tik tas, kad Džulija su siaubo virpuliu suprato, jog viena veikėjų buvo ji.

– Kas nors įdomaus? – paklausė Maiklas. Jis jau nebegalėjo deramai palenkti galvos, taigi kava varvėjo jam per smakrą. Jis brūkštelėjo per jį išsikreipusiomis plaštakomis.

– Muzikos draugija renka pinigus, jie stato *Mikado*.

– Regis, pernai daviau jiems ginėją.

– Taip.

– Ko gero, reikia duoti ir šiemet. Gavau laišką iš kelionių agentūros. Jie teiraujasi, gal norėčiau iš Lurdo patraukti į Romą. Tai

juk būtų neįmanoma, ar ne? – jo balsas nuskambėjo taip, lyg jis dar vartaliotų galvoje tą mintį.

– Nežinau, – Džulija tyrinėjo laiško gavimo datą ant voko. Jis buvo išsiųstas iš vietinio pašto. Paskui užsimerkė ir pasisuko į židinį.

– Daug kas vyksta į Romą, – Maiklo balse buvo justi nekantravimas. – Tėvas Viktoras galėtų surengti mums susitikimą su popiežiumi per savo kolegiją Romoje. Ką manai?

– Nežinau. Turėtum atsiklausti daktaro.

– Džimo? Taip, ir aš taip manau. Bet tuomet negalėsiu atsakyti į tą laišką iki kitos savaitės. Nors, man regis, laiko dar labai daug. Ar norėtum pamatyti popiežių?

– Ką, Maiklai?

– Aš klausiau, ar tu norėtum pamatyti popiežių?

– O, taip, žinoma, – kodėl žmonės bijo minties, kad juos demaskuos dėl kažko, ką jie nemano esant nuodėminga? Ji niekada o niekada nejautė nuodėmės kančios. Ar tas baisus pasibjaurėjimas radosi dėl kasdienės rutinos sužlugdymo ir vėliau seksiančio išsakyto ar neišsakyto nesmagumo?

– Kaip manai, ar Džimas važiuos su mumis į Lurdą? – paklausė Maiklas.

– Nežinau.

– Ar jis tau ką nors sakė apie tai?

– Man? – staiga ji buvo ištraukta iš pasalūniško siaubo, kad bus demaskuota, į kavos puodelių, liepsnojančio židinio, suglamžytų laikraščių tikrovę. – Kaip tai man?

– Sakau, gal jis kartais kalbėjo su tavimi apie tai.

– Ne, ne, man jis nieko nesakė.

– Nemanau, kad jis norėtų važiuoti. Jauni žmonės nepageidauja, kad juos kas vargintų piligrimyste.

– Ne, tikriausiai ne. Nemanau, kad turėtume prašyti jį dar kartą, tai gali jį suvaržyti. Jeigu norės, pats prisidės, – ji žvilgtelėjo į

skreite gulintį laišką. Jis jau pradėjo veikti, tarsi tai būtų pirmieji vos juntami vėžinio naviko įkandimai. Dar vakar ji būtų primygtinai įtikinėjusi Maiklą prašyti, kad Džimas važiuotų. Ji pastatė savo kavos puodelį ir atsistojo.

– Eisiu pasivaikščioti, Maiklai. Toks gražus rytas, o man truputį skauda galvą.

– Gal atsiųstum Stiveną, būk gera. Man vėl skauda sprandą, norėčiau, kad jis pamasažuotų.

Prieš išeidama ji įmetė tą laišką į ugnį ir palaukė, kol jis sudegs. Kai jo pelenai subyrėjo, prigimtinis Džulijos optimizmas iš dalies grįžo. Nebuvo kas daryti, tik laukti. Palaukti, kol jo prisiminimas išblės, kol jį užtrauks gyvenimas, kaip kad oda užtraukia žaizdą.

5

Baimė mus smelkia iki kaulų smegenų. Džulija išėjo į miestelį, į vieną iš bažnyčių, ir ten ilgai sėdėjo susigūžusi ant suolo. Blausi šviesa, mirksinčios žvakės, beformės juodai vilkinčios senutės, slenkančios nuo vienos kryžiaus stotelės prie kitos, ją ramino; čia buvo šilta, tyku, labai toli nuo bjaurasties. Jos lūpos krutėjo, mechaniškai kartodamos vaikystėje išmoktas maldas. Bet sąmonė buvo nerami. Čia, miestelyje, už kažkurio lango, pro kurį ji praėjo, kažkas žinojo kažką, kas galėtų sujaukti jos patogų, saugų gyvenimą. Tada ji niekuomet nebegalėtų vėl aukštai iškelti galvos, suvaldyti kikenimo ant gatvės kampo, įprasto blyksnio pažįstamų vyrų veiduose. Ji nusidėjo neatleidžiamai ir buvo demaskuota.

Džulija atsistojo ir žengė vyrų vienuolyno durų link. Padavė budėtojui penkis svarus proginėms mišioms, o kai jis grįžo su kvitu, jau buvo dingusi. Neturėjo ką veikti nei kur eiti. Ji niekada su niekuo nesusidraugavo šitoje uždaroje, dygioje miestelio bendruomenėje. Bendruomenė buvo visai tokia pati kaip ir jos gimtojo miestelio, tik jos mastelis buvo kiek didesnis. Čia buvo daugiau automobilių, daugiau namų su viena bendra siena, daugiau bažnyčių, daugiau pretenzijų į „kultūrą“. Bet po išoriniu gaubtu viskas buvo visai taip pat: ribota, persmelkta gobšumo, veidmainiška, slapukiška.

Tą laišką galėjo parašyti bet kuris čionykštis gyventojas. Džulija užaugo apsupta nenormalios mažo miestelio visažinystės. Kaip aklys išsiugdo ypatingą lytėjimo pojūtį, šitie žmonės, amžiams užspeisti ankštame savo genties įpročių šablone, išsiugdydavo šeštąjį jausmą. Kuri nors vis dar savo vyro geidžiama moteris, pavargusiomis nuo mylėjimosi akimis, sukurdavo vienoje iš tų mažų, troškių svetainių, kur niekad nesibaigdavo bridžo partijos, savotišką emocinį žaizdrą, kurio visi šalindavosi, tarsi bijodami nusvilti. Džulija, kuriai meilė buvo saulės švytėjimas, tai žinojo ir to nekentė. Droždama gatvėmis ji tartum jautė violetinius Džimo pirštų atspaudus ant savo veido. Kai užbėgo kalva ir priėjo namus, buvo be kvapo ir beveik verkė.

Stivenas stovėjo prieškambaryje su telefono rageliu rankoje.

– Jums skambina, ponia, – jis padėjo telefono ragelį ant staliuko ir užkopė laiptais.

Džulija instinktyviai tiestelėjo ranką ir sustingo. Ta per nuotolį veikianti jėga vėl įsijungė ir žaidė su ja lyg ji būtų marionetė.

– Alio, – ramiai ištarė.

– Alio, Džulija, – balsas nuskambėjo gyvai ir optimistiškai. – Čia Džimas. Kaip laikaisi?

– Gerai. O tu? – jos delnai buvo drėgni.

– Ariu. Klausyk, aš negalėsiu atvažiuoti kitą ketvirtadienį. Ar pasakysi dėdei Maiklui? Man susirinkimas, negaliu praleisti. Labai svarbus. Jis gali pasikviesti vietinį gydytoją, jei nori, bet iš tikrųjų tai nebūtina. Stivenas išmano apie įprastinius raminamuosius.

– Džimai, – pratrūko ji garsiai, bet susitvardė. Ne, žinoma, ji nieko jam nesakys. O gal ir jis gavo laišką? Ji prisiminė tuos studentus iš jų miestelio, kurie gyveno Džimo name. Ar jis dėl jų neatvažiuoja? Žūtbūtinai stengėsi išskaityti ką nors jo ramiame, optimistiškame balse. Galimybių buvo tiek daug. O jeigu jis negavo laiško, ar ji privalo jam pasakyti? Gal tai atstums jį visiems laikams. Juk ji žinojo, koks jis atsargus. Kur buvo teisybė? Ar išvis

esama tokio dalyko kaip teisybė? Gal paprasčiausiai teisybė yra tai, kuo žmogus nori tikėti? Jai reikia laiko viską apmąstyti.

– Prašau?

– O, nieko. Tik ketinau tavęs paklausti, ar pagalvojai apie kelionę į Lurdą. Maiklas kalbėjo apie ją šįryt.

– Klausyk, Džulija, aš turiu ką veikti ir be to...

Nešinas kavos padėklu Stivenas lipo laiptais žemyn.

– Taip, taip, žinau. Maiklas sakė, kad tu tikriausiai nesurasi kelionei laiko. Man regis, jau beveik nuspręsta, kad mes važiuojame. Žinai, mes ketiname vykti iš Lurdo į Romą. Kalbėjome ir apie tai. Būtų malonu pamatyti popiežių.

– Taip, taip, žinoma, – Džimo balse buvo justi nekantrumas. Pasigirdo pypsėjimas.

– Na, iki.

– Džimai, alio, – bet jis jau buvo padėjęs ragelį. Džulija užkopė laiptais ir atsigulė į lovą. Beprotybė, pamanė, tikriausiai būna truputį panaši į šitai – nė vieno veido, kuris visai nekeltų įtarimo, nė vieno kambario, kuriame nebūtų jaučiama grėsmė. Ji pajuto, kaip to kalvos apačioje išsidriekusio miestelio sutelktas piktumas pakilo aukštyn ir įsikibo nagais į langą it koks slogutis. Ji raičiojosi ant lovos ir dejavo. Durys atsivėrė ir įėjo Stivenas. Valandėlę jųdviejų žvilgsniai susitiko, ir ji pirmą kartą išvydo jį kaip žmogų, kurio akys gebėjo bendrauti. Ji niekada nepagalvojo apie jį kaip apie vyrą, regėjo jį kaip padarą, kuriam kūnai buvo kasdienis jo amato – ištrinti ir kukinimu vėl grąžinti į gyvenimą – objektas. Jis buvo dalis Maiklo pasaulio, anksčiau ji ne vieną kartą per dieną užeidavo į vyro miegamąjį ir matydavo Stiveną palinkusį virš blyškios nuogos Maiklo nugaros. Pajutęs, kad ji atėjo, Maiklas pradėdavo krutėti ir kažką murmėti, bet Stivenas niekada nepakeldavo akių, tik toliau masažuodavo tą kniūbsčią kūną. Jai niekada nepavyko atsieti Stiveno įvaizdžio nuo tos padėties. Ji liovėsi į jį žiūrėjusi.

Bet dabar įtarimas kaip niekada anksčiau vertė prisiminti esant ir jį. Ji žiūrėjo į Stiveną taip, lyg norėtų perskaityti jo mintis. Ką jis tikėjosi laimėsiąs rašydamas tokį laišką? Jei jį parašė jis. Ji manė, kad moterys jam nerūpi, todėl – jokio erotinio pasitenkinimo jį rašant. Bet kokie gi iš tikrųjų jo santykiai su Maiklu? Ar tai dalis kokio nors plano ją sukompromituoti? Ar tarp tų dviejų vyrų esama kokio nors išsigimėliško ryšio? Ką ji, gyvendama savo uždarame pasaulyje, žinojo apie savo vyrą?

– Taip? – šiurkščiai paklausė ji. Jame nebuvo nieko akivaizdžiai moteriško. Ji žinojo, kad egzistavo ištisas pusiau povandeninis tokių vyrų pasaulis, tarsi kokia slapta bendruomenė, skirtingi jos vyriškumo laipsniai buvo lyg brolijos emblemos. Per tuos metus, kai dirbo Dubline vienur kitur ji buvo susilietusi su tuo pasauliu. Dabar gailėjosi, kad nepatyrinėjo jo nuodugniau. Įpratusi visada vertinti vyrus vien tik fiziniu požiūriu, negalėjo nepastebėti, kad šitas aukštas, ramus tarnas buvo savotiškai patrauklus.

– Aš nunešiau ponui Glinui pietus, ponia. Ar jūs pietausite čia, ar jo kambaryje?

– Man skauda galvą, Stivenai. Pavalgysiu čia. Ar pranešite ponui Glinui?

Jis linktelėjo galva, ir ji vėl atsigulė, tikėdamasi, kad jis išeis. Tačiau, užuot išėjęs, jis prisiartino prie lovos, pakėlė nuslydusį ant grindų apsiaustą ir pakabino jį į spintą. Padarė visa tai ramiai, metodiškai, lyg būtų daręs tai kasdien. Paskui užvėrė spintą, ir tada jų akys susitiko. Džulija sumirksėjo ir nusigręžė. Bet jam išėjus, kai nervams nuraminti užsidegė cigaretę, pati sau tarė, jog buvo kvailė. Juk kito žmogaus veide gali išskaityti ką tik nori. Po mėnesio ar dviejų tas įtarimas bus užmirštas. Stivenas paprasčiausiai vėl taps Stivenu: ji nebeišskaitys grėsmingų klausimų jo akyse. Juk tą laišką galėjo atsiųsti daugybė žmonių, ji tai puikiai žinojo. Įtarumas buvo baisus tuo, kad jam nebuvo galo.

6

Praėjus kuriam laikui po vedybų Džulija nuvyko kelioms dienoms į Golvėjų. Apsistojo didžiuliame šaltame viešbutyje langais į nuostabiąją įlanką ir mėlynas Klero kalnų apybrėžas, švytinčias saulėje it nuplautas stiklas. Kartą vakare ji sėdėjo viena bare po vakarienės, kai įžengė vyriškis ir užsisakė viskio. Jis buvo amerikietis, jaunas, aukštas, išvaizdus. Nors Džulija ir žvelgė tiriamai į jį virš savo knygos, jis, regis, jos nepastebėjo. Jau buvo jį beveik užmiršusi, kai prie jos priėjo durininkas su voku ant padėklo. Voke buvo vizitinė kortelė: vardas, pavardė, adresas Filadelfijoje, o kitoje kortelės pusėje rašalu pakeverzota „šimtas dolerių?“ Ji įkišo kortelę atgal į voką ir įmetė į ugnį. Durininkas priėjo tris kartus, ir ji tris kartus įmetė kortelę į ugnį. Ketvirtoje kortelėje kitoje pusėje buvo užrašyta „tūkstantis dolerių“. Ji paprašė pieštuko, parašė ant kortelės savo kambario numerį, padavė durininkui ir ėmė kopti laiptais. Po dešimties minučių vyriškis pabeldė į duris. Kai viskas buvo baigta, jis atsiprašė ir nuėjo į vonią. Apie pinigus nebuvo nė kalbos. Ji niekada daugiau jo nebematė. Bet kai susiruošė namo, atėjo laiškas su vokišku pašto ženklu. Viduje buvo vizitinė kortelė, o ant jos raudonu rašalu pakeverzotas vienas žodis – „kekšė“. Ji laikė rankose kortelę, ilgam sugluminta to keisto įvykio, bet jis neturėjo nei pradžios, nei pabaigos. Kaip ji, tik palaikiusi glėbyje jo kūną, galėjo suprasti tą keistai iškreiptą sąmonę?

Ji vėl prisiminė tą incidentą, kai, praėjus trims dienoms nuo pirmojo anoniminio laiško, gavo antrą. Šitas laiškas buvo toks pat realus kaip ir ana kortelė, bet patys incidentai tapo panašūs į iškraipytą košmarą. Ji buvo sugulusi su patraukliu jaunu amerikiečiu; čia, šitame kambaryje, ji ir Džimas mylėdavosi; bet tie dalykai jau nebeatrodė paprasti. Jie tapo neproporcingai sureikšminti ir prarado tiesioginį žmonišką pobūdį.

Antrasis laiškas buvo labai panašus į pirmąjį: jame nebuvo jokių komentarų, jokių nurodymų ar grasinimų. Tai buvo baisu. Šįkart ji neįmetė jo į ugnį. Rašysena nieko nesakė. Vargiai jis buvo parašytas vaiko, Džulija įtarė, kad jis buvo parašytas kaire ranka. Rašomasis popierius buvo pigus, suliniuotas, o vokas – kitos spalvos, žydras.

Gyvenimas tuo tarpu tekėjo įprastine vaga. Būdama gera aktorė Džulija neleido sau elgtis taip, kad išsiduotų, jog jaučiasi neužtikrinta. Ji valgydavo Maiklo kambaryje, eidavo pasivaikščioti, ketvirtadieniais, kaip paprastai, linksmindavo tėvą Viktorą. Jau buvo nutarta, kad jie vyksta į Lurdą. Maiklas nusprendė pasiimti ir Stiveną. Tai gerokai sumažins darbo Džulijai, ir ji iškart su tuo sutiko. Tėvas Viktoras nesitvėrė džiaugsmu. Stivenas buvo pavyzdinis Trečiojo ordino narys, Džulija kartą matė jį einantį procesijoje ir vilkintį rudu abitu. Jis priminė El Greco. Tėvas Viktoras neiškentė ir pats jam pranešė tą naujieną kaip visada impulsyviai ir geraširdiškai.

– Ką pasakysi, Stivenai? – pratrūko susijaudinęs. – Ponas Glinas ketina vežtis tave į Lurdą. Juk nuostabu, ar ne? Juk to tu visada troškai?

– Taip, tėve, – Stivenas palenkė galvą ir nusišypsojo. Kai jis ėjo iš kambario, kunigas tėviškai nulydėjo jį akimis.

– Kokia staigmena vargšeliui Stivenui, – sumurmėjo. – Kažkas už jį pasimeldė. O, tiesą pasakius, jis to nusipelnė. Žinote, jis visą gyvenimą kas savaitę siunčia pinigų motinai. Aš pažinojau ją, kai tarnavau Golvėjuje, tokia miela pamaldi moteriškė, ji man pasakodavo, kokį puikų sūnų turi. Vienintelį berniuką, niekada

nepamirštantį savo senos motinos, tad nenuostabu, kad jam pasisekė.

Tėvas Viktoras siurbtelėjo dar viskio ir žaismingai sukinėjo abito virvę. Maiklas šypsojosi ir linkčiojo galva.

– Manau, kad daktaras Džimas irgi keliaus su mumis, – ramiai pasakė jis. Džulija atšiauriai pažvelgė į jį, bet jis buvo įdūręs akis į kunigą.

– Ar tai jau sutarta, ar tai jau sutarta?! – jaudulingai sušuko tėvas Viktoras. – Ar galėčiau įtraukti jį į sąrašą?

– Aš nežinojau, kad ir Džimas vyksta su mumis, – pasakė Džulija, o širdis skaudžiai šoktelėjo paminėjus jo vardą.

– Parašiau jam šįryt, – tarė Maiklas. – Norėčiau, kad jis vyktų su mumis dėl jo vargšelės motinos. Ji ypač garbina Lurdo Šventąją Mergelę. Neabejoju, kad jis prisidės prie mūsų, jei jam pavyks viską sutvarkyti.

– Jums bus atlyginta danguje, Maiklai, – pamaldžiai pasakė tėvas Viktoras, ištuštinęs stiklą. – Visa šeimyna drauge keliauja į šventąsias vietas. Tai iš tikrųjų pavyzdys visam miesteliui. Juk tai nuostabu, ar ne, Džulija?

– Taip, iš tikrųjų, tėve, – Džulija vėl pripildė stiklą ir padavė jam. Bet buvo sunerimusi. Ar už to staigaus Maiklo planų pasikeitimo kas nors slypėjo? Tikriausiai tai nieko nereiškė, ji tai žinojo. Nuo tada, kai susirgo, Maiklas pasidarė labai nenuoseklus. Tas netikėtas dosnumo priepuolis dėl Stiveno, ko gero, persmelkė jį ir dėl Džimo. Staiga ji apsisprendė.

– Šiaip ar taip, aš susitiksiu su Džimu rytoj, – pasakė. – Aš važiuoju į miestą ir užsuksiu pas jį, jeigu liks laiko.

– Ar važiuosite mašina? – staiga susidomėjęs paklausė tėvas Viktoras.

– Taip, manau, kad taip.

– Gal tuomet ir mane pavėžėsite, Džulija?

– Aš negrįšiu namo rytoj vakare, tėve. Suvažinėti pirmyn ir atgal per vieną dieną – pernelyg varginantis dalykas, ypač žiemą.

– O, tai visai nesvarbu. Aš galiu pernakvoti mieste vienuolyne. Turiu labai daug nuveikti dėl tos kelionės. Ar jūs ketinate vykti į Romą, Maiklai?

– Dar nenusprendžiau.

– Aš norėčiau pamatyti Romą, – pasakė Džulija, patenkinta, kad tėvas Viktoras parėmė jos ketinimą išvažiuoti iš namų.

– Ir popiežių! Popiežių! – sušuko tėvas Viktoras.

– O, taip, popiežių, – pakartojo Maiklas. – Turėčiau pamąstyti apie tai. Žinoma, abejoju, ar pakelsiu tokią ilgą kelionę.

– Ak, vargšelis, – sumurmėjo kunigas. – Bet Dievas jums suteiks jėgų. Ir galimas daiktas, kas žino. Lurde...

Džulija pažvelgė į Maiklą. Jis buvo nekantriai palinkęs į priekį, sudėjęs patinusius delnus, šviesios akys buvo aistringai įbestos į tėvą Viktorą.

– Stebuklas, tėve, tikras stebuklas, – sukvarkė jis. – Gal aš ir vėl galėsiu vaikščioti. Lurde juk taip dažnai nutinka, ar ne?

Kunigas pastatė stiklą, atsistojo ir nužingsniavo prie Maiklo. Uždėjo abi rankas jam ant galvos ir ėmė kažką murmėti. Tada Maiklas pravirko. Kunigas išsitraukė iš abito rankovės didžiulę languotą nosinę ir padavė ją Maiklui. Kambarys kvepėjo kančia ir viskiu. Džulija pasisuko ir išskubėjo lauk. Susitiko laiptais kopiantį Stiveną.

– Ar tėvas Viktoras jau pasirengęs, ponia?

– Ne, dar ne, Stivenai. Jis kalbasi su ponu Glinu. Jis jus pakvies, kai bus pasiruošęs.

Džulija nuėjo į savo kambarį, užsidegė cigaretę ir atsigulė ant lovos. Norėjo verkti, bet bijojo, kad prieš išvažiuodamas kunigas ją dar pakvies. Kiek vėliau išgirdo, kaip jis klumpina žemyn laiptais, šaukdamas Stiveną. Palengvėjimas dėl to, kad kurį laiką ji garantuotai galės pabūti viena, buvo toks stiprus, jog ji truputį atitoko. Ilgai gulėjo ant lovos, rūkė, žvelgė į tamsą, atmetė rankas į šalį, nes jautė pažastyse lipnų prakaitą. Paskui atsistojo, išsimaudė vonioje ir vėl atsigulė į lovą.

7

Džulija suprato, kad vienas iš netikrumo siaubų buvo pernelyg atkaklus kitų žmonių veidų skaitymas. Kitą rytą ji atsikėlė anksti, nes pažadėjo devintą valandą užvažiuoti paimti tėvo Viktoro. Įkišo galvą į Maiklo kambarį atsisveikinti ir paklausė, ar jis norėtų, kad ji sutvarkytų kokius nors jo reikalus Dubline. Bet Maiklas kalbėjo rožinį ir nieko jai neatsakė, tik papurtė galvą. O gal apsimetė meldžiąsis, išgirdęs ją ateinant? Ji nežinojo. Ji nežinojo, ar jis kas rytą meldžiasi tokiu metu. Dubline Džulija paskutinį kartą buvo prieš tris mėnesius ir nuvažiavo ten ne iš ryto, o dieną. Kai lipo laiptais žemyn, paštininkas įmetė į dėžutę laiškus ir paskambino varpeliu. Širdis jai apmirė ir, sugriebusi už turėklo, ji ūmiai sustojo. Stivenas perėjo per koridorių ir atidarė pašto dėžutę. Joje gulėjo du laiškai. Jis pažvelgė į juos ir padėjo ant koridoriaus stalelio. Paskui pakėlė galvą ir susidūrė su ja žvilgsniu.

– Ar automobilis jau paruoštas, Stivenai? – paklausė ji tvirtu balsu.

– Taip, ponia, – jis buvo vienmarškinis. Ilgos jo rankos buvo riebaluotos, o tankūs juodi plaukai ant riešų blizgėjo koridorių užplūdusioje šaltoje saulės šviesoje. Jam po akimis ryškėjo juodi ratilai, tarytum naktį būtų prastai miegojęs. Ji dabar viską matė įtarimo lankinės lempos šviesoje. – Įpyliau šviežios alyvos.

– Ačiū, – Džulija padėjo ant stalo kelioninį krepšį ir paėmė laiškus. Širdis dar kartą pašėlusiai šoktelėjo ir valandėlę jai atrodė, kad ji tuojau nualps. Vokai buvo užrašyti ta pačia rašysena, kaip ir jos jau gauti anoniminiai laiškai. Vienas jų buvo adresuotas jai. Kitas – Maiklui. Nors rankos virpėjo iš išgąsčio ir staiga pasidarė silpna, savisaugos instinktas buvo stipresnis. Ji paėmė abudu laiškus ir įsikišo juos į kišenę. Stivenas atidarė jai duris. Džulija neišdrįso į jį pažvelgti. Dėkui Dievui, automobilis išjudėjo lengvai, Stivenas atidarė jai vartus, ir po dešimties minučių ji jau važiavo pro vyrų vienuolyną, kur, susisupęs į apsiaustą ir tvirtai spausdamas odinį lagaminėlį, iš kurio kyšojo nemažas mėlynos dryžuotos pižamos kampas, jos laukė tėvas Viktoras.

Keliai buvo apledėję ir kelionė truko ilgiau nei įprastines pusantros valandos. Kunigas buvo gerai nusiteikęs ir linksmai plepėjo. Jis buvo geraširdis žmogus ir labai įsijaudrinęs dėl tos savo rengiamos kelionės į Lurdą. Tikėjosi ir pats joje dalyvausiąs ir po dvidešimties metų vėl išvysiąs Romą. Tauškė apie Ordino politiką. Gyvenimas jam palengvėjęs nuo tada, kai provincijolu buvo išrinktas tėvas Džordžas, prieš tai penkiolika metų valdžioje buvo opozicija ir tėvo Viktoro gyvenimas buvęs varganas. Jokių atostogų žemyne ir nuolatinė grėsmė būti paskirtam į Balikūnerį, kur būdavo išsiunčiami praradusieji provincijolo malonę, o ta vieta tokia netinkama sveikatai, kad, anot tėvo Viktoro, niekas neišgyvendavęs tenai ilgiau kaip penkerius metus. Bet dabar, ačiū Dievui, viskas pasikeitė. Jis jautėsi esąs dvidešimčia metų jaunesnis; o kur jiedu papietausią?

Džulijai darėsi bloga nuo minties, kad ji turės linksminti tėvą Viktorą dar dvi valandas, bet nieko nepadarysi. Ji sėdėjo ir valgė labai mažai, o kunigas kimšo godžiai it vaikas, išgėrė butelį burgundiško vyno ir patenkintas dairėsi po didelę prabangią salę. Galiausiai Džulija nusitempė jį, įraudusį ir jau knapsintį nuo miego, į automobilį ir nuvežė į vyrų vienuolyną.

Maiklas, kaip daugumas savo jėgomis prasisiekusių vyrų, visada buvo dosnus pinigų, ir Džulija apsistojo dideliame geru maistu garsėjusiame viešbutyje prie Stivenso Gryno parko. Ji mėgo prabangius viešbučius su jų beasmenio dėmesingumo atmosfera, kasdien atvykstančiais ir išvykstančiais žmonėmis. Tokioje tarptautinėje aplinkoje tikriausiai nesutiks jokių pažįstamų. Ji grįžo į viešbutį, išsimaudė ir užsisakė šampano butelį. Išsitraukė iš rankinės abudu laiškus, vėl permetė juos akimis. Kelis kartus mėgino juos atplėšti, tačiau kaskart pristigdavo drąsos. Galiausiai atplėšė vieną, adresuotą jai: laiškas buvo lygiai toks pat, žodis žodin, kaip ir paskutinysis jos gautas. Paėmė Maiklui adresuotą laišką. Taip, Stivenas matė, kaip ji jį pasiėmė, bet ji galės pasiaiškinti ta pačia pavarde ant voko. Šiaip ar taip, Džulija nemanė, kad Stivenas galėtų pasakyti apie tą laišką Maiklui, jei jis tai padarytų, taip įrodytų daug didesnį abiejų vyrų artumą, nei ji manė jį esant. Kokie gi jų santykiai iš tikrųjų? Staiga Džulija suprato, kad nieko apie juodu nežino. Ji nežinojo nieko apie nieką.

Kai galiausiai atplėšė Maiklo laišką, vos užmetusi akį pamatė, kad jis lygiai toks pat kaip ir tie, kuriuos gavo ji, – smulkus fizinis jos mylėjimosi su Džimu aprašymas. Žinoma, tai buvo ne visiškai tai, tai buvo paprasčiausias pasakojimas apie lytinį aktą, kurio protagonistai buvo įvardyti. Ji vėl skubiai įkišo laišką į voką, įžiebė degtuką ir sudegino voką tuščiame židinyje. Šampanas ją truputį atgaivino, bet rankos vis dar drebėjo, kai ji nukėlė telefono ragelį ir padiktavo Džimo numerį.

– Sveikas, Džimai, čia Džulija.

– Iš kur tu skambini?

– Iš viešbučio, aš mieste. Norėčiau susitikti su tavimi. Galėčiau užsukti šįvakar?

– Klausyk, Džulija, mes tai jau aptarėme...

– Žinau. Bet yra vienas reikalas, apie kurį norėčiau su tavimi pasikalbėti. Tai labai rimta.

– Aš užsuksiu į viešbutį.

– Ne, mus gali pamatyti. Aš būsiu pas tave dešimtą, – ji padėjo ragelį jam dar nespėjus atsakyti. Buvo truputį apgirtusi nuo šampano, bet pajuto, kad ilgiau tverti tame kambaryje nebegali. Kai rakino duris, koridoriumi ėjo vyras, nužiūrėjo ją iš labai arti ir ėmė rakinti gretimo kambario duris. Džulija išmetė savo raktą. Vyriškis jį pakėlė ir jai padavė, pirštais palietęs jos pirštus. Buvo jaunas, skaistaveidis ir kvepėjo odekolonu. Kažką sumurmėjo ir klausiamai įsistebeilijo į jos akis. Tačiau mintis apie kokią nors atsitiktinę sueitį jai buvo kokti. Ji skubiai padėkojo jam ir išskubėjo lauk.

Vestibiulyje sėdintys ir ją nužvelgiantys vyrai kėlė pasišlykštėjimą. Didžiulė aikštė lauke jau skendėjo tamsoje. Eismas po plikomis Stivenso Gryno parko medžių šakomis buvo judrus. Taksi vairuotojai, vilkį palaikiais paltais, gūžėsi virš vairų kitapus gatvės – jų tikrovė driekėsi nuo vieno keleivio sumokėtų pinigų iki kito. Senukas ant šaligatvio krašto skambino melancholišką melodiją didžiule pamėkliška arfa, aptriušusi jo skrybėlė prie kojų buvo pilna pensų. Šalo.

Žmonių gatvėse buvo nedaug: parduotuvės jau uždarytos, o teatrai dar neatvėrė savo durų. Džulija visada nueidavo į Graftono gatvę paspoksoti į parduotuvių vitrinas, tai jau tapo jos įpročiu, ir ji nevalingai patraukė į tą pusę. Sutiktos moterys kaip visada akylai nužvelgdavo jos drabužius, bet vyrai, pavieniai ar stovintys būreliais, rodės, buvo įnikę į savo paslaptingus reikalus ir nepastebėdavo nieko, kas buvo už nepabaigiamų jų ginčų ribų. Tarpduryje stovintis aukštas jaunas policininkas svajingai žvelgė į erdvę. Tokiu ramiu metu ta elegantiška gatvė vis dar alsavo buvusiu išskirtinumu. Džulija ėjo tolyn per didžiulę erdvę priešais Šventosios Trejybės koledžą, kur plati eismo srovė susiaurėjo iki kelių pustuščių autobusų. Einant Vestmorlendo gatve ją apdavė gaivus sūrus vėjas nuo Lifio. Pasistačiusi kailinę apykaklę, kad apsigintų nuo ledinio vėjo, ji nuskubėjo O'Konelio tiltu. O'Konelio

gatvėje aplinka pakito. Muzikiniai automatai plyšojo iš ledainių, prie kino teatrų vyniojosi eilės, jaunuoliai grobuoniškais žvilgsniais, vilkintys paltais su peteliais, išdidžiai slampinėjo, sukišę rankas giliai į kišenes. Neoninių reklamų atšvaitai spindėjo ant drėgnos gatvės lyg netikri deimantai. Viskas tviskėjo pigių kino teatrų ir pigių papuošalų parduotuvių gatvės blizgesiu.

Džulijai reikėjo prastumti tris valandas iki susitikimo su Džimu. Ji užsuko į kiną. Nusipirko bilietą balkone ir pakelį cigarečių. Kai skynėsi kelią prie savo kėdės, aplinkui šnarėjo baltaveidžiai šešėliai. Vos spėjo atsisėsti ir jau pasigailėjo atėjusi. Tie kino teatrai irgi turėjo savo įpročių. Greta sėdėjęs vyras kaip mat prisislinko arčiau, prisilietė alkūne prie jos alkūnės; netrukus ir jo šlaunis prisispaus prie jos šlaunies, ranka, netyčia nusileidusi ant kojos, prisilies prie jos rankos: visa tai bus taip atsieta ir neasmeniška, kaip gydytojo apžiūrėjimas. Ji staigiai atsistojo ir klupdama išėjo lauk. Gatvėje eilė pailgėjo, jos uodega dingo už kampo – toks lėtas bestuburis padaras su galva, nukirsta prie bilietų kasos. Džulija išsikvietė taksi ir grįžo į viešbutį.

Čia griebėsi įprastinių saugumo priemonių, kaip darydavo visada, kai atvažiuodavo pasimatyti su Džimu. Paskambino namo. Atsakė Stivenas.

– Čia ponia Glin, Stivenai. Ar viskas gerai?

– Taip, ponia.

– Ar ponas Glinas gerai jaučiasi?

– O, taip, ponia.

– Gal pasakytumėte, kad aš skambinau, būkite malonus.

– Gerai, ponia.

Telefonas spragtelėjo. Dabar jau Stivenas vargu ar bepaskambins, norėdamas pranešti, kas įvyko namuose jai išvykus. Paskui ji atvertė lovos apklotus, supurtė pagalvę ir numetė ant kėdės pižamą. Kai kambarinė įeis rytoj ryte, viskas atrodys taip, tarsi ji atsikėlė anksti ir išėjo. Padariusi visa tai suvokė, jog atliko šitai

mechaniškai; dabar ji užvis mažiausiai norėjo praleisti naktį su Džimu. Bet jai reikėjo su juo pasikalbėti.

Džimo butas buvo priemiestyje, aukštame raudonų plytų name. Džulija išlipo iš taksi, sumokėjo vairuotojui ir pakėlė akis į Džimo miegamojo langą. Jis buvo tamsus. Gal kartais Džimas sėdi svetainėje. Juk ji atėjo pusantros valandos anksčiau. Koridoriuje pora jaunuolių aptemptomis juodomis kelnėmis ir visiškai vienodais geltonais megztiniais padėjo svečiui, aukštam pagyvenusiam žilaplaukiam vyriškiui, išsinerti iš palto. Siauros įkypos jų akys ir putlios raudonos lūpos jai priminė Stiveną. Džulija žvilgtelėjo pro atviras duris į ryškiai raudoną kilimą ir geltonas sienas, gramofonas grojo Editos Piaf plokštelę. Kažin, ar apie šituos jaunuolius jai pasakojo Džimas. Kai skubėjo laiptais aukštyn, ją nulydėjo jų šnypščiantys balsai.

Ji vis dar turėjo raktą, kurį Džimas jai buvo davęs kitados. Jo nebuvo namie ir butas skendėjo tamsoje. Vonioje mėtėsi rankšluosčiai, grindys buvo dar drėgnos ir tebetvyrojo losjono, kurį Džimas naudodavo nusiskutęs, kvapas. Džulija atitraukė užuolaidas ir uždegė dujų krosnelę. Miegamajame ant grindų prie rudų batų poros gulėjo nešvarūs marškiniai. Ji juos pakėlė ir sulanksčiusi pakabino ant kėdės, o batus pakišo po lova.

Balsai ir automobilių signalų triukšmas privertė Džuliją prieiti prie lango. Jaunuoliai akivaizdžiai buvo surengę pobūvį, ji girdėjo, kaip jie sveikino žmones, pasitikdami juos prie durų. Automobiliai nuvažiuodavo, vyrai įeidavo vidun po du, po tris. Džulija išjungė šviesą ir persilenkė per langą. Jai toptelėjo, kad kai kuriuos iš tų svečių ji gali pažinoti, bet, nors ir įtempė akis, neįžiūrėjo jų veidų, kai jie artėjo takeliu nuo vartų. Gatvės žibintų šviesa anapus vartų metė ant jų šešėlį. Ji galėjo sutikti ką nors, kas ją pažįsta, nors ir nebuvo labai tikėtina, kad taip galėtų atsitikti. Be to, ji išeis gerokai prieš pobūvio pabaigą.

Įjungė radiją ir atsisėdo priešais židinį laukti.

8

Vidurnaktį pobūvis vis dar buvo pačiame įkarštyje. Džulijos burna perdžiūvo nuo daugybės surūkytų cigarečių, bet, kad ir kaip jos nervai buvo įtempti, vieną ar dukart ji buvo užsnūdusi. Pirmą valandą įžengė Džimas.

– Aš juk sakiau tau, kad neateitum, – prabilo numetęs švarką ant kėdės ir vyniodamas šaliką. Vilkėjo vakariniu kostiumu.

– Aš čia jau nuo dešimtos, – vangiai pasakė Džulija. Ji kone verkė.

– Tu numetei ragelį, man dar nespėjus pasakyti, kad einu į pobūvį, – jo veidas buvo įraudęs, ir ji suprato, kad jis girtas. Niekada nebuvo mačiusi jo tokio anksčiau. – Į sužadėtuvių pobūvį, jeigu nori žinoti.

– Duok man išgerti, – paprašė ji trindama kaktą plaštaka.

– O pati neįsipylei?

– Ne.

– Tas prakeiktas kaklaraištis mane tiesiog žudo, – negrabiai jį atlaisvino ir nuplėšė apykaklę. – Ko gersi?

– Prašau, įpilk viskio. Mačiau, kad apačioje vyksta pobūvis, – pridūrė, imdama iš jo rankų stiklą. Buvo pats metas paklausti, ar jis gavo laišką. Buvo pats metas viską jam papasakoti. Džulija

gurkštelėjo viskio ir pažvelgė į Džimą. Šis stovėjo ties ja plačiai išsižergęs, truputėlį svyruodamas.

– Prakeikti pederastai! – pratrūko Džimas. – Kartais man atrodo, kad visas šitas miestas – vien pederastai, – atkragino galvą ir nusijuokė. – Išskyrus mane, – atsitiesė ir prisimerkęs pažvelgė į ją, burna geidulingai išsiviepė. – Išskyrus mudu. Juk mudu ne pederastai, Džulija? Mudu tik du senamadiški šunsnukiai.

– Džimai.

– Klausau? – staiga jis susmuko į priešais stovinčią kėdę ir ėmė tyliai kikenti, stambūs pečiai kilnojosi nuo paslaptingo linksmumo. – Aš vykstu į Lurdą, girdėjai? Ar būtent šito atvažiavai čionai atšvęsti? Tu, aš, dėdė Maiklas ir Stivenas išvykstame į Lurdą melstis vienas už kitą. Na, juk nesame puiki, dievobaiminga, pagarbos verta airiška šeima, ar ne? Kokio stebuklo melsi Lurde, Džulija? Norėčiau sužinoti, kokio stebuklo tu trokšti, tikrai norėčiau.

– Vadinasi, tu vyksti su mumis?

– Aišku, kad vykstu. Esu priverstas vykti, po velnių, noriu to ar nenoriu. Gavau laišką su įsakymu. Be manęs neįmanoma apsieiti. Jis jau nupirko bilietus. O, aš puikiai skaitau tarp eilučių. Tu vyksti su mumis, priešingu atveju... – Džimas palinko į priekį ir žiūrėjo į ją stiklinėmis akimis. – Manau, tai tavo darbas. Jis nebūtų taip sugalvojęs be tavo įsikišimo, argi ne? Ir kaip tau tai pavyko? Norėčiau sužinoti. Na, kaipgi tau tai pavyko?

– Aš nieko apie tai nežinau, – atsakė ji šaltai. – Maiklas nesakė man, kad tau parašė, – Džulija nutilo ir mąsliai žiūrėjo į ugnį. – Manau, kad tai vienas iš tų dalykų, kuriuos jis padaro pagautas impulso.

– Ką, tu nenori, kad aš vykčiau? – Džimas pasilenkė į priekį ir tiriamai į ją žiūrėjo. Staiga Džulijai toptelėjo, kai žvelgė į jo įraudusį veidą, kad ji labai mažai ką apie jį težino, netgi mažiau nei apie Maiklą. Ji neturėjo net menkiausio supratimo, kaip kuris nors iš jųdviejų sureaguotų, jei ji jam pasakytų, kad kažkoks

prašalaitis žino kažką, kas gali paversti dulkių krūvele jų respektabilumo fasadą. Paskutinį vakarą, praleistą su Hovardu, kai buvo tokia tikra, kad jis ją myli, Džulija nežinojo, kad jau niekada jo nepamatys, kad jis paprasčiausiai baigė malonų eilinį romaną, kaip kad žmogus užspaudžia ramiai numirusio vaiko akis. Ji tiek menkai žinojo apie visus, nieko, išskyrus tą slaptą, intymiausią jų kūno būtį.

O sužinoti, pažinti juos geriau buvo labai lengva. Džulijai tereikėjo ištraukti tuos laiškus ir palaukti reakcijos. Ji atsistojo.

– Nori dar išgerti? – paklausė Džimas. Jis tiestelėjo ranką ir paglostė jos šlaunį. Ji žengė į šalį, bet jis ją šiurkščiai prisitraukė.

– Paleisk mane.

Džimas pradėjo grabinėtis apie jos suknelę. Alkoholis kliūstelėjo ant baltų jo marškinių, jis netvirtai pastatė jį ant stalo. Čiupo Džuliją už liemens ir pamėgino parversti ant grindų.

– Einu namo, – pasakė ji dūsuodama, kai stengėsi išsilaisvinti. – Aš pavargau.

– Tu pavargai! – jo balsas perėjo į neužtikrintą juoką. – Tu pavargai? Tokia kekšė kaip tu? Tokia kekšė kaip tu?

Kartą pačioje pradžioje jis jai pasakė: „Yra tik dvi moterų rūšys – drovios ir kekšės. Tu – kekšė, brangioji." Jiedu abu nusijuokė. Tai buvo savotiškas komplimentas.

– Einu namo, einu namo, – kartojo ji negarsiai, kai jis gludo prie jos šlaunų ir spaudė galvą jai prie pilvo. Paskui Džulija prisiminė pobūvį apačioje. Kas, jeigu kas nors iš ten išeis, kai ji slinks laiptais žemyn? Ji pateko į spąstus. Staiga Džimas kilstelėjo ir nuplėšė jai nuo pečių suknelę. Ji tyliai šūktelėjo, tačiau, išvydusi jo veidą, nutilo. Niekada dar nebuvo mačiusi jo tokio.

– Nusirenk, – kimiai sumurmėjo Džimas. Ji nuskubėjo į miegamąjį ir uždarė duris. Norėjo išsiverkti. Paskubomis nusirengė ir įlindo į lovą. Netrukus jis įklupiniavo pro duris. Pastovėjo prieblandoje kelias akimirkas. Nusivilko švarką. Marškiniai prie

liemens buvo atsegti. Staiga jis uždegė visas lempas. Džulija žiūrėjo į jį, akys mirksėjo nuo rėžiančios šviesos. Džimas pasilenkė į priekį, nutraukė nuo jos paklodes. Ji instinktyviai užsidengė rankomis krūtis ir nusigręžė.

– Žiūrėk į mane, – paliepė jis. – Žiūrėk į mane.

Džulija niekada nebuvo mačiusi jo išsirengiančio. Jis darė tai tyčia, su nešvankiu lėtumu, įsispitrėjęs į jos akis. Ji sustingo ir nieko nebejautė. Tokia tad buvo pasaulio pabaiga – vienatvė.

9

Džimas atsikėlė septintą, apsirengė, paskubomis nusiskuto ir tyliai išėjo. Džulija apsimetė miegantí. Pusę aštuonių atsikėlė ir išsivirė arbatos. Atitraukė užuolaidas ir pažvelgė laukan – du jaunuoliai iš apatinio aukšto, vilkintys sunkiais paltais, skubėjo į autobusų stotelę. Buvo niūrus šaltas rytas; už dar nepakeltų žaliuzių kai kuriuose namuose priešais degė šviesos; tolumoje aidėjo bažnyčios varpas. Džulija virptelėjo ir uždegė dujinę viryklę.

Kai grįžo į viešbutį, jai padavė raštelį, parašytą naktinio budėtojo prieš jam baigiant tarnybą. Kažkas skambino vidurnaktį ir teiravosi jos. Vardo nepaliko, ir raštelyje nebuvo parašyta, ar tai buvo tarpmiestinis, ar vietinis skambutis.

Kai užkopė į savo kambarį, rado vieną paprastą telefono pranešimą, atsiųstą operatoriams dar einant savo pareigas. Jame buvo sakoma, kad Stivenas skambino dešimtą ir be penkiolikos vienuolika. Gal Maiklas susirgo, iškart pamanė ji. Tuoj pat paskambino namo. Atsakė Stivenas.

– Alio, čia ponia Glin. Tu ieškojai manęs vakar vakare?

– O, taip, ponia. Dėl to tablečių, kurias jūs turite nupirkti Dubline, recepto. Aš jums padaviau ne tą receptą, seną, išrašytą man, jis gulėjo mano kišenėje. Labai atsiprašau.

– Kodėl tu neatidavei jo vaistininkui? – atžariai paklausė Džulija. – Ar visada nešiojiesi receptus kišenėje?

– Aš jį gavau anądien mieste iš daktaro Merfio, kai man skaudėjo galvą. Rengiausi nueiti į vaistinę, bet pamiršau.

– Tai ką dabar darysi?

– Nežinau, ponia.

Kartais vietinis vaistininkas neturėdavo Džimo Maiklui išrašytų vaistų. Tą receptą Džimas išrašė per paskutinį apsilankymą, Džulija sakė, kad pasiims jį į Dubliną.

– Matyt, reikės parsisiųsdinti vaistus paštu. Aš grįžtu namo šiandien su tėvu Viktoru.

– Gerai, ponia. Ar grįšite namo pietauti?

– Ne, – Džulija padėjo ragelį. Pokalbiui įpusėjus ji suprato, kad jis dirbtinis. Jame buvo pernelyg daug palaidų galų. Labai jau neįtikėtina, kad Stivenas supainiojo tokį paprastą dalyką. Jos delnai vėl suprakaitavo, kaip atsitikdavo visada, kai ji išsigąsdavo, ir ji nerūpestingai nusivalė juos į suknelę. Pasijuto kaip akla moteris, supratusi, kad ją apspito pavojai, bet ji negali jų pamatyti. Čia buvo tiek daug galimybių, tiek daug žmonių ir dalykų gali būti susiję, jeigu pradėsi tirti. Tie jaunuoliai, iškėlę pobūvį vakar vakare. Ar Stivenas buvo vienas iš jų būrio? Ir jeigu buvo, tai ar ir Maiklas buvo čia įveltas?

Suskambo telefonas. Tėvas Viktoras laukė apačioje, bare. Ji pasidažė lūpas, susišukavo plaukus ir nusileido pietauti.

10

Grįžusi namo Džulija iš karto nuėjo į Maiklo miegamąjį. Jis sėdėjo ir skaitė knygą. Jai įžengus į kambarį negrabiai, bet skubiai nusiėmė akinius: net dabar, būdamas luošas, neišsivadavo iš savo tuštybės. Kopdama laiptais Džulija nusivilko paltą ir dabar laikė jį ant rankos. Numetė jį ant kėdės ir ėmė mautis pirštines.

– Nutiko keistas dalykas, – pasakė, nervingai eidama tiesiai prie reikalo, be jokios įžangos. – Stivenas padavė man ne tą receptą. Todėl dabar teks parsisiųsdinti vaistus paštu. Labai kvailai išėjo.

– Kas nutiko? – Maiklas prakišo ranką pro diržą ir palinko į priekį, įbedęs akis į Džuliją. Ji žinojo, kad jis trumparegis, bet vengia nešioti akinius, išskyrus tuos atvejus, kai jų reikia skaitymui; Džulija dažnai klausdavo savęs, ar jis išvis gerai ją mato. Gal tai ir buvo jo keistai atsainių manierų priežastis.

– Ar Stivenas tau sakė apie tai?

– Apie ką?

– Apie receptą. Prisimeni tą receptą, kurį Džimas išrašė tau, kai buvo čia paskutinį kartą?

– Žinoma, prisimenu. Jis liepė užsakyti juos, kai baigsiu tas raudonas piliules.

– Taip. Taigi, pamaniau, pasiimsiu jį į Dubliną ir užsakysiu vaistinėje. Juk žinai, kaip dažnai O'Railis mūsų miestelyje turi viską parsisiųsdinti. Na, Stivenas turėjo kišenėje savo receptą ir padavė man jį vietoj tavojo. Ar jis tau nepasakė?

– Ne, nepasakė. Aš nieko apie tai nežinau.

– Tai tu nežinojai, kad jis paskambino man vakar vakare?

– Ne. Ar jis skambino?

– Taip. Skambino. Aš buvau išėjusi. Kai grįžau, radau žinutę.

– Matyt, jis labai nusiminė, kai pastebėjo savo klaidą. Kartais jis labai susinervina. Nustebtum sužinojusi, koks jis nervingas.

Džulija nieko neatsakė. Užsidegė cigaretę ir žiūrėjo į ugnį, viena ranka atsirėmusi į židinio atbrailą. Sakyti nebuvo ką.

– Beje, – toliau kalbėjo Maiklas, – kas nutiko Stivenui?

– Ką tu turi omeny?

– Sakei, kad jis turėjo savo receptą. Jis man nesakė, kad lankėsi pas daktarą.

– Galvos skausmai ar kažkas tokio. Nežinau.

– A, šitai. Jo migrena. Stivenas serga ja daug metų. Jos neišgydysi, bet nuo jos ir nenumirsi.

Džulija pakėlė akis ir pažvelgė į savo vyrą veidrodyje virš židinio atbrailos. Kitados blyškus, pilnas jo veidas sukrito, persikreipė ir tapo plytų spalvos. Vienas vaistas, kuriuo jis buvo gydomas jau kelerius metus, keistai paveikė jo išvaizdą: skruostai nenatūraliai pabrinko, rodės, kad sutvirtėjo kitų išsekusių jo bruožų sąskaita. Rankos ištino ir iškrypo, be to, jis negalėjo pasukti galvos skaudžiai nepasisukęs visu kūnu. Jis visą laiką gėrė raminamuosius ir gebėjo tik centimetras po centimetro šlepsėti po kambarį, sunkiai pakibęs ant Stiveno rankos. Kartais Džulijai atrodydavo, kad jis klejoja. Vienąsyk ji paklausė Džimo, kiek laiko jis jam dar duoda, ir tas, profesionaliai išsisukdamas iš padėties, tik gūžtelėjo pečiais. Džulija nemanė, kad Maiklas galėtų nugyventi dar daug metų; ligai prasidėjus, jis nyko pamažėle, bet

akivaizdžiai. Po dešimties metų jai bus keturiasdešimt penkeri. Ji bus nuo nieko nepriklausoma, pasaulis didelis ir jame yra dar daug kas pamatyti. Staiga, kai jau rengėsi išsisukti nuo tiesaus atsakymo į Maiklo pastabą, ją nusmelkė mintis, kaip skausmo dūris perskrodusi sąmonę. Ji nusviedė cigaretę į židinį ir valandėlę kvailai į ją spoksojo. Tada pasilenkė, pakėlė ją ir įmetė į ugnį. Jos pirštai virpėjo.

Ar tas laiškas, kurį ji vakar perėmė, buvo pirmas, pasiųstas Maiklui? Juk jis galėjo gauti juos nuo pat pradžių, tą pačią dieną, kaip ir ji. Iškankinti jos vyro veido bruožai, raudonai apkraštuotos akiduobės, kai žvelgdavo į mąžtantį pasaulį aplink lovą, jai nieko nesakė.

– Gal paprašytum, kad Stivenas užeitų pas mane, jei išeini, – sukrankė Maiklas.

Ji išskubėjo iš kambario. Stivenas nuvairavo automobilį toliau ir žengė pro priekines duris, nešinas jos lagaminėliu. Pamatė ją stovinčią laiptų viršuje, priėjo, pastatė lagaminėlį jai prie kojų. Džulija paėmė lagaminėlį ir žengė žingsnį atgal. Ją vėl užvaldė beviltiškas mėginimas sužinoti, kas dedasi kitų žmonių viduje, kai jie nusprendžia tylėti. O jai reikėjo kalbėti: ji žinojo, kad tai lengviau negu tyla.

– Kodėl tu skambinai man praėjusią naktį, Stivenai? – paklausė ji.

Jis ramiai pažvelgė į ją didelėmis įkypomis akimis.

– Norėjau pasakyti jums apie receptą, – paaiškino giliu, ramiu balsu. Džimas su savo šveplumu ir tyliu balsu kur kas labiau panėšėjo į pederastą. Bet dabar Džulija žinojo, kad niekada negali būti dėl to tikra, išskyrus tuos visiškai akivaizdžius atvejus.

– Juk galėjai palaukti iki ryto. Vaistinė vis tiek buvo uždaryta, kai skambinai.

– Labai dėl to susikrimtau. Galvojau, kad pamanysite, jog pernelyg atsainu palikti tai iki šiandienos.

Džulija užsimerkė iš nuovargio. Aišku, kad tiesos niekada nesužinos. Tačiau dabar ji jau nebeabejojo, kad Stivenas žino apie ją ir Džimą. Pakėlė lagaminėlį ir nusisuko.

– Tave kviečia ponas Glinas, – pasakė. Įnešė lagaminėlį į kambarį ir kaip mat išėjo. Stivenas dingo Maiklo kambaryje. Ji nuskubėjo laiptais žemyn, per koridorių ir per valgomąjį į kambarį, kuris buvo už jo ir kitados buvo numatytas kabinetui, o dabar jame miegojo Stivenas. Virtuvės sparne, už žalios gelumbės durų buvo trys kambariai tarnams, bet nors ponia Rajen, virėja, buvo septyniasdešimt vienerių metų amžiaus, visi manė, jog vienišam vyrui nepadoru miegoti tame pačiame sparne. Kabinetas buvo erdvus, aukštas kambarys, žvelgiantis į didelį bjaurų alpinariumą, kurį Džulija užleido piktžolėmis, tikėdamasi, kad vieną dieną jis išvis po jomis pranyks. Taigi Stiveno miegamasis atrodė šaltas ir nejaukus. Lova, siaura, užklota balta dygsniuota antklode, stovėjo prie galinės sienos. Stalelis su emaliuotu dubeniu ir dideliu ąsočiu buvo pastatytas prie lango. Kambaryje nebuvo spintos, o Stiveno drabužiai, rūpestingai uždengti laikraščiais, gulėjo sulankstyti tuščiose knygų lentynose. Pora pigių šepečių ir šukos gulėjo ant dirbtinio marmuro židinio atbrailos. Didelis lagaminas ir rudas odinis lagaminėlis buvo pakišti po lova. Kambarys tvoskė karbolio muilu.

Ji nežinojo, nuo ko pradėti. Skubrus žvilgsnis į knygų lentynas patvirtino, kad ten nebuvo palikta jokių rašymo priemonių. Vienintelė vieta, kur kas nors galėjo būti paslėpta šitame šaltame, asketiškame kambaryje, buvo didysis lagaminas ir lagaminėlis. Džulija pasilenkė, užčiuopė užraktus, bet jie buvo patikimai užrakinti. Kambarys buvo toks pat neperprantamas, kaip ir jo šeimininkas.

Staiga Džulija išgirdo tylų skrebenimą. Atsitiesė ir apsisuko, širdis daužyte daužėsi. Skrebenimas liovėsi, o kai ji žengė prie durų, pasigirdo vėl. Jis sklido iš kampo tarp lango ir durų. Tame

kampe stovėjo tik kėdė, o ant jos gulėjo sausainių skardinė. Skardinė buvo užvožta stiklo šuke, – akivaizdžiai išdaužto lango stiklo dalis. Skardinės dugne ant paberto smėlio striksėjo dvi baltos pelės. Džulija skuoste išskuodė iš kambario.

Kai saugiai pasiekė savo kambarį, su palengvėjimu atsiduso, kad nesutiko Stiveno. Negalėjo prisiminti, ar uždarė jo kambario duris išbėgdama, bet jai jau buvo nesvarbu. Vos spėjo nugriūti ant lovos, kai pasigirdo beldimas į duris. Ji įsikibo drėgnais delnais į pūkų antklodę. Ar ji ką nors paliko Stiveno kambaryje? Negalėjo prisiminti.

– Prašom, – nuleido kojas ant grindų ir atsisėdusi žiūrėjo į duris, įbedusi į lovą kumščius. Įėjo Stivenas. Atnešė jos paltą ir pirštines.

– Palikote juos pono Glino kambaryje, ponia, – pasakė švelniai.

Džulija nieko neatsakė. Stivenas atidarė spintą, delnu palygino paltą ir pakabino. Kai vėrė spintos duris, Džulija pamatė, kad jis žvelgia į ją pro veidrodį. Miglotai prisiminė, kad šitaip buvo nutikę jau anksčiau. Stivenas perėjo per kambarį ir padėjo pirštines ant tualetinio stalelio.

– Ar dar ko nors norėtumėte, ponia?

Ji niekada nebuvo pastebėjusi, kad jis toks aukštas. Kai stovėjo kambario viduryje nugara į langą, taip, kad jo veido nebuvo matyti, atrodė milžiniškas. Džulija atsistojo, jos akys buvo ties jo smakru.

– Ne.

Jis žengė prie durų ir sustojo. Šyptelėjęs atsisuko, atsiprašomai palingavo galva ir pasikniausė švarko kišenėje. Ištraukė popieriaus skiautelę.

– Čia pono Glino receptas, ponia. Vos nepamiršau, – vėl žengė į kambario vidurį. Tvoskė odekolonu, ir Džulija prisiminė jaunuolį, spoksojusį į ją viešbučio koridoriuje; šis gi buvo jau vyras. Staiga

jai kilo noras pasakyti jam ką nors šiurkštaus, paklausti, kiek jis išleidžia kvepalams.

– Būk malonus, padėk jį ant stalo, – pasakė atžariai. – Labai kvailai pasielgei. Nesuprantu, kas dėjosi tavo galvoje.

– Atsiprašau, ponia, – jo balsas buvo be jokios išraiškos. Jis pasisuko ir pažiūrėjo į Džuliją labai dėmesingai. – Ar pageidaujate ko nors, ponia?

– Ne, – Džulija atžariai papurtė galvą ir žengė prie tualetinio stalelio. Paėmė pirštines ir įdėjo jas į stalčių. Pažvelgė į veidrodį. Stivenas vis dar stovėjo kambaryje.

– Na?

– Ar jums atnešti arbatą čionai, ponia, ar gersite ją su ponu Glinu?

– Dievaži, Stivenai, kas tau darosi? Aišku, aš gersiu ją su ponu Glinu, kaip visada.

– Labai gerai, ponia.

– Kas tau šovė į galvą, kad noriu gerti ją čionai? – ūmiai paklausė pagauta impulso ir kaipmat to pasigailėjo. Kodėl jis neišeina?

– Pamaniau, gal jūs pavargusi, ponia.

– Aš nė trupučio nepavargusi... – susiturėjo ir įtraukė oro. Ar tai buvo Stiveno užuomina į tai, kad jos nebuvo viešbutyje vidurnaktį? – Išeik, – rėžtelėjo apsisukusi ir numetusi ant grindų indelį su pudra. Jis lyg pasilenkė jo pakelti.

– Išeik, – pakartojo ji. Stivenas atsitiesė ir akimirką klausiamai žvelgė į Džuliją. Paskui apsisuko ir žengė prie durų, ten sustojo ir vėl į ją atsisuko.

– Ar galėčiau atsiimti savo receptą, ponia?

– Savo ką?

– Receptą, kurį daviau jums vietoj pono Glino recepto.

Džulija akimirką sustingo, nežinodama, ką daryti. Stivenas ramiai žiūrėjo į ją, stovėdamas prie atvirų durų, nuleidęs rankas prie šonų.

– Aš nežinau, kur jis. Paieškosiu ir tau grąžinsiu.

– Ačiū, ponia.

Iki šiol Džulija nežinojo, ką reiškia ko nors nekęsti. Kai žiūrėjo į išeinantį iš kambario Stiveną, ją nugąsdino prieš kelias akimirkas pajaustas poreikis išspirti jį lauk.

Ji atsisėdo ant taburetės prieš tualetinį stalelį ir spoksojo į savo atspindį veidrodyje. Tas įsitempęs veidas buvo vienintelis, kurį ji visada gerai pažinojo. Tiestelėjo ranką ir palietė savo atspindį pirštų galiukais. Ilgi nagai tyliai skimbtelėjo į stiklą. Ji pradėjo lėtai barbenti jais į veidrodžio paviršių, čia smarkiau, čia lėčiau, kol riešai pavargo. Džulija išjungė tualetinio stalelio lempą, ir veidas veidrodyje apsiblausė.

11

Vėliau prasidėjo budėjimai. Kas rytą Džulija atsibusdavo valanda anksčiau nei paprastai ir įtempusi klausą sėdėdavo lovoje, gaudydama varinio pašto dėžutės dangčio barkštelėjimą po įmesto rytinio pašto. Pirmas pristatymas būdavo maždaug pusę devynių, paprastai Stivenas paimdavo visus naujus laiškus ir įnešdavo juos ant padėklo su pusryčiais. Dabar, bijodama, kad nenugirs to barkštelėjimo, Džulija palikdavo miegamojo duris praviras. Pirmas rytas buvo lengvas. Atėjo jos žurnalas bei sąskaita Maiklui, ji nesusitiko koridoriuje su Stivenu. Užtat kitą rytą Stivenas išėjo iš valgomojo kaip tik tuomet, kai ji atidarė pašto dėžutę. Joje buvo vienas laiškas, šįkart adresuotas jai – ta pati rašysena, tas pats mėlynas vokas. Kai kišo jį į chalato kišenę, Džulija pajuto menkutį šleikštulį.

– Ar atnešti jums pusryčius kaip paprastai, ponia? – paklausė Stivenas vos šyptelėjęs. Džulijos pykčio protrūkis miegamajame, regis, jo nesutrikdė; nuo tada jis atrodė gerokai draugiškesnis, šypsodavosi kalbėdamas su ja, tarytum nieko nebūtų atsitikę. Džuliją tas taip siutino, kad ji vengė su juo kalbėti, išskyrus atvejus, kai tai buvo visiškai neišvengiama. Vakar, kai atnešė ant padėklo pusryčius, Stivenas ėmė draugiškai plepėti, netgi

su intymumo šlakeliu. Džulija pagalvojo, kad nenorėtų, jog tai pasikartotų.

– Ne. Palik juos už durų. Aš rengsiuosi.

– Ar atvairuoti mašiną, ponia?

– Mašiną? – ji akimirką stabtelėjo, eidama per koridorių, tačiau neatsisuko pažvelgti į jį.

– Pamaniau, gal išvažiuosite.

– Aš niekur nevažiuosiu, – ir nuskubėjo laiptais aukštyn, tvirčiau susisiausdama chalatą. Įėjusi į kambarį padėjo laišką ant naktinio stalelio ir stengdamasi nusiraminti atsigulė ant lovos. Širdis daužėsi kaip pasiutusi, rankos virpėjo. Netrukus išgirdo Stiveną kopiant laiptais su pusryčiais. Jis pabeldė į duris ir nuėjo. Džulija neturėjo apetito ir, kai vėliau įsinešė padėklą vidun, arbata jau buvo ataušusi. Įsipylė truputį į puodelį, paskui šliukštelėjo ją į dubenį rankoms plauti vonioje. Stivenas neturi žinoti, kokia prislėgta ji jautėsi. Išsitraukė butelį brendžio, kurį ji laikė vaistų spintelėje, ir įsipylė to stipraus gėrimo. Paskui vėl atsigulė į lovą ir pamėgino kritiškai įvertinti padėtį.

Kažkas žinojo apie jos romaną su Džimu ir norėjo, kad ji žinotų, jog jie žino. Tiek buvo aišku. Atsipeikėjusi nuo pirmojo laiško sukelto šoko, Džulija suprato, kad, nors tas laiškas ir buvo nemalonus, pakenkti jai negalėjo. Tikriausiai jis buvo įkvėptas neapykantos, pavydo, nevilties, kaip dažnai būna su anoniminiais laiškais. Gal laiško rašytojas netgi nebuvo tikras dėl tų faktų; o gal tiesiog pasinaudojo tikėtina padėtimi, kad įsitrauktų į gašlias fantazijas, toks seksualinis iškrypimas gana paplitęs. Ji nieko nežinojo apie Džimo gyvenimą, labai galimas daiktas, kad miestelyje kokia nors moteris buvo jį įsimylėjusi ir paleido vaizduotės vadžias. O gal tai buvo net vienas iš vaikinų, gyvenusių bute Džimo namo apačioje, – Džimas juk sakė, kad jie iš jų miestelio, ir labai galimas daiktas, kad jie dažnai lankydavosi pas giminaičius. Jos akimis, Džimas atrodė patrauklus tokio tipo vyrams.

Baimė suardo proporcijų pojūtį. Džulija suprato, kad tai galėjo būti beveik bet kas, ir dėl daugybės įvairiausių priežasčių. Bet Maiklui adresuotas laiškas jau buvo kitokio pobūdžio. Jo akstinas galėjo būti tik grėsmingas. Kažkas norėjo sukompromituoti ją jos vyro akyse; kažkas, kas iš tikrųjų jos nekentė ir linkėjo jai bloga.

Į galvą neatėjo niekas, kas galėtų turėti priežasčių taip piktavališkai ją persekioti. Kiek jai buvo žinoma, priešų ji neturėjo. Tokią nervinę įtampą lėmė įtarimas, kad prieš ją veikia kažkokios nežinomos jėgos ir faktas, jog ji taip menkai težino apie savo vyrą ar Džimą. Ji buvo girdėjusi, kad homoseksualai šantažuojami dažnai. Prisiminė taip ilgai susirašinėjusį su Maiklu jauną vokietį, gal buvo ir kitų, dabar nusprendusių nukreipti savo dėmesį į ją. Ko gero, netrukus iš jos ir Maiklo bus pareikalauta sumokėti pinigų, grasinant visą tą reikalą paviešinti. Maiklas padarys viską, kad tik to išvengtų.

Gal jis todėl ir tyli, kad gavo tuos laiškus. Džulija žinojo, kad jis neprastas aktorius ir labai įgudęs slėpti savo jausmus. Gal jis pasiūlė pakviesti Džimą į tą kelionę, norėdamas sušvelninti bet kokį žmonių įtarimą.

Dar liko Stivenas. Džulija neabejojo, kad jis kažką žino. Ji negalėjo patikėti, kad tas apsirikimas su receptu nebuvo tyčinis, ieškant progos užsiminti, jog jis žino, kad ji įpratusi leisti naktis su Džimu Dubline. Ar gali būti, kad jis turi tokią didžiulę įtaką Maiklui ir gali leisti sau taip su ja žaisti? Tai buvo nepakenčiama. Ji vaikščiojo po kambarį pikta ir išsigandusi. Paskui nusprendė, kad ilgiau tverti tos įtampos nebegali: ji privalo kažką daryti.

Skubiai apsirengė ir nusileido laiptais. Naktį buvo didelė šalna – veja bei alėja baltavo ir žvilgėjo blyškioje žiemos saulėkaitoje. Džulija nužingsniavo į valgomąjį. Stiveno kambario durys buvo atviros.

– Stivenai, – pašaukė ji. Niekas neatsakė. Ji įėjo vidun. Kambarys buvo visai toks pat, kaip ir aną kartą, kai ji čia buvo, tačiau

ji pastebėjo kelis daiktus, kurių nematė per savo paskutinį skubų apsilankymą, gal todėl, kad jie buvo būdingi visiems to namo kambariams. Tai buvo didžiulis krucifiksas ant židinio atbrailos ir trys ar keturios oleografijos religine tema ant sienų: šventasis Patrikas, Švenčiausioji Širdis, popiežius. Ji metė žvilgsnį į sausainių skardinę kampe – pelės vis dar buvo joje. Už durų pasigirdo žingsniai ir vidun įžengė Stivenas. Valandėlę Džulija žvelgė į jį pernelyg ryžtingai atstačiusi smakrą, kaip daro įvaryti į neviltį drovūs žmonės.

– Stivenai, malonėk atidaryti tuos lagaminus po lova, – pasakė drebančiu balsu.

– Dėl kokios priežasties, ponia? – jo balsas buvo visiškai ramus, bet veidas – labai išblyškęs. Tas beveik nepastebimas pasikeitimas suteikė Džulijai ypatingo malonumo, tokio, kokio ji niekada nebuvo patyrusi. Ji stengėsi ir toliau išnaudoti savo pranašumą.

– Nes netikėtai pasigedau vertingo papuošalo ir manau, kad jo ieškodama elgiuosi teisingai.

– Jūs manote, kad aš jį pavogiau, ponia? – pirmą kartą nuo jųdviejų pažinties, Stivenas parodė, kad moka jausti. Didelė jo burna trūkčiojo, ištikus netikėtam mėšlungiui.

– Aš to nesakiau, Stivenai.

– Aš nepavogiau nieko, kas priklauso jums! – sušuko jis karštai. Visada tylus ir santūrus jo balsas dabar užkilo, tapo spigus. Džulijos širdis suplakė smarkiau. Ji nesuprato to keisto užplūdusio ją pakilimo, bet valandėlę jautėsi apsvaigusi. – Aš niekada nesu nieko pavogęs, – pakartojo. Žengė žingsnį į priekį ir dabar stovėjo tiesiai priešais ją, jo veidą užliejo žvilganti šalta šviesa.

– Aš nesakau, kad tu tai padarei. Tačiau manau, kad kiekvienas įtarimas, kritęs ant bet kurio namiškio, privalo būti išsklaidytas čia pat ir tuojau pat.

– Ar jūs apieškojote ponios Rajen kambarį?

– Dar ne.

– Ar paskambinote į policiją?

Džulija sudvejojo. Ji pakluso tam akstinui nepagalvojusi: tuo ir buvo galima paaiškinti, kad atsidūrė Stiveno kambaryje, taip ji galėjo pažvelgti į užrakintus jo lagaminus, neišėjusius jai iš galvos nuo tada, kai juos pamatė. Tačiau buvo labai svarbu neleisti tam reikalui įsivažiuoti per toli.

– Ne. Jei rasiu papuošalus namuose, neskambinsiu į policiją. Nenoriu liūdinti savo vyro.

– Aš nieko nepaėmiau, ponia, – pakartojo Stivenas ramesniu balsu. Jis jau pradėjo atitokti.

– Kartoju, aš nemanau, kad tu tai padarei.

– Jūs nerasite tų papuošalų namie, ponia. Čia niekas neima to, kas priklauso jums. Manau, jums privalu pakviesti policiją.

– Gal malonėtum atidaryti tuos lagaminus? – Džulija parodė į juos, nenuleisdama akių nuo Stiveno.

– Iškvieskite policiją, ponia, ir paprašykite, kad ji juos atidarytų. Aš neturiu ko slėpti, – jis jau visai atitoko ir žiūrėjo į ją taip nenumaldomai, kad jai sunku buvo nenuleisti akių.

– Kitaip tariant, tau vis vien, ar aš įtariu tave, ar ne?

– Maniau, kad šituose namuose manimi pasitikima, ponia. Jei papuošalai ten yra, policija juos ras.

– O kas tau sukliudys juos paslėpti, kol atvyks policija?

– Niekas, bet jūs galite pabūti čia, kol jie atvyks, ponia. Aš jiems paskambinsiu, – jis nutilo, ir kietos raukšlės prie jo lūpų suminkštėjo, jis beveik šypsojosi. – Nors jūs, be abejonės, žinote, kad aš nieko nepavogiau.

– Ką turi omeny?

Stivenas neatsakė, bet vis dar žiūrėjo į Džuliją su vos įžvelgiama šypsena. Staiga Džulija prarado savitvardą.

– Kodėl tu laikai savo kambaryje peles? Rodos, negavai tam leidimo.

– Nemaniau, kad reikėjo jo paprašyti, ponia. Jos niekam nedaro žalos. Ir paprastai čia niekas nesilanko, išskyrus mane.

– Ką turi omeny? – ji suprato apsijuokusi, tačiau nebegalėjo susitvardyti. Jis ir vėl nieko neatsakė.

– Aš ateisiu čia vėl rytoj ryte ir, jei dar rasiu tuos bjaurius padarus, nunuodysiu juos pati.

– Ar galiu gauti leidimą laikyti jas priestate? – ramiai paklausė Stivenas.

– Atsikratyk jų! Atsikratyk jų! – suriko Džulija. – Man nesvarbu, ką tu darai su jomis, bet atsikratyk jų. Aš jų nekenčiu.

Ji kone bėgte išbėgo iš kambario, nusigręžusi, kad jis nepamatytų jos įsiūčio. Grįžusi į savo kambarį griuvo į lovą ir nervingai užsikosėjo. Kai atsipeikėjo, gulėjo nejudėdama. Pirmą kartą gyvenime pasijuto visai bejėgė: sakytum daužė kumščiais į storo veidrodinio stiklo kalėjimą, anapus kurio žmonės vaikščiojo neatsigręždami.

Džulija apsijuokė, bet kažką pasiekė. Stiveno veidas pasikeitė, kai ji jam liepė atidaryti lagaminus. Jis būtų taip lengvai apjuokęs ją dar labiau, jei būtų atidaręs tuos lagaminus; ir tai dar būtų suteikę jam pranašumo – pajusti skriaudą, ką taip mėgsta tarnai; ji tai patyrė, kai tarnavo viešbutyje. O gal tuose lagaminuose buvo kažkas, ko jis nenorėjo, kad ji pamatytų? Rašomasis popierius ir vokai, tokie kaip anoniminių laiškų. Ji neišsiaiškino padėties iki galo. Stivenas ir vėl laimėjo, viską pavertęs garbės reikalu, lyg būtų lygus su lygiu. Bet šioks toks pasitenkinimas liko – prisiminimas jo veido išraiškos, kai ji apkaltino jį vagyste.

Laiškas vis dar gulėjo ant naktinio stalelio. Nors buvo sunku prisiversti paliesti jį, Džulija žinojo, kad jį atplėšti būtina. Laiškas buvo žodis žodin toks kaip ir anie: nešvankus, pašaipus, siaubingai intymus ir vis dėlto nerealus. Ji neatpažino savęs tame gašliame aprašytame padare.

Įmetė laišką į ugnį ir užsidegė cigaretę. Lauke dangus virto švinu, palengva, beveik netyčia pradėjo snigti.

12

Gyvenimas – atsikartojančių pavyzdžių seka, kiekvienas jų kaskart labiau išskydęs už buvusį prieš tai. Visuose savo atsitiktiniuose nuotykiuose Džulija ieškojo tam tikro įvaizdžio. Jis susidėjo, kaip ir būna su įvaizdžiais, iš prisiminimų, vaizduotės ir troškimų. Visuose vyruose ji ieškojo švelnumo ir aistros dermės, kurią atrado Hovarde; lygiai taip ir visuose kambariuose, kuriuose mylėjosi, stengėsi atgaivinti Hovardo buto prisiminimus, seniai jau vaizduotės iškreiptus. Net ir skuboti šiurkštaus juslumo epizodai su Džimu buvo skurdžios anų auksinių jos popiečių kopijos.

Pirmiausia aukštuomenės kronikos žurnale, aptiktame viešbučio vestibiulyje, ji perskaitė apie Hovardo sužadėtuves; apie Džimo sužadėtuves ji perskaitė laikraštyje tą rytą, kai jis turėjo aplankyti Maiklą. Nors keliai vis dar buvo apledėję, Džimas paskambino telefonu dieną prieš tai ir pranešė, kad atvyks.

Vadinasi, tai buvo tas sužadėtuvių pobūvis, apie kurį jis užsiminė, pamanė Džulija, padėjusi laikraštį ir žiūrėdama pro langą į kartėlio persunktą mėlyną dangų. Ji buvo, kaip paprastai, Maiklo kambaryje, kur per kavos gėrimo metą buvo atnešti trys laikraščiai.

Maiklas tą laikraštį pamatė kiek vėliau.

– O, Dieve! – sušuko jis, iš jaudulio glamžydamas laikraštį ir prisikišęs jį prie nosies. – Ar matei skelbimą apie Džimo sužadėtuves?

– Ką tik.

– Nieko sau slapukas. Gražiai pasielgta, kurgi ne. Galėjo pats mums pasakyti, o ne palikti sužinoti iš laikraščio, lyg būtume jam svetimi. Ką gi, ką gi, ką gi, – susijaudinęs Maiklas pradėdavo draugiškai, senberniškai kalbėti, ir tai trikdydavo Džuliją, bet dabar ji neklausė jo.

– Kažin, kaip ji atrodo, – ištarė ji švelniai.

– Kaip tai?

– Na, kas ji? – Džulija pakėlė balsą. – Supratau, kad jos tėvas senatorius.

– Džimas Felanas, aš jį gerai pažįstu, – Maiklas įsivažiavo. Jis puikiai išmanė sudėtingus buržuazijos šeimyninių ryšių atsišakojimus ir per kelias akimirkas galėjo pasakyti beveik kiekvieno naujosios privilegijuotosios visuomenės atstovo vietą nuo Sutarties laikų. – Puikiai prasisiekė tas Džimas. Vienu metu mudu artimai bendravome: jo žmona, Medžė Murej, kilusi iš čia. Per Neramumus jis slapstėsi, o kai buvo įkurta Laisva Valstybė, gavo didžiulę kompensaciją už tėvo alinę, kurią susprogdino Nereguliarioji kariuomenė. Prisimenu, kad vieną jo seserį užmušė. Jie buvo iš Malingaro. Prieš Neramumus Džimas dirbo cemento įmonėse Liverpulyje ir sukišo tuos kompensacijos pinigus į cementą. Aišku, turėdamas tinkamų ryšių, gavo įvairiausių Vyriausybės užsakymų ir po kelerių metų galėjo prisivilioti anglų kapitalą, o vėliau, aišku, jo jau nebebuvo galima sustabdyti. Nusipirko didžiulį namą už Dublino, penkiasdešimt kambarių ar panašiai. Aš dažnai ten lankydavausi. Jis turėjo keturis sūnus ir visi jie nuėjo tarnauti bažnyčiai. Manau, kad Džimas tuo labai nusivylė, bet Medžė, aišku, buvo labai patenkinta. Mergaičių neprisimenu. Regis, jų buvo dvi, jos gimė daug vėliau už berniukus. Jie buvo dar

vaikai, kai susipažinau su Džimu. Toji Ketlina, matyt, jaunėlė, nes Džimas jau nebe šešiolikinis. Mūsų Džimas gerai apsisuko. Kertu lažybų, kad ta mergaitė – su tūkstančiais, nes jie dar sykį pralobo per karą. Ką gi, ką gi, turėsime šiandien apie ką pasišnekėti.

Tą popietę Stivenas privažiavo prie durų su tėvu Viktoru kaip tik tuomet, kai Džimas lipo iš automobilio. Kai Džulija nusileido jų pasitikti, visi stovėjo koridoriuje ir kalbėjosi. Jai palengvėjo nuo to, kad čia buvo kunigas visam tam nejaukumui, kuris galėjo rastis iš tos naujos padėties, išblaškyti. Ji buvo susierzinusi dėl to, kad Džimas jai nieko nepasakė.

– Na, Džulija, ar girdėjote malonią naujieną?! – sušuko tėvas Viktoras, spausdamas jai ranką. Linksmas raudonas jo veidas švytėjo gera nuotaika.

– Apie Džimą?

– Na, žinoma. Visas miestelis kalba apie tai. Prioras šįryt pripuolė prie manęs su tuo laikraščiu. Senatorius Felanas – geras jo draugas. Ar žinote, kad jis gavo popiežiaus apdovanojimą?

– Iš tikrųjų? – Džulija nusmelkė Džimą klausiamu žvilgsniu. Bet šis, susikišęs rankas į kišenes ir susikūprinęs, įdėmiai apžiūrinėjo savo batus.

– Taip, Šventojo Petro ordiną. Vieną iš reikšmingiausių. Keturi Dievui padovanoti sūnūs. Tik pamanykit!

– Taip, – atitarė Džulija, – tik pamanykit. O mes nieko nežinojome, nė vienas iš mūsų. Džimas, tik pamanykit. Kodėl tu mums nepasakei, Džimai?

Džimas nusijuokė ir gūžtelėjo pečiais.

– O, nestumkite vargšo vaikino į keblią padėtį! – sušuko kunigas, viena ranka sutraukęs virvę apie didelį savo pilvą, kita tapšnodamas Džulijai per ranką.

– Sveikinu, Džimai, – Džulijos balsas išdavė ironišką šypsenėlę, klaidžiojusią ties lūpomis. Džimas nervingai nusijuokė, akimirksnį susidūrė su ja žvilgsniu ir vėl ėmė apžiūrinėti savo batus.

– Ačiū, – suniurnėjo.

– Maiklas sužavėtas, – toliau kalbėjo Džulija, padėdama tėvui Viktorui nusivilkti apsiaustą. Storulis kunigas visada kvepėdavo pipirmėtėmis ir bičių vašku, tą kvapą ji jau seniai atpažindavo kaip bažnytinį. Jis visada užsmaukdavo ant galvos abito gobtuvą, kad atlaisvintų apsiaustą, tuo mostu tapdavo panašus į žmogų, nužengusį iš viduramžių kalendoriaus.

– Aš tuo neabejoju, kurgi, – pasakė tėvas Viktoras. – Turėdamas tokią bėdą jis visada galvoja apie kitus. Jei kas ir įžengė kada nors į skaistyklą šiame gyvenime, tai vargšelis Maiklas Glinas. Ir koks labdaringas šis žmogus, stulbinamai labdaringas! – jis stabtelėjo įkvėpti oro ir paslaptingai papurtė galvą. – Ak, kad žinotumėte, koks jis krikščioniškai labdaringas. Lipsim aukštyn?

Tą popietę jie gėrė šampaną.

13

– Tai kaip?

– Tai kaip?

Jie sėdėjo svetainėje, kuria dabar buvo retai naudojamasi. Džulija nepasivargino uždegti šviesų, ir didžiuliai šlykščiai bjaurūs raudonmedžio baldai, kuriuos Maiklo motina supirko daugybėje aukcionų, niūksojo net didesni nei paprastai šitaip menkai apšviesti. Stivenas ką tik išvežė geraširdiškai linksmą tėvą Viktorą. Džimas garsiai nusijuokė ir uždegė Džulijai cigaretę.

– Galėjai man pasakyti, – tarė Džulija. Ji atsisėdo ant šaltos odinės sofos. Kartą ar du jiedu ant jos mylėjosi.

– Kokia iš to būtų buvusi nauda?

– Tai būtų buvę mandagu.

– Mandagu!

– Regis, visi pažįsta ją kaip malonią merginą?

– Ji ir yra maloni mergina, – Džimo balsas skambėjo lėkštai.

– Gerai išauklėta, gerų manierų, dorovinga, – Džulijai nepavyko sutvardyti savo balse kartėlio.

– Taip, panašiai, – lengvabūdiškas Džimo atsakymas galėjo reikšti ką tik nori.

– Lyg ir prisimenu mačiusi jos nuotrauką laikraščiuose kartą ar du, su tėvu. Ar tai jis neseniai padovanojo bažnyčią kažkokiam vienuolynui?

– Taip.

Džulija miglotai prisiminė gudrų veidelį, apsuptą akiniuotų vienuolių ir bažnyčios dignitorių. Argi svarbu, kaip ji atrodė. Džimas kilo aukštyn visuomenės laiptais. Toliau seks visa kita: derami pristatymai, kabinetai pirmajame aukšte Ficviljamo aikštėje, namelis prie jūros, oficialūs paskyrimai. O kai jau įsigaus į tą ankštą nedidelę draugiją, vadžios atsileis. Galimas daiktas tuomet, jei panorės, galės jį vėl turėti – jei jiedu bus diskretiški. Dabar jam pavojingas metas, kol tebėra pašalietis. Vienas netinkamas judesys – ir bus išmestas lauk.

– Taip, dabar aš ją prisimenu. Ji gana patraukli.

Džimas neatsakė.

– Kaip gaila, kad tu ją įsimylėjęs, – toliau kalbėjo Džulija tyliai nusijuokusi. – Jeigu nebūtum, tai nekainuotų tau šitiek nervų.

– Klausyk, Džulija, gal būtum maloni ir liautumeisi? – Ji nusviedė cigaretę į židinį. Nepataikė, taigi Džimas energingai sumalė ją kulnu. – Tai negalėjo tęstis amžinai. Tu tai žinojai taip pat puikiai, kaip ir aš. Mudu nebuvome susisaistę.

Ne, pamanė Džulija, jiedu iš tikrųjų nebuvo susisaistę. Paprasčiausiai du žmonės naudojosi vienas kitu. O dabar ji bijojo, siaubingai bijojo, kad ja bus atsikratyta, kad ji paliks viena.

– Jeigu dabar paprašyčiau, kad pasimylėtum su manimi, ar pasimylėtum? – paklausė ji. Džimas staiga kilstelėjo galvą, kurią buvo pakreipęs į tuščią židinį, ir pažvelgė į Džuliją. Ugnis jau buvo beveik užgesusi, bet Džimas matė jos akis. Ar būti geidžiamai be meilės tokia jau bergždžia pergalė? Džulija nusijuokė. Akimoju jis atsidūrė ant sofos, palinko virš Džulijos, ranka užspaudė jai burną. Sutelkusi visas jėgas, kad net pati nustebo, Džulija išsilaisvino ir atsistojo.

– Vadinasi, tu ją įsimylėjęs, ar ne? – paklausė. Prisiminė, kaip jis elgėsi tą naktį savo bute, kai grįžo, kaip dabar jai buvo aišku, iš savo sužadėtuvių pobūvio. Įsivaizdavo jį einantį per išsipusčiusiųjų minią su ta išblyškusia, santūria mergina prie šono. Ką ji jam leido? Paskubomis ją pabučiuoti labai nakčiai, palaikyti už rankos, kai lipo į automobilį? Ji turėjo teisę gauti visus pagarbos ženklus, kuriuos gali nusipirkti už pinigus. O Džimas geidė jos, geidė taip karštai, kad vos galėjo susilaikyti neprisilietęs pirmos moters, leidžiančios su ja mylėtis. Ir ta moteris buvo Džulija. Su ja jis elgėsi kaip su kekše. O kekšės, pamanė ji, apimta kartėlio, – tas pagrindas, ant kurio statomas romantiškos meilės rūmas.

– Eikš čionai, – sumurmėjo jis. – Liaukis kalbėjusi ir eikš čionai.

– Ne, Džimai. Ne. Gali išlieti tai į ką nors kitą.

Akimirką jis tylėjo. Paskui pasikėlė nuo sofos ir pasitaisė kaklaraištį.

– Gerai, – tarė atsainiai. – Aš niekuo nesiskundžiu, – viskas va šitaip paprasta. Visos kortos – jo rankose. Staiga Džulija supyko, pirmą sykį tą dieną.

– Uždek šviesą, – pasakė virpančiu balsu. Bet tuo metu tamsėjantį kambarį nušvietė priekiniai automobilio žibintai. Jiedu stovėjo sustingę toje netikėtoje šviesoje, įsitempę, plačiai išplėtę akis kaip vagys, kuriuos užklupo deglo spindulys.

– Tai Stivenas, – ištarė Džulija. – Uždek šviesas.

Džimas perlipo per kėdę ir garsiai nusikeikė skubėdamas uždegti šviesą. Didžiulis kambarys staiga atsiskleidė visa savo bjaurastimi. Raudonmedžio spintelės, ampyro kėdės, raudono aksomo užuolaidos, aukštikalnių galvijų eskizai paauksintuose rėmuose, vietinis rankų darbo kilimas su devizais airių kalba, pasirašytos daugelio vyskupų nuotraukos ant fortepijono dangčio.

– Manau, turiu tau pasakyti kai ką, ką privalai žinoti, – prabilo Džulija, atsirėmusi į židinio atbrailą ir glotnindama plaukus.

– Klausau?

– Kažkas apie mus žino.

Džimas liko gana ramus, bet ji pamatė, kaip blykšta jo veidas.

– Ką turi omeny?

– Tik tai. Kažkas apie mus žino. Gavau kelis anoniminius laiškus.

– Kas juose parašyta?

– Vieną turiu čia. Visi jie visiškai vienodi. Nesiskiria nė vienu žodžiu. Kol kas gavau šešis, – ji išsitraukė laišką iš kostiumėlio kišenės ir padavė jam. Džimas lėtai priėjo ir jį paėmė. Jo veidas vis dar buvo labai išblyškęs.

– Tai kaip? – paklausė ji.

Džimas grąžino jai laišką. Veidas buvo be jokios išraiškos.

– Kodėl nepasakei man to anksčiau? – paklausė.

Džulija gūžtelėjo pečiais ir nusisuko.

– Ar nutuoki, kas tai galėtų būti?

– Taip, – ji vėl įsidėjo laišką į kišenę. – Stivenas.

– Stivenas! – Džimas atrodė nuoširdžiai nustebęs. – Kodėl taip manai?

– Kai kas pasikeitė jo elgsenoje nuo tada, kai pradėjau gauti tuos laiškus. Jis žiūri į mane taip, kaip niekada anksčiau nežiūrėdavo.

– Fantazuoji. Stivenas nesugebėtų parašyti tokio laiško!

– Kodėl gi ne? Tu pats sakei, kad įtari jį žinant apie mus, ar taip nebuvo?

– Taip, bet...

– Tai kaip, kas tada?

– Negaliu tuo patikėti. Kas jau kas, tik ne Stivenas. Ne, ne, to negali būti. Tikriausiai kokia nors miestelio senmergė sufantazavo. Daugybė žmonių retkarčiais gauna tokius laiškus. Beje, argi jie gali pakenkti... – išpyškino jis ir nuraudo.

– Kol Maiklas nesužinos? Ar tai turi omeny?

– Na, taip. Akivaizdu, kad tai kokia nors sekso ištroškusi senmergė, kuri tau pavydi ir negali nurimti. Aš įmesčiau juos į ugnį ir pamirščiau. Tai vienintelis dalykas, ką galima daryti su anoniminiais laiškais.

Džulija padvejojo. Ar pasakyti apie laiškus Maiklui?

– O kas, jei jis parašė ir tai merginai, su kuria tu susižadėjęs?

– Ji tuo nepatikėtų, – paprastai atsakė Džimas. Džulija nusisuko. Ašaros užplūdo jai akis. Kažkas ir vėl pasisiekė ir užtraukė užuolaidą jai prieš akis. Ką ji išvis žinojo apie tą jauną vyrą, išskyrus, kad dalijosi su juo mažyte jo gyvenimo dalele.

– O kas, jei Maiklas pradės gauti tuos laiškus? – paklausė ji.

– Tu pasiduodi vaizduotei. Kuriam galui kas nors norėtų tai daryti? – Džimas gūžtelėjo pečiais ir pažvelgė pro langą, tarsi jo tai visiškai nelietė.

– Jie jau padarė tai, – išpyškino nespėjusi susiturėti Džulija. Ji neketino to sakyti. Tačiau dabar nebeturėjo ko prarasti ir jai reikėjo su kuo nors pasikalbėti apie tai.

– Ką! – apstulbo Džimas. Balsas buvo spigus ir lūžinėjo. Jis atsikosėjo, užsidengęs burną kumščiu.

– Aną savaitę nuėjau atidaryti pašto dėžutės ir radau Maiklui adresuotą laišką, užrašytą ta pačia rašysena kaip ir maniškių. Aš, žinoma, jį paėmiau. Bet nežinau, ar jis nėra jų gavęs anksčiau.

– Viešpatie švenčiausias! Bet jeigu būtų gavęs, būtų ką nors pasakęs, be jokios abejonės.

Džulija karčiai nusijuokė.

– Tu nepažįsti Maiklo.

– Bet niekas nepasikeitė jo elgsenoje. Nepastebėjau nieko naujo.

– Aš irgi. Kaip tik tai mane ir gąsdina.

– Be to, jis paprašė, kad vykčiau su juo į tą piligrimystę.

– Taip, labai netikėtai. Iš pradžių jis neatkaklavo, kai atrodė, kad tu netrokšti vykti. Paskui staiga parašo tau laišką ir veikiau jau pareikalauja to.

– Ką turi omeny?

– Aš noriu pasakyti, kad Maiklas, galimas daiktas, žino ir tai yra būdas visa tai užtušuoti. Respektabili, darni šeima, visi drauge vyksta kelionėn į šventąsias vietas. Tai nutrauks visas paskalas, kurios, galimas daiktas, jau sklinda.

– O gal tai tik jo būdas parodyti, kad jis tuo netiki?

– Taip irgi gali būti. Nemanau, kad tai būtų tiesa, kiek aš pažįstu Maiklą, bet gali būti.

– O gal jis negavo jokio laiško, – Džimas vėl pažvelgė pro langą ir Džulija suprato, kad nesulauks iš jo jokios pagalbos. Ji – toji, kuri praras daugiausia.

– Kaip manai, ar tai galėtų būti vienas iš tų vaikinų, kurie gyvena apačioje tavo name? – paklausė ji. Džimas ką tik pažvelgė į laikrodį, taigi Džulija beviltiškai stengėsi užlaikyti jį kiek ilgiau. Nenorėjo likti viena tuose namuose su juose kylančia įtampa.

– Kokių vaikinų?

– Sakei, kad jie iš šito miestelio. Gal jie žino apie mus...

– Nekvailiok, – nekantriai atšovė Džimas. – Tu pasiduodi savo vaizduotei, – jis prisikando lūpą ir niūriai žvelgė jai pro šalį. Džulija suprato, kad jis buvo labiau sunerimęs, nei stengėsi parodyti.

– Ar esi kada matęs, kad Stivenas pas juos lankytųsi? – paklausė ji.

– Ne, žinoma, ne.

– Ar tau nešaudavo į galvą, kad jis pedas?

– Taip, jis galėtų toks būti. Bet įsitikinti nėra būdų. Kodėl tu klausi?

Kažin, kiek Džimas žino apie Maiklą. Ji niekada nekalbėjo su juo apie tai, jeigu jis ir turėjo kokių įtarimų, tai laikė juos sau.

– Ar tau nešovė į galvą, kad Maiklas visiškai priklausomas nuo Stiveno? Jis daro jam viską. Vos ištveria jo nematydamas. Iš kur mums žinoti, ar Stivenas nesistengia jo visiškai užvaldyti diskredituodamas mus. Šiaip ar taip, mudu vieninteliai Maiklo giminės.

– O, visa tai per sudėtinga, – paaiškino Džimas. – Tikrovėje tokių intrigų nebūna.

– Tikrovėje būna visko, Džimai, – ramiai pasakė Džulija. – Tu puikiai tai žinai. Tik romanuose jų nebūna.

– Bet ką mes galime padaryti? Mes nežinome, kas rašo tuos laiškus. Vienintelis dalykas, kurį tu gali daryti, – ir toliau nenuleisti akių nuo pašto dėžutės...

– O, Dieve, – sudejavo ji, – čia ir yra visa bėda. Tai siaubinga. Tas nuolatinis stebėjimas, stebėjimas tampo man nervus. Jeigu tai truks ilgiau, aš neištversiu. Aš pabėgsiu.

– Ir kur nubėgsi? – Džimo balsas buvo ramus, o akys šaltos.

14

Kitą dieną Džulija gavo dar vieną laišką. Ji miegojo prastai ir atsikelti iš ryto buvo tikra kančia, nes po bemiegės nakties užsnūdo apie septintą ryto. Ji per daug rūkė, per daug gėrė, ir tai jau buvo matyti iš jos išvaizdos. Veidas buvo išblyškęs, įsitempęs, o po akimis ryškėjo juodi ratilai. Apetitas pradingo, nors kartais, kai Stiveno akis imdavo tyrinėti jos nepaliestus padėklus, ji prisiversdavo pavalgyti. Maiklas atrodė nepasikeitęs. Jis buvo visas pasinėręs į įvairiausius reklaminius prospektus, kurie ateidavo, jiems pasiryžus vykti į Lurdą. Jie apsistos prabangiame viešbutyje ir gyvens liukso kambariuose, kur bus vietos ir Stivenui. Džimui bus paskirtas atskiras kambarys su vonia ir į grotą žvelgiančia terasa. Dabar Maiklas svarstė, gal vėliau jiems: Džulijai, Stivenui ir jam, pasilikti kelioms dienoms Sent Jean de Luze ir paatostogauti. Džimas su kitais piligrimais skris tiesiai į Dubliną. Džulijai jau taip nusibodo visas tas planas, kad ji beveik nebesiklausė, ką Maiklas kalba. Ji svarstė, ar paskutinę akimirką nepasiteisinus negalavimu ir neleidus jiems išvykti be jos, – mintis, kad kelias savaites galės pabūti namuose viena ir neprivalės kasdien tikrinti pašto dėžutės, buvo tokia maloni.

Paštas atėjo anksti, kai Džulija nulipo žemyn, koridoriuje nieko nebuvo. Laiškas buvo lygiai toks pat kaip ir ankstesnieji. Dabar ji jau galėjo pacituoti jį atmintinai. Ką gi jis reiškė? Ko siekė tas anoniminis rašytojas? Laišku nebuvo nei grasinama, nei reikalaujama pinigų, tam tikra prasme jis buvo toks pat nešališkas, kaip koks kvietimas į pobūvį. Ir vis dėlto neįmanoma buvo nepajusti kažin kokio šlykštaus artumo su jo rašytoju. Džulija įtarė, kad tuos laiškus parašė Stivenas ar kad jis kažką žino apie juos, todėl buvo tarsi apsėsta jo. Rasdavo kliaučių viskam, ką jis padarydavo, net apkaltino jį sudaužius tą bjaurią vazą svetainėje, kurią pati užkliudė. Stivenas pažvelgė į ją keistai, beveik įskaudintas dėl to įvykio, ir ji ne pirmą kartą pajuto, kad jį iš tikrųjų buvo galima įskaudinti. Prisiminė jo veido išraišką anądien, kai buvo jo kambaryje, ir pajuto savotišką malonumą.

Ji pagavo save, kad lankosi valgomajame dažniau nei anksčiau ir klausosi garsų, sklindančių iš jo kambario. Nuo tada, kai liepė jam sunaikinti baltas peles, daugiau apie tai nekalbėjo. O štai dabar, gniaušdama kišenėje tą laišką, staiga pajuto, kad privalo parodyti jam savo valdžią. Stumtelėjo duris ir įžengė vidun. Pelės vis dar buvo sausainių skardinėje. Džulija kurį laiką stovėjo žiūrėdama į jas pro stiklinį dangtelį. Buvo lyg užkerėta: pelės ją visada šiurpino. Ant grindų sužlegsėjo guminiai padai. Džulija pakėlė akis. Į kambarį įėjo Stivenas. Kurį laiką jiedu stovėjo ir žiūrėjo vienas į kitą; kaip tik tuomet Džulija, tokia jautri fiziškai, taip dažnai mąstanti kūnu, kaip teigė Hovardas, pirmą kartą kažką suprato.

Ji bedė pirštu į peles.

– Užmušk jas, – paliepė.

Antrą kartą tame kambaryje, beveik toje pačioje vietoje, atšiauriai žiemos šviesai blyksint ant Stiveno veido, jo burna suvirpėjo, skruostai išblyško. Jis žengė žingsnį atgal ir kilstelėjo ranką.

– Ne, ne.

– Užmušk jas, – pakartojo Džulija.

– Negaliu, – sumurmėjo Stivenas, purtydamas galvą. – Negaliu.

– Aš tau liepiau atsikratyti jų.

– Aš negalėjau. Jos niekam nedaro žalos. Tie maži padarėliai...

– Jos – šlykštūs, purvini padarai. Parazitai.

– Aš išnešiu jas į garažą. Niekada nebeatsinešiu jų čia.

– Atsikratyk jų. Aš tau liepiau jų atsikratyti. Jei to nepadarysi tu, tai padarysiu aš. Juk virtuvėje yra žiurkių nuodų?

– Ne, prašau, – Stivenas žengė žingsnį artyn. Jo akyse žvilgėjo ašaros. Džulija apsisuko ir išskubėjo iš kambario. Ponia Rajen, stambi šaltakraujė moteris, neparodė, kad nustebo, kai Džulija įžengė į virtuvę ir paprašė žiurkių nuodų. Ji nukrypavo prie senamadiškos indaujos, sunkiai užkėlė didžiulį savo kūną ant kėdės ir paėmė nuodus nuo viršutinės lentynos. Be žodžių padavė juos Džulijai ir vėl nukrypavo prie viryklės.

Bet šito visiškai nereikėjo. Kai Džulija grįžo į Stiveno kambarį, du mažyčiai kūneliai sutraiškytomis galvomis gulėjo ant stiklo plokštės. Stivenas, stovėjęs šalia nudelbęs į jas akis, iš lengvo pakėlė galvą ir pažvelgė į Džuliją. Jis mostelėjo ranka, rodydamas į padarėlius, linktelėjo galva ir išėjo iš kambario. Džulija apsidairė ir suvirpėjo. Nebuvo nieko, kas galėtų užmaskuoti tą klaikų šalto, tuščio kambario vienišumą.

15

Laiškai ateidavo kas dvi, kas tris dienas. Praėjus dienai, kai gavo paskutinį laišką, Džulija įdėmiai nužvelgė Stiveną. Jis galėjo paduoti juos pienininkui ar duonininkui, kad įmestų, nors jai tai neatrodė įtikėtina. Stivenas labai dažnai išeidavo vakare kelioms valandoms į miestelį ir grįždavo vienuoliktą suruošti Maiklo nakčiai. Ji nusprendė pasekti jį.

Aštuntą valandą Stivenas išėjo iš namų. Džulija sėdo į automobilį ir nuvažiavo paskui jį, žengiantį alėja. Iškart už vartelių pasuko automobilį, truputį pavažiavo gatve, išvažiavo iš miestelio ir sustojo už kampo. Išlipo ir nuskubėjo paskui Stiveną. Miestelio pradžioje, ant kalvos, buvo pašto dėžutė. Džulija kaip tik spėjo pamatyti, kaip Stivenas užkopė ir praėjo pro pašto dėžutę. Jeigu tuos laiškus siuntė jis, tai akivaizdu, kad įmesdavo juos ne čia. Ji nusekė jį, apdairiai laikydamasi atstumo. Jiedu praėjo pro dvi pašto dėžutes, bet Stivenas nestabtelėjo. Prie pašto skyriaus sustojo ir apsidairė; Džulija nenuleido nuo jo akių, bet nieko nenutiko: jis paprasčiausiai perėjo per gatvę ir įžengė į alinę kitoje gatvės pusėje. Neapsispręsdama, ką daryti, Džulija praėjo pro šalį. Ji negalėjo ilgai slampinėti po tokį mažą miestelį, kur visi ją puikiai pažinojo. Vengdama parduotuvių vitrinų šviesų ir retkarčiais

žvilgteldama atgal pažiūrėti, ar Stivenas neišėjo, ji nubidzeno iki gatvės galo. Kai grįžo atgal ta pačia gatvės puse, kur buvo alinė, lydimas kažkokio jaunuolio iš jos išėjo Stivenas. Džulija žingtelėjo atatupsta į saldainių parduotuvės tarpdurį. Jaunuolis buvo vienas iš tų dviejų, kurie buvo surengę pobūvį tą naktį, kurią ji praleido su Džimu. Abu kurį laiką stovėjo po gatvės žibintu. Jaunuolis kalbėjo labai gyvai, dažnai uždėdavo ranką ant Stiveno peties. Pats Stivenas kalbėjo mažai, atrodė drovus, net truputį sutrikęs. Pagaliau jaunuolis pasišalino, Stivenas perėjo per gatvę ir nužingsniavo pašto link. Džulija palaukė. Bet jis neįmetė į dėžutę jokio laiško, paprasčiausiai nužingsniavo gatve tolyn.

Džulija nusekė jam iš paskos. Vakaras buvo labai šaltas, lauke buvo vos keli žmonės. Stogai žvilgėjo it sidabras po šaltu mėnuliu. Kulniukai kaukšėjo į sušalusį šaligatvį it ledo kirtikliai. Gatvės buvo nubarstytos smėliu, lėtai važiuojančių automobilių padangos girgždėjo. Stivenas žengė vienodu žingsniu, nesidairydamas. Kartais pasveikindavo pro šalį praeinantį pažįstamą. Džulija pradėjo truputį nervintis. Tai buvo gatvė, kurioje stovėjo tėvo Viktoro bažnyčia, ji galėjo susitikti kunigą. Apšviestas bažnyčios prieangis priešais jau metė į gatvę geltoną šviesos stulpą. Stivenas įėjo į jos vidų. Džulija pasistatė kailinių apykaklę ir nužingsniavo jam įkandin.

Viduje buvo šilta ir ramu, žvakės apšvietė erdvius šventyklos užkaborius. Kita bažnyčios dalis buvo blausi. Džulija susmuko ant suolo už stulpo, kur pati nematoma galėjo stebėti Stiveną. Jis žengė prie aukšto altoriaus, priklaupė ir uždegė žvakę. Monetos, kuria sumokėjo už žvakę, barkštelėjimas garsiai nuaidėjo per visą tylią bažnyčią. Beveik nepanašus į žmogų senukas, sulinkęs už kelių eilių priešais Džuliją, pradėjo niurnėti maldą, energingai daužydamas sau į krūtinę. Stivenas atsiklaupė priešais altorių, nunarino galvą tarp rankų. Taip išbuvo ilgai. Kai atsistojo eiti, Džulija pasitraukė į stulpo šešėlį. Buvo šeštadienio vakaras ir einantys

išpažinties žmonės slinko pro jos suolą. Džulija girdėjo kunigą murmant žodžius, mažyčio klausyklos skersinio girgžtelėjimą, kai jis uždarydavo langelį vienoje pusėje ir atidarydavo jį kitoje, išklausęs vieno atgailaujančiojo ir ruošdamasis klausyti kito. Ji truputį palaukė, paskui išslinko iš bažnyčios paskui Stiveną.

Jis grįžo tuo pačiu keliu, kuriuo atėjo, nesidairydamas. Džulija pamanė, gal jis paskyrė pasimatymą jaunuoliui, su kuriuo kalbėjo, bet jis, niekur neužėjęs, nužingsniavo namo. Kai praėjo pro paskutinę pašto dėžutę kalvos apačioje netoli jų namų, Džulija sulėtino žingsnį. Ji sušalo, suvargo ir nieko nesužinojo. Stivenas buvo arba pernelyg protingas – gal padavė įmesti laišką tam jaunuoliui, – arba nekaltas. Jeigu laiškas ateis pirmadienį, ji sužinos.

Ji nuskubėjo gatve ten, kur buvo pastačiusi automobilį, užvedė jį ir grįžo namo. Pasijuto nežmoniškai prislėgta ir prisipylė didelį stiklą brendžio. Jo skonis buvo jai ne ką mažiau šlykštus už viskio, bet jo suteiktas palengvėjimas po tos didžiulės įtampos buvo tikra palaima. Galūnės atsipalaidavo ir suglebo, baimės ištirpo alkoholio ūkanoje. Ji prisipylė dar vieną padorią dozę, nuėjo apčiuopomis iki lovos ir sudribo į ją nenusirengusi.

16

Kitą dieną miestelyje pasklido keistas šiurpus gandas. Džulija išgirdo jį per vidurdienio mišias. Žmonės būriavosi grupelėmis ir tyliai kalbėjo, o ponia Fogarti, stora plepi moteriškė, dažnai prieidavusi prie Džulijos gatvėje ir per mišias, atsiskyrė nuo savo bendrakeleivių ir nuskubėjo prie jos. Ji sunkiai kvėpavo, riebus, lašiniais aptekęs veidas žvilgėjo prakaitu, ji laikė prispaudusi prie didžiulės krūtinės rankinę tarsi ši būtų skydas.

– O, ponia Glin, ar girdėjote naujieną? – žiopčiojo ji, spausdama Džulijos ranką.

– Kokią naujieną, ponia Fogarti?

– Apie Tomį Begotą? Ar norite pasakyti, kad negirdėjote?

– Ne, – atsakė Džulija ir papurtė galvą.

Ponia Fogarti pamaldžiai persižegnojo, užvertė akis į dangų ir lingavo galvą. Paskui jos balsas pritilo iki gerklinio šnabždesio.

– Vargšą vaikiną šįryt rado negyvą. Juk tai sukrečiantis dalykas.

Džulija visiškai nenutuokė, kas tas Tomis Begotas. Bet leido veidui ištįsti ir nutaisė sukrėstą miną.

– Aš nelabai jį pažinojau, – pasakė. – Kokio jis buvo amžiaus?

– Dvidešimt penkerių metų, vienturtis sūnus. Vaje, vaje, ką darys vargšė jo nelaiminga motina?

– Ar jis ilgai sirgo?

– Jūs norite pasakyti, kad nieko negirdėjote? – ponia Fogarti išpūtė ledo mėlynumo akis ir nedidelė riebi jos burna išleido dūmą. Paskui palinko į priekį, priglaudė veidą prie Džulijos veido ir pašnabždėjo jai į ausį. – Jis pasikorė. Jį rado nukarusį nuo virtuvės stogo, kai motina grįžo iš ankstyvųjų pamaldų, – ponia Fogarti stipriai įtraukė oro ir padaužė rankine per krūtinę. Ji aiškiai labai patiko pati sau. – Tik pamanykit, kaip tas vaizdas sukrėtė vargšę jo motiną, o ir jos sveikata nekokia. Jos vienturtėlis, ji saugojo jį kaip akies vyzdį. Ak, po šitokio dalyko ji ilgai neištvers. Jei išgyvens metus, bus tikras stebuklas.

– Vargšė moteris, – ištarė Džulija. Galvodama apie tokį sukrečiantį nutikimą ji akimirką pamiršo savo pačios bėdas. – Kur jie gyvena?

– Šv. Kormako terasoje. Jo tėvas buvo geležinkelininkas, bet netikėtai mirė prieš dešimt metų. Ta vargšė moteris gyveno sunkiai. Laikė nuomininkų, taupė ir surinko pinigų Tomio mokslams. Jis laimėjo konkursuose įvairiausių stipendijų ir paskutinius ketverius penkerius metus gerai uždirbo. Neįtikėtina, kad jūs jo nepažįstate, ponia Glin. Juk jūsų vyras parūpino jam darbą Dubline.

Džulija užsimerkė. Staiga ją nusmelkė siaubingas įtarimas. Ponia Fogarti suėmė jos ranką ir spūstelėjo.

– Ar jūs gerai jaučiatės, brangioji? – paklausė. Ji kvepėjo pipirmėtėmis.

Džulija įtempė visas jėgas:

– Taip, taip, viskas gerai, ačiū, ponia Fogarti. Tai buvo tiesiog šokas. Juk tai baisu.

Ponia Fogarti žiūrėjo į ją prisimerkusi. Džulija apsisuko ir nuskubėjo šalin.

Šv. Kormako terasa buvo eilė valdiškų namų akmenukais aptinkuotais fasadais, raudonų čerpių stogais ir mažyčiais sodeliais priešais namą. Gatvėje paprastai būdavo pilna šūkalojančių vaikų,

ji būdavo apšnerkšta lankais, guminiais sviediniais, stiklo šukėmis ir skardinėmis. Šįryt ji buvo tuščia. Begoto namas stovėjo pačiame gale. Jo langinės buvo uždarytos, ant durų kabėjo krepo juosta. Džulija žinojo, kad namų, kuriuose esama lavono, durys niekada neužsklendžiamos, todėl nužengė trumpu išcementuotu takeliu ir pastūmė jas. Namai tvoskė mirtimi: žvakių vaško ir šaltų švarių drobių kvapo mišinys. Kažkur nuo laiptų viršaus Džulija išgirdo atsklindant balsų gaudesį – kalbėjo rožinį. Koridorius buvo mažas, užklotas žaliu linoleumu. Mažytė senučiukė išėjo iš kambario koridoriaus gale. Ji vilkėjo nublukusiais rudais drabužiais, bet buvo apsimovusi juodas kojines, o raukšlėtą kaklą apsirišusi taukuotu juodu šaliku. Plonos mėlynos jos lūpos virš labai baltų netikrų dantų buvo išsitepusios, o akys paraudusios nuo verkimo. Džulija norėjo apsisukti ir bėgti lauk, bet jai reikėjo sužinoti apie tą vaikiną.

Senutė priėjo, sučiupo ją už rankos ir jos įkritusiais skruostais kaipmat pasruvo ašaros.

– O, ponia Glin, juk tai šiurpu, juk tai šiurpu, juk tai šiurpu.

– Aš ką tik išgirdau, – Džulija nesėkmingai stengėsi ištraukti ranką iš karšto lipnaus gniaužto. – Labai užjaučiu.

– Ak, žinau, žinau. Žinojau, kad jūs ateisit. Pasakiau Merei, kad ponas Glinas būtinai ką nors atsiųs. Jis taip mylėjo Tomį.

– Ponas Glinas labai nuliūdęs, – pasakė Džulija. – Jis paprašė, kad užeičiau pas jus. Aš neturėjau laiko užsakyti mišių, bet padarysiu tai rytoj.

– Ak, kas jam šovė į galvą šitaip pasielgti! Ak, vargšė jo motina, vargšė jo motina, – ji staiga nutilo, griežtai pažvelgė į Džuliją ir tarė normaliu balsu, – suprantate, aš jo teta. Aš tarnavau pas pono Glino motiną. Te Dievas duoda atilsį jos sielai.

– Žinoma, žinoma, žinau, – atsakė Džulija, niekaip negalėdama prisiminti, kad būtų mačiusi tą senutę anksčiau.

– Oi, oi, oi, – dejavo ji, vėl įpuldama į sielvartingą toną. – Ak, kas jam nutiks! Kam jis šitaip padarė, turėdamas puikų darbą ir

visokių elegantiškų draugų, – ji vėl išėjo iš transo ir, užmerkusi vieną akį, pažvelgė į Džuliją. – Ar manote, kad jis išprotėjo? Aš visada sakiau Merei, kad ji išpaikino jį. Visada taip sakiau. Ir nesuklydau. Ar norite jį pamatyti?

– Na... – pradėjo Džulija.

– O, žmonės kopia aukštyn. Mes jį labai gražiai paguldėme, kai nupjovė virvę. Niekada nepagalvotum, kad jam kas atsitiko. O Dieve danguje, globok jį, – ir ji pradėjo kopti stačiais mediniais laiptais.

Miegamasis buvo toks mažas, kad lova, ant kurios gulėjo lavonas, rodės, užėmė jį visą. Ir vis dėlto čia buvo koks tuzinas moteriškių, jos kalbėjo rožinį. Galvūgalyje sėdėjo mažutė moterėlė juodais drabužiais ir nieko nematydama žiūrėjo priešais save. Jos veido bruožai buvo dailūs, akys – didžiulės kaip peteliškės. Panašumas su negyvu jaunuolio veidu ant pagalvės prie jos šono buvo toks stulbinantis, kad net gąsdino. Nors jaunuolio veidas buvo ištinęs ir pamėlęs, Džulija jį iš karto atpažino. Tai buvo tas pats vaikinas, kuris vakar vakare kalbėjo su Stivenu, kuris koridoriuje padėjo nusivilkti paltą atvykusiam vyriškiui, kai ji ėjo pro šalį pas Džimą.

Džulija atsiklaupė ir prisidėjo prie rožinio kalbėjimo. Netrukus vaikino teta peštelėjo ją už rankovės ir mostelėjo galva durų link. Laiptų aikštelėje ji pasilenkė prie Džulijos ir, tvoksdama stipriu porteriu, pakuždėjo:

– Nėra prasmės reikšti vargšei Merei užuojautą, tepadeda jai Dievas. Bijau, kad nuo sukrėtimo ji išprotėjo. Nežinau, kas bus, kai jį paguldys į karstą. Jis buvo jos stabas, – moteris suspaudė Džulijos ranką ir prigludo prie jos, kai jiedvi leidosi siaurais laiptais. – Jūs neįsivaizduojate, ponia Glin. Ji gyveno tik jam. Turiu pripažinti, kad ir jis buvo jai geras sūnus. Visada pirkdavo dovanėlių, savaitgaliais visada parvažiuodavo iš Dublino. Visiškai nežinau, ką ji dabar darys, visiškai nežinau. Abejoju, ar atsigaus po šito sukrėtimo.

Prie durų ji įsikibo į Džulijos ranką ir vėl puolė dejuoti, linguodama į šonus. Džulija išsilaisvino ir išskubėjo lauk. Mintyse buvo visiška sumaištis; to tvankaus mirties kambarėlio su dviem šiurpiais veidais, vienu negyvu, kitu vos vos gyvu, prisiminimas ją gąsdino, ji baiminosi, kad to vargšo vaikino gyvenimas daugeliu atžvilgių gali būti palietęs jos pačios gyvenimą. Ir staiga pajuto tokią stiprią neapykantą Stivenui, kad ši kone pavirto šleikštuliu, kažkokiu apčiuopiamu, fizišku daiktu, kaip kad jos meilė Hovardui. Ne kas kitas, o Stivenas buvo kaltas dėl to niekingo įtarumo ir paslapties voratinklio, apipynusio jos gyvenimą. Bet ką ji gali padaryti? Ji pateko į pinkles. Jautėsi kaip įkalinta prabangiame kambaryje moteris, pas kurią įleidžiami lankytojai, kurios gyvenimas teka beveik taip pat, kaip visada tekėjo, tačiau suvokia, kad, pakėlusi tą tankų kilimą, išvys duobę, pilną laukinių žvėrių.

17

– Siaubingas nutikimas su tuo Begotų berniuku, – Maiklo akiniai nuslinko nuo nosies ir jis žiūrėjo į Džuliją pro jų viršų. Lova buvo apšnerkšta sekmadienio laikraščiais. Grįžusi iš mišių Džulija nusiėmė skrybėlę, nusivilko paltą ir nuėjo į savo kambarį, kaip paprastai darydavo sekmadieniais. Be to, išgėrė stiklą brendžio ir pasijuto kiek geriau po ištvertos kankynės.

– Taip, girdėjau apie tai per mišias. Ar žinai, kad jis nusižudė? – Džulija pažvelgė Maiklui tiesiai į akis, bet jis ir toliau žvelgė į ją virš akinių, nepakeitęs veido išraiškos. Buvo tiesiog nepakenčiama nežinoti, kiek jis iš tikrųjų trumparegis.

– Taip. Baisu, – Maiklas pakėlė laikraštį ir susiraukęs pervertė lapą.

– Buvau užėjusi į tuos namus, – prisipažino Džulija.

– Iš tikrųjų? – Maiklas nepakėlė akių, bet iš jo balso Džulija suprato, kad jis nesijautė toks nerūpestingas, koks stengėsi atrodyti. – Maniau, kad tu niekada nelankai lavonų.

– Nelankau. Bet šitas atvejis atrodė toks liūdnas. Sutikau mišiose ponią Fogarti ir nuėjome ten drauge, – pamelavo. – Gerai padariau, kad nuėjau. Vaikino teta pasakė man, kad tarnavo pas tavo motiną, Maiklai.

– Molė Hjuet. Taip, tarnavo. Padori vargšė moterėlė.

– Ji sakė man, kad tu parūpinai jam darbą Dubline.

– Darbą kam?

– Tomiui Begotui, vaikinui, kuris...

– Argi? O gal ir parūpinau. Matyt, Molė manęs paprašė, ar tėvas Viktoras, ar kas nors kitas. Gal ir rekomendavau jį kam nors. Regis, jis buvo gana protingas vaikinas. Vienturtis, ar ne? Ar iš tikrųjų taip?

Džulija negalėjo atsigėrėti tobulu savo vyro dviveidiškumu.

– Girdėjau, kad jis geras Stiveno draugas, – toliau kalbėjo ji. Brendis suteikė jai apgaulingos drąsos, ir ji pasijuto galinti veikti beatodairiškai.

– Iš tikrųjų? Primink man, kad užsakyčiau mišias. Manau, iš mūsų to tikimasi dėl senutės Molės. Čia labai įdomus straipsnis apie Lurdą. Turėtum jį perskaityti.

– Ar Stivenas žino?

– Ar Stivenas žino ką? – dabar jos vyro balse aiškiai buvo justi susierzinimas.

– Kad jaunasis Begotas pasikorė.

– Stivenas man tai ir pasakė. Jis buvo ankstyvose pamaldose.

– Kažin, kodėl jis taip padarė?

– Ką padarė?

– Nusižudė. Juk buvo jaunas ir protingas. Jam prieš akis buvo visas gyvenimas. Be to, buvo gražus. Gal dėl kokios merginos.

Maiklas jai nieko neatsakė.

– O gal jį ištiko kokia nors bėda.

Maiklas nusiėmė akinius ir padėjo laikraštį.

– Gal paprašytum, kad Stivenas užeitų pas mane? Man baisiai skauda petį.

Džulija atsistojo ir netarusi nė žodžio išėjo iš kambario. Prisiminė tuos du kartus, kai tuščia Stiveno kaukė, kurią jis rodė pasauliui, susiraukšlėjo ir, rodės, tuoj tuoj sutirps. Nejaugi nėra

būdo prasismelkti pro šarvą žmogaus, kuris buvo jos vyras? Ji pašaukė Stiveną ir nužingsniavo į savo kambarį.

Dabar ji susidūrė su tuštuma. Su tuščių sekmadienių, tokių kaip šis, dalijančių tuščius metus, seka. Buvo aišku, jei Maiklas ir gavo tų anoniminių laiškų, jis neketina apie juos užsiminti. Drauge su kitomis paslaptimis jie bus nugramzdinti už tų šviesių, nieko nematančių akių. Net jeigu ji ir seks, kas patenka į pašto dėžutę, nėra jokios garantijos, kad jis negaus laiškų kada nors ateityje. Ji prirakinta prie namų ne prasčiau, nei būtų tuomet, jeigu būtų įkalinta. Tądien ji jau antrą kartą pagalvojo apie save kaip apie įkalintąją. Staiga, kai suspaudė pirštais savo kaulėtą veidą, jai pasirodė, kad ji lygiai taip pat veiksmingai įkalinta ir kūno namuose. Nebuvo jokios galimybės bendrauti su Stivenu, su Maiklu, su Džimu. Ji buvo nuo visų atskirta, amžinai.

Džulija stovėjo savo kambario viduryje ir dairėsi aplinkui. Apstatė jį kiek įmanydama panašiau į Hovardo miegamąjį: užuolaidos ir kilimas buvo visai tokie patys, o paveikslai ant sienų buvo jo mėgstamų aštuonioliktojo amžiaus dailininkų estampai. Tik tualetinis staliukas su krūva moteriškų tualeto reikmenų buvo kitoks. Čia ji pamėgino dar kartą išgyventi anas ankstyvas scenas su Džimu. Kelios akimirkos šiurkštaus juslingumo, tai buvo geriau negu nieko.

Nieko. Jokio meilužio. Baimė, kad ji jau sensta, lieka viena, užrakinta su ta negyva praeitimi. Džulija persilenkė per tualetinį staliuką, prispaudė karštą kaktą prie veidrodžio ir brūžčiojo ją veidrodžio paviršiumi į vieną ir į kitą pusę. Kai nusisuko, veidrodis buvo apsinešęs prakaito dėmelėmis. Ji pradėjo valyti jį nosine ir tas mechaninis judesys truputį nuramino.

Tą popietę ji atsiprašė ir liko savo kambaryje. Ji jau įniko nuolat išgerti po pietų, ir kai nuo brendžio suglebdavo galūnės, o sąmonė apsitraukdavo migla, Džulijai atrodydavo, kad jai kur kas lengviau pakelti tą kraupią ją apnikusią depresiją. Ji gulėjo

ant lovos, vieną ranką pasikišusi po galva, ir gaivino atmintyje visus jos geidusius vyrus. Vyrus gatvėse, viešbučiuose, traukiniuose, kinuose ir teatruose. Kartais netgi bažnyčioje. Atsakyti į tuos klausiamus žvilgsnius ir sugrįžti prie savo vyro, kai Maiklas buvo dar veiklus, buvo malonus žaidimas. Kartą ar du jai buvo labai nyku dėl to, kad Maiklas buvo šalia, ji prisiminė išdidžius vyriškus nepažįstamųjų profilius, kuriuos išvydusi mirė iš ilgesio. O viską susumavus, tikrų jos pergalių būta nedaug. Tačiau dabar, toje alkoholio užtrauktoje migloje, jai atrodė, kad atsispirti jos žavumui buvo neįmanoma.

– Velniop visa tai, – nusikeikė sėsdamasi ir alkūne nubraukdama taurę nuo naktinio staliuko. Sunkiai nuleido nuo lovos kojas ir nusvirduliavo prie tualetinio staliuko. Apčiuopomis surado tamsoje mygtuką, uždegė lempą virš veidrodžio. Jos plaukai buvo išsitaršę, po akimis juodavo ratilai. Aplaižė išdžiūvusias lūpas ir sukikeno. Nieko sau pokštas. Tas veidas veidrodyje – ne jos veidas, niekada nebuvo jos veidu, tai buvo kažin koks besivaipantis svetimas žmogus. Ji buvo jauna. Atsistojo, prisilaikė, remdamasi krumpliais į stiklinį tualetinio staliuko viršų. Įsispitrėjo į veidrodį: kažkas sujudėjo jo gelmėse.

Tamsoje už lango, tyliame miestelyje kalvos apačioje suskambo bažnyčios varpai. Jie paskutinį kartą lydėjo Tomį Begotą į bažnyčią. Ten daug žmonių užjaus jo motiną ir ilgos gedėtojų gretos linguos tuščiomis gatvėmis paskui katafalką. Užtamsintoje bažnyčioje degs žvakės, o karstas bus pastatytas mažytėje, šaltoje laidojimo koplyčioje, didžiulio krucifikso šešėlyje. Žmonės šnabždės maldas, o paskui vienas paskui kitą išslimpins lauk.

Džulija regėjo tą sceną sąmonės gelmėse, dabar apsinešusiose alkoholiu, kaip visada ją išvysdavo, suskambėjus laidotuvių varpams. Kaip ir visi airiai, ji užaugo tarp mirties atributų.

Tačiau dabar ją surėmė kitokio pobūdžio jaudulys. Mirtis ją taip paveikdavo visada, net kai vaikystėje pamaldi motina

nusivesdavo ją į šarvojimo salę, ji visada pargrįždavo keistai įsijaudrinusi, visąlaik kimšdavo į burną saldainius iš parduotuvės ir patekomis išbėgdavo į gatvę ieškoti, su kuo pažaisti. Tarsi norėdavo pati sau įrodyti, kad ji dar gyva.

Džulija apsisuko ir įsispoksojo į jau tamsų kambarį. Jai pasirodė, kad jo šešėliuose sujudėjo kažin koks veidas.

– Hovardai, – sugargė ji, – Hovardai, – ištiesė ranką, įsikibo į tuščią orą, susverdėjo ir griuvo kaip ilga ant grindų. Kai griuvo, jai pasirodė, kad kažkas virš jos palinko. Apsisuko ir girtai juokdamasi ištiesė rankas.

18

Vėliau Džulija teprisiminė laidotuvių varpų aidėjimą. Ir rankas, kurios patamsyje grabaliojo jos suknelę.

– Hovardai, – vėl sumurmėjo ji tempdamasi aukštyn ir įsikibusi į nežinia kieno stovinčio šalia jos kojas. Drėgna nuo prakaito ranka užspaudė jai burną ir vėl prilenkė galvą prie žemės. Valandėlę ji priešinosi, paskui nurimo. Tos rankos švelniai slystelėjo jai po nugara, užkėlė ją ant lovos ir ėmė ramiai išrenginėti. Ji nebejuto jokios baimės. Ji buvo nebe viena. Šiltos ir drėgnos rankos glamonėjo jos kūną, glostė odą, priglusdamos tvirtai ir išmanančiai. Pirštai suko ratus ant gerklės, spausdami vis stipriau, bet Džulija tik kikeno.

– Pirmyn, – sušnabždėjo ji kimiai. – Užmušk mane, nagi, – spaudimas atlėgo, rankos nuslinko žemyn ant pečių, paskui ant krūtų. Džulija iškėlė rankas virš galvos ir krizeno. Staiga aukštas šešėlio gaubiamas pavidalas atsiklaupė ant lovos ir uždengė jos kūną.

– Kas čia? – sumurmėjo Džulija, aklai ieškodama palinkusio virš jos veido. Bet veido nebuvo: jis nusisuko į šalį ir įniro į pūkinę antklodę. Ji pajuto tik ištvirkimo kupinus rankų gniaužtus, kurie prismeigė jos dilbius prie šonų, ir aštrų, kietą šlaunų stumtelėjimą.

Staiga stamantrus kūnas susmuko ant lovos šalia jos, kai Džulija siektelėjo jį paliesti, šastelėjo atgal ir šnypštelėjęs įtraukė oro. Laidotuvių varpas vis dar aidėjo. Džulija vis dar blaškėsi ir sukinėjo galvą ant pagalvės. Staiga pasisiekė ir uždegė prie lovos lempą. Atsigręžė pažvelgti į greta gulintį žmogų, bet tas tik sprūstelėjo ir pašoko nuo lovos. Džulija miglotai įsiminė pilką veidą, kur tarsi kaukolė žiojėjo atvira burna. Ji vėl atmetė galvą ant pagalvės ir džiugiai sugurguliavo. Paskui užsimerkė ir tiestelėjo ranką.

– Eikš, – sušnabždėjo, – eikš, taip bus geriau.

Jos rankos beregint pateko į šaltus kietus gniaužtus, bjauriai iškreipusius vieną žastą. Ji suriko ir atsimerkė, klaidžiodama akimis. Virš jos buvo palinkęs Stivenas sustiklėjusiomis iš įsiūčio akimis. Atlaisvinęs vieną jos riešą jis išjungė šviesą. Paskui tris kartus smarkiai trenkė jai per veidą. Ji nerėkė talžoma, gulėjo ramiai, sustingusi. Užsidengė veidą dilbiu ir nusisuko. Staiga tie smūgiai liovėsi, ir Džulija paliko viena su aidinčiais varpo dūžiais. Grabinėjo tamsoje, aklai ieškodama rankų, kurių čia jau nebebuvo. Kambarys prisipildė varpų aido, dunksinčio į langą it didžiulė pirštinėta ranka.

19

Kitą dieną juos netikėtai aplankė vyskupas. Jis buvo senas daug jam talkinusio Maiklo draugas ir turėjo įprotį retkarčiais su juo pasikonsultuoti. Dabar vyskupas statė kelias mokyklas ir atsinešė paraiškų, kad jas aptartų su Maiklu.

Jis buvo mažas, apkūnus aštuoniasdešimtmetis, blyškių mėlynų akių, su berėmiais akiniais. Kaip stabas nesutrikdomas. Puikus, nors šiek tiek nelankstus administratorius, jis tvarkė savo diceciją sklandžiai, negailestingai, veiksmingumu prilygdamas sėkmingai verslo korporacijai. Vienintelis išduodantis jo amžių požymis buvo jo krapinėjanti eigastis.

Vyskupo sekretorius paskambino iš anksto, ir dabar visi pasitiko jį koridoriuje: Džulija, Stivenas ir ponia Rajen. Džulija su Stivenu priklaupė ir pabučiavo jo žiedą, o ponia Rajen atkakliai klūpojo, ir vyskupas priėjo prie jos su linksma šypsena. Ponia Rajen visada apsiverkdavo tokiomis progomis, o paskui pasigerdavo.

– Te Dievas palaimina Jūsų Šviesybę! – sušuko ji, apibėrusi putlią vyskupo ranką bučiniais. Tas mandagiai išsilaisvino ir pasisuko į Džuliją.

– Čia mano naujas sekretorius, ponia Glin, – pristatė tvirtu, aiškiu balsu. – Tėvas Merfis.

Tėvas Merfis, aukštas, nerangus jaunuolis, negrabiai paspaudė Džulijos ranką ir žengė atgal, kur jam priklausė būti.

– Mes labai liūdėjome dėl vargšo tėvo Kelio, – impulsyviai ištarė Džulija. – Neabejoju, kad jums labai jo trūksta.

Vyskupas nieko neatsakė į tą pastabą apie jo buvusį sekretorių, kuris prieš kelias savaites netikėtai mirė. Jis nemėgo kalbėti apie mirtį.

– Kaip laikosi jūsų vyras? – pasiteiravo jis, paduodamas Stivenui skrybėlę ir paltą.

– O, puikiai, Jūsų Šviesybe, – atsakė Džulija. – Jam bus labai į naudą vėl su jumis susitikti.

– Girdėjau, jis ruošiasi į Lurdą, – vyskupas išsitraukė iš kišenės ploną batistinę nosinę ir papliaukšėjo ja per rankovę. – Girdėjau, kad jūs visi ruošiatės kelionei į Lurdą.

– Taip, Jūsų Šviesybe, ruošiamės. Maiklas dėl to baisiausiai jaudinosi.

– Aš irgi rengsiu piligrimystę kiek vėliau. Rugsėjį.

– O, kaip gaila, kad mes nežinojome! – sušuko Džulija. – Manau, kad Maiklas mieliau būtų linkęs keliauti su jumis, bet mes jau prieš mėnesį sutarėme dėl šitos kelionės.

– Man regis, visi anos kelionės pasiruošimo darbai jau baigti, – pasakė vyskupas. – Aš ketinu paskelbti apie savo kelionę visose diecezijos bažnyčiose kitą sekmadienį. Tikiuosi plataus atgarsio. Rengiant tokias keliones visada yra tam tikros finansinės rizikos. Tėve Merfi, ar turite portfelį?

Tėvas Merfis nuraudo kaip burokas ir ėmė nejaukiai mindžikuoti.

– Jis mašinoje, Jūsų Šviesybe, – sumurmėjo.

– Tada būkit malonus jį atnešti, – paskui pasisuko į Džuliją ir nusišypsojo savo niauria šypsena. – Ar jau galime kopti viršun?

Maiklas ta proga išlipo iš lovos, apsirengė ir atsisėdo prie židinio su apsiaustu tame perkaitintame kambaryje. Vyskupas pamojavo ranka ore, protestuodamas prieš mėginimą jį pasveikinti.

– Ne, ne, Maiklai, nejudėkite, prašau jus.

Maiklas sėdomis pabučiavo jo žiedą, tada vyskupas atsisėdo į aukštą raižytą kėdę ir leidosi į kalbas. Maiklas davė Stivenui ženklą, ir tas pakišo priešais vyskupą mažytę paminą. Vyskupas padėkojo už dėmesį draugišku galvos mostu, užkėlė ant paminos mažytę koją, apautą žvilgančios lakuotos odos batais, ir pasiraitojo kelnes, atidengdamas ryškiai raudonas vyskupiškas kojines.

– Gerai atrodote, Maiklai, – pagyrė jis.

Maiklas nuraudo iš pasitenkinimo.

– Neblogai jaučiuosi, Jūsų Šviesybe, – pasiaiškino. – Neblogai.

– Pasimelskite Dievui, kad sulauktumėte dar daug vaisingų metų, – toliau kalbėjo vyskupas.

– Ir Lurdo, Jūsų Šviesybe, – karštai pridūrė Maiklas. – Aš sieju su juo didžiules viltis.

Vyskupas suraukė lūpas. Stojusi pauzė buvo tarsi ledinis vėjo gūsis.

– Žinoma, mes visi melsimės už jus, – pagaliau sumurmėjo jis. Skubiai pasisuko ir pažiūrėjo į duris. Įėjo tėvas Merfis ir besiartindamas paspyrė kėdę.

– Čia mano naujas sekretorius tėvas Džeimsas Merfis, – pristatė vyskupas, pamojęs sekretoriui savo brangakmeniais nusagstyta ranka, kad padėtų portfelį šalia jo ant naktinio stalelio. Tėvas Merfis nesuprato jo ženklo ir nusvirduliavo per kambarį paspausti Maiklui rankos. Tai padarė taip negrabiai ir taip širdingai, kad visi krūptelėjo. Maiklas sukando dantis, kad nesušuktų iš skausmo, kuris jau kilo jo kenčiančiomis lūpomis. Pajutęs, kad padarė kažką ne taip, tėvas Merfis žengė atgal ir numetė portfelį ant dailios vyskupo kojytės, jaukiai užkeltos ant paminos. Vyskupas staigiai įtraukė oro ir užsimerkė. Atsistojo tik Stivenas. Jis skubiai žengė į priekį ir padėjo portfelį ant stalelio šalia vyskupo. Džulija pažvelgė į jį ir šyptelėjo. Stivenas linktelėjo galva ir žingtelėjo atgal.

– Ačiū, – palaimindamas vyskupas kilstelėjo pirštą nuo kelio vieną centimetrą. Neviltingai traukdamasis atgal prie durų tėvas Merfis paliko paskui save katastrofos pėdsakus – apverstą kėdę, numestą ant grindų brevijorių, paraudimą ant Džulijos ausies nuo smūgio alkūne.

– Viskas, tėve Merfi, – ramiai pasakė vyskupas. Ir užsikėlė portfelį ant kelių. Sekretorius išėjo iš kambario.

– Labai liūdna dėl vargšo tėvo Kelio, – pasakė Maiklas, švelniai glostydamas savo nuspaustus pirštus.

– Labai liūdna, – vyskupas spustelėjo portfelio sagtį, iš lengvo atidarė jį, gūžtelėjo pečiais – taip galutinai, iš pagrindų atmesdamas abudu sekretorius, gyvą ir mirusį. Stivenas išsekė paskui kunigą iš kambario, ir Maiklas energingai pasilenkė į priekį, kai vyskupas išsitraukė iš portfelio šūsnį spausdintų popierių.

– Turiu tris paraiškas Talio ir penkias Marago mokykloms.

Džulija sėdėjo tiesi savo aukštoje kėdėje, vilkėjo griežta juoda suknele su aukšta apykakle bei ilgomis rankovėmis, nutaisiusi dirbtinę šypseną, ir klausėsi, kaip tiedu vyrai kalbasi apie reikalus. Buvo laikoma blogu tonu išeiti iš kambario, kol iš jo neišėjo vyskupas.

Jos mintys klaidžiojo. Ji palietė pirštų galiukais kaklą. Laimė, nuo vakarykštės nakties smūgių neliko jokio ženklo. Ji gerai išsimiegojo ir atsibudo pailsėjusi. Šįryt laiškų nebuvo, ir Džulija spėjo, kad nuo šiolei jie liausis. Pakako menkutės vilties, kad galės išsivaduoti iš tos siaubingos įtampos, ir ji atgavo gerą nuotaiką, kurią buvo praradusi. Galvojo apie Stiveną.

Įvykiams klostantis normaliai, ji būtų apsidžiaugusi dėl tokios padėties. Džimas pasitraukė, o Stivenas anaiptol nebuvo nepatrauklus. Tačiau reikėjo atsakyti į daugybę klausimų. Ar jis parašė tuos laiškus, ir jeigu jis, tai kodėl? Koks ryšys siejo jį su Maiklu? Ar Maiklui buvo pasiųsta kitų laiškų? O svarbiausia – kas siejo Maiklą su nusižudžiusiu jaunuoliu? Ji buvo tikra, kad Stivenas

kažką žinojo apie tai. Nužvelgė savo vyrą, jo antakiai dėmesingai susiraukė, kai jis pasilenkė prie vyskupo popierių. Jis parūpino tam jaunuoliui darbą. Vadinasi, juos turėjo sieti kažkoks ryšys. Ir kiek Stiveno vakarykštės nakties poelgis buvo impulsyvus: tas netikėtas, beprotiškas, jam nebūdingas poelgis, kurio jis, galimas daiktas, niekada neatleis sau arba jai? Jis mylėjosi be jokio švelnumo. Džulija prisiminė, kad taip mylėdavosi Maiklas.

– Du tūkstančiai, keturi tūkstančiai ir trys tūkstančiai bus devyni tūkstančiai, – pasakė vyskupas. – Centrinio šildymo jėgainė kainuos septynis šimtus. Susidaro beveik dešimt tūkstančių. Manau, kad tai mažiausia kaina. O dabar papasakokite man apie tuos žmones. Ar jie patikimi?

Džulija žvilgtelėjo į savo ramiai skreite sudėtas rankas. Ji nedalyvavo šitame pokalbyje, kaip nedalyvavo ir daugelyje kitų. Kartais ji imdavo svarstyti, ar tas nuolatinis atskyrimo suvokimas nebuvo jos įsiteigtas, ar su visiškai nesuvokiamu uolumu ji nepritraukia prie savęs tų žmonių, su kuriais jos pamatinė vienatvė buvo saugi. Tik paleistuviai buvo iš tikrųjų vieniši. Prisiminė Hovardą. Tarp jos ir Hovardo nebuvo jokio užtvaro, jokio atskirtinumo jausmo. Ji jautė jį pažįstanti, kaip dar niekada nieko nebuvo pažinusi. Kai jis išvyko, ji žinojo, kad jis grįš, kad jis ją myli. Bet Hovardas negrįžo, jis niekada jos nemylėjo. Ji pažinojo tik jo kūno paslaptis. Daugiau pažinoti nebuvo ko, nebuvo nieko, dėl ko galėtum būti tikras.

Stivenas atnešė arbatos. Buvo pakviestas tėvas Merfis, jis sugebėjo įveikti tą sunkų išmėginimą vien tik numetęs ant kilimo gabalą vaisių pyrago. Vyskupas buvo pats maloningumo įsikūnijimas ir papasakojo kelis klierikų pokštus. (Airijos arkivyskupas turėjo sakyti kalbą per vakarienę Londono universitete. Jo laivas pavėlavo atplaukti į Liverpulį, taigi arkivyskupas atvyko per patį sakomų kalbų vidurį ir išgirdo, kaip kažkas nupasakoja tą padėtį kaip „Hamletą“ be princo. „Ak, – linksmai tarė arkivyskupas, – bet

Mersės juk nepriversi."[1]) Tėvas Merfis net susirietė nuo isteriško juoko, paskui vyskupas jau nebepasakojo istorijų.

– Vakar mieste įvyko sukrečiantis dalykas, – sumurmėjo jis. – Administratorius papasakojo man šįryt. Tas vargšas jaunuolis, kuris nusižudė.

Džulija atsisuko į Stiveną. Tas žiūrėjo į Maiklą, kuris buvo įdūręs akis į vyskupo žiedą. Tėvas Merfis nejaukiai malėsi ant savo kėdės.

– Labai liūdna, – lėtai ištarė Maiklas.

– Dievas gailestingas, – ištarė vyskupas. Jis kilstelėjo ranką prie lūpų ir tyliai nusiraugėjo. Pakėlė nuo paminos kairę koją ir uždėjo dešinę. Stivenas pasilenkė nurinkti arbatos puodelių. Lauke suskambo didysis varpas.

– Ak, Viešpaties Angelas, – vyskupas atsistojo ir persižegnojo. – Prisidėkime visi. Ne, ne, Maiklai, nemėginkite stotis.

Jie sukalbėjo tris „Sveika, Marija" tyliais pamaldžiais balsais. Po kelių mandagaus pokalbio minučių vyskupas baigė savo apsilankymą. Jis švelniai palaimino Maiklą ir padavė jam suvenyrą – vieną iš naujausio šventųjų pluošto, atėjusio iš Romos. Vyskupas buvo labai dėmesingas tokiems dalykams ir niekada neišeidavo be mažytės dovanėlės. Džulijai davė įprastinį rožinį, specialiai jo paties pašventintą, o Stivenui – šventą Lurdo paveikslėlį. Paliko net mažytį krucifiksą poniai Rajen. Kai nuvažiavo savo automobiliu, mojuodamas palaiminga pirštinėta ranka, buvo sunku suprasti, kodėl visi iš tikrųjų nemėgo to seno vyskupo.

1 Neišverčiamas žodžių žaismas: į Liverpulio įlanką įtekančios upės (Mersey) pavadinimas, kurį pasitelkiant perfrazuojama garsi Shakespeare'o eilutė iš „Venecijos pirklio": „The quality of Mercy is not strained" – „Nepriversi būti gailestingą". – Vert. past.

20

Tris naktis iš eilės Stivenas buvo atėjęs į jos kambarį ir mylėjosi su tokia pat šalta aistra. Dabar Džulija saugojosi uždegti šviesą ir kalbėti. Jis išbūdavo maždaug pusvalandį, o paskui staigiai dingdavo. Dieną elgdavosi kaip visada, jo manierose nebuvo nė menkiausios artumo užuominos. Laiškai nebeateidavo, ir Džulija su savo draugingu nepastoviu temperamentu pradėjo juos užmiršti. Ketvirtą naktį ji nenusirengė ir neatsigulė į lovą kaip paprastai, neužgesino šviesos, sėdėjo prie židinio su knyga rankose ir laukė ateinant Stiveno.

Jis skubiai įžengė ir uždarė duris. Džulija pažvelgė į jį ir nusišypsojo. Stiveno ranka liko įsitvėrusi durų rankenos bumbulo. Džulija ištraukė vieną iš tų laiškų, kuriuo naudojosi kaip knygos žymekliu, ir jį pakėlė.

– Stivenai, kam tu rašei tuos laiškus? – paklausė.

Jis papurtė galvą, bet nieko neatsakė. Džulija įmetė laišką į ugnį.

– Ar mano vyras gavo nors vieną iš jų? – ji nepasisuko pažiūrėti į Stiveną, tik stebėjo, kaip liepsnos laižo tą pigų baltą popierių. Kokia prasmė iš žodžių, galvojo. Labai menka. O vis dėlto privalau su juo pasikalbėti: juk galiu susilaukti testamento atšaukimo. Kelias

sekundes kambaryje buvo girdėti tik tylus degančio popieriaus traškėjimas. Paskui ji pasisuko ir pažvelgė į Stiveną. Jis vis dar stovėjo įsikibęs į durų bumbulą.

– Būkime draugais, – pasiūlė ji švelniai.

Jis kažką tyliai neartikuliuotai sumurmėjo. Jo veidas buvo pilkas, o krumpliai, spaudžiantys durų bumbulą, – iššokę it poliruotas dramblio kaulas.

– Atsiprašau, – toliau kalbėjo ji, – dėl pelių. Nuoširdžiai atsiprašau, – ką man veikti, galvojo, su šituo vyru, kuris visai ne vyras, o tik sustingęs iš gašlumo berniukas; iš gašlumo, kuris jam toks bjaurus, kad nusikratyti jo gali tik žemindamas. Prisiminė tą jauną amerikietį Golvėjuje ir kokią jis jai pajuto neapykantą. Negi tarp geismo ir meilės taip ir nebūta jokios pusiausvyros, tarp drėgnų patamsyje čiuopiančių rankų ir juoko saulėkaitoje?

– Aš visada netenku galvos dėl pelių, – kalbėjo ji toliau, gniaužдama juoką. – Išgirdau jas cypiant ir buvau sukrėsta, kai pamačiau jas tavo kambaryje. Nėmaž to nesitikėjau, – galiu kalbėti taip valandų valandas, pamanė, ir nieko nenutiks. Pelės po savo stiklo stogu buvo nuo jos atskirtos nė kiek ne daugiau nei šitas vyras, kuris jau kelis kartus buvo užvaldęs jos kūną faktiškai ir gal tūkstančius kartų savo fantazijose.

– Atsiprašau, – pakartojo ji. Metė žvilgsnį per kambarį, abu ramiai žvelgė vienas į kitą.

– Vargšas tėvas Merfis, – pagaliau ištarė Džulija. Tai buvo vienintelis dalykas, šovęs jai į galvą. – Jis taip bijo vyskupo. Kažin, kodėl vyskupas pasirinko jį sekretoriumi? Vyskupas davė mums paveikslėlį, ar ne?

Stivenas instinktyviai kyštelėjo ranką į švarko vidinę kišenę, paskui vėl ją ištraukė. Bet buvo per vėlu. Džulija jau tiesė ranką.

– Parodyk jį man, – paprašė.

Stivenas išsitraukė iš kišenės tą kartono gabalėlį ir atkišo: nėjo artyn. Džulija atsistojo ir žengė prie jo.

– Labai gražus, – ji pažvelgė į paveikslėlį, paskui pakėlė akis ir nusišypsojo Stivenui. Jis sumirksėjo ir nusisuko. Daugiau nebebuvo ką sakyti. Staiga Džulija pasiekė mygtuką ir išjungė šviesas. Nužingsniavo prie lovos ir ištiesė į priekį rankas. Kai Stiveno rankos suspaudė jos riešus, ji loštelėjo atgal ir užmerkė akis tamsai.

21

Džimas vėl atidėjo savo apsilankymą. Šįkart jis ne paskambino, o parašė Maiklui laiškelį. Jis ateisiąs sekmadienį vietoj įprastinio apsilankymo ketvirtadienį.

– Tikriausiai jis užsiėmęs su ta jauna moterimi. Ar jis tau sakė, kada jų vestuvės?

– Lyg ir kažkada liepą, – atsakė Džulija. Ji užsidegė cigaretę ir įsipylė dar vieną puodelį stiprios juodos kavos.

– Jei būčiau sužinojęs apie jų sužieduotuves laiku, nebūčiau kvietęs jo vykti su mumis į Lurdą. Nors, rodos, jam tai nesvarbu. Ar jis tau sakė ką nors apie kelionę?

Dabar, kai nebejautė jokio su Džimu susijusio kaltės jausmo, tie įprastiniai Maiklo klausimai erzino Džuliją kur kas labiau negu anksčiau, kai ji juos lengvai ir sumaniai apeidavo.

– Žinoma, ne, – atsakė ji. – O kodėl turėtų?

– Mes, aišku, galime atsisakyti jo vietos. Dar nevėlu. Tik, bijau, kad tėvas Viktoras nusivils. Paklausiu Džimo sekmadienį.

Džulija pervertė laikraščio puslapį ir ėmė tyrinėti užrašus po madų nuotraukomis. Į kambarį įėjo Stivenas. Šįryt, atvertusi apklotus, ji rado šventąjį paveikslėlį, kurį jam padovanojo vyskupas. Atkišo jį.

– Jis tavo, Stivenai? – paklausė ramiai.

– Kas čia? – pašnairavo pasilenkęs į priekį Maiklas.

– Stiveno paveikslėlis, – pasakė Džulija su linksma gaidele balse.

– Kur tu jį radai? – paklausė vyras.

– Savo kambaryje. Matyt, išslydo tau iš kišenės, Stivenai. Jis juk tavo, ar ne? Tai Lurdo paveikslėlis, kurį tau davė vyskupas.

– O, vyskupo paveikslėlis, – ištarė Maiklas. Užsidėjo akinius ir įsispitrijo į Stiveną.

– Taip, – lėtai atkartojo Džulija, – vyskupo paveikslėlis. Prašom, Stivenai, paimk jį. Nenori? – ji pajuto beatodairišką jaudulį, panašų į tą, kuris paskatindavo ją ir Džimą greitai ištarti švelnius žodžius, trumputes pastabas, kurios kitiems skambėjo gan nekaltai, nors jie abu žinojo, kad jos nėra nekaltos.

Stivenas nė trupučio nesutriko. Tik veidas buvo truputį blyškesnis nei paprastai, nors atrodė ramus. Jis net nekrustelėjo paimti paveikslėlio.

– Tu jo nepaimsi, Stivenai? – paklausė Džulija pašaipiai. – Nenori? Juk čia ant nugarėlės parašyta speciali nuodėmių atleidimo malda.

– Nemanau, kad jis mano, ponia, – tyliai pasakė Stivenas.

– Ką? – paklausė Maiklas, suglaudęs delnus prie ausies. – Ką?

– Nemanau, kad jis mano, pone. Vyskupas davė man ne Lurdo, o Fatimos paveikslėlį.

– Cha cha, – Maiklas staiga garsiai nusikvatojo. – Tai buvo vyskupo klasta. Jam nepatiko, kad mes vykstame į kelionę su tėvu Viktoru, kai jis pats rengia tokią kelionę, – ir pasisuko į Džuliją. – Tikriausiai jis kieno nors kito, ar ne?

– Gal norėtum jį pasiimti? – paklausė Džulija šypsodamasi. – Kitoje pusėje – labai graži malda su specialiu nuodėmių atleidimu.

Maiklas smuktelėjo į priekį, alkūnėmis prisilaikydamas už kelių.

– Duokš jį man.

– Stivenai, prašom paimk jį ir paduok ponui Glinui.

Stiveno veidas buvo visai bejausmis, ir jis pasilenkė prie Džulijos paimti paveikslėlio. Tylėdamas padavė jį Maiklui, o tas jį apvertė ir ėmė vos girdimai skaityti kitoje pusėje užrašytą maldą.

– Labai graži malda, – pasakė. – Įsidėsiu ją į maldaknygę.

– Taip, – pritarė Džulija, užsidegdama kitą cigaretę, – įsidėk ją į savo maldaknygę, – ji nutilo ir išpūtė dūmą į lubas. – O tu parodyk mums paveikslėlį, kurį vyskupas tau davė iš tikrųjų, Stivenai, – paprašė palenkusi galvą ir žiūrėdama į jį. – Fatimos paveikslėlį. Tikriausiai ir jo kitoje pusėje yra labai graži malda su specialiu nuodėmių atleidimu. Ar ne?

– Nežinau, – Stivenas pasitrynė delnus į šlaunis. – Negaliu pasakyti, ponia.

– Tai ar yra? – paklausė Maiklas. – Ar kitoje jo pusėje yra malda, Stivenai? Šiaip jau ji yra ant jų.

– Nežinau, pone, – sumikčiojo Stivenas. Džulija staiga pajuto retą malonumo virpulį, sukeltą to jo nejaukumo. Ji godžiai pasilenkė į priekį.

– Nežinai? – paklausė ji iš nuostabos pakėlusi balsą. – Tai vyskupo įteiktas paveikslėlis. Argi ant jo nėra specialios maldos, kurią popiežius parašė Fatimos garbei? Nė kiek neabejoju, kad ji yra kitoje pusėje. Norėčiau ją pamatyti.

– Ir aš, – pritarė Maiklas nusivylimo kupinu balsu.

– Gal galėtum jį mums atnešti? – nerūpestingai paklausė Džulija.

– Iš tikrųjų, gal galėtum atnešti? – pakartojo nekantraudamas Maiklas. – Aš nesu matęs tos popiežiaus maldos Fatimos garbei.

– Ir aš nesu jos mačiusi, – įtikinamai pasakė Džulija, nes sugalvojo tai ekspromtu.

– Aš nežinau, kur jį padėjau, – audringai atsakė Stivenas. Galiausiai jis buvo sukrėstas to netikėto įvykių posūkio.

– Tu nežinai, kur jį padėjai! – sušuko Maiklas. – Vyskupo paveikslėlį!

– Nagi, Stivenai, – tarė Džulija nusijuokusi. – Tu paprasčiausiai nenori mums jo parodyti. Ar ant jo užrašytas koks nors labai jau ypatingas nuodėmių atleidimas?

– Vadinasi, tu jį pametei? – šiurkščiai paklausė Maiklas.

– Ne, ne, – teisinosi Stivenas, nervingai trūkčiodamas galvą.

– Tai kodėl nenori mums jo parodyti? – tęsiamai paklausė Džulija.

– Taip, – atitarė Maiklas, – kodėl tu nenori mums jo parodyti? Kam nors jį atidavei?

– O, ne! – sušuko Stivenas. – Ne.

– Tada viskas gerai, – irzliai pasakė Maiklas. Jis pasijuto sutrikęs ir susierzinęs. Daugelį metų vartoti vaistai nevisiškai atbukino jo išskirtinį jautrumą, jis taip pat išmoningai prisitaikydavo prie savo nuotaikų, kaip chameleonas prisitaiko prie skirtingų fonų. Kažkas tame kvailame incidente jam nepatiko, jis kažko nesuprato, o kadangi buvo visiškai abejingas Džulijai, tai pradėjo pykti ant Stiveno, kuris, kaip pajuto, elgėsi ne taip, kaip visada. Džulija ramiai sau džiaugėsi viso to įvykio apgaule: prie pergalės potyrio prisidėjo pasitenkinimas, kad ji atsimokėjo Stivenui jo paties moneta. Be to, jai kažkuo patiko tos padėties pavojingumas.

Ji subtiliai pakeitė puolimo būdą.

– O, Stivenai, – tęsė ji. – Nemanau, kad tu gerai elgiesi. Tu arba pametei vyskupo paveikslėlį, arba nenori mums jo rodyti. Negaliu patikėti, kad jo mums neparodytum, kai mes to šitaip trokštame. Todėl manau, kad jį pametei.

– Nesąmonė, – atšovė Maiklas, – jis negalėjo jo pamesti. Juk gavo jį tik vakar.

Stivenas jau susitvardė, bet Džulija pastebėjo, kad jo kakta žvilga nuo prakaito.

– Aš įsikišau jį į kišenę, – prabilo jis. – Šiandien apsivilkau kitą švarką. Tikriausiai palikau jį aname švarke.

– Bet tu juk vilki tuo pačiu švarku, kuriuo vilkėjai, kai lankėsi vyskupas, – pasakė Džulija.

– Ne, ponia, jis ne tas pats. Aš turiu du vienodus.

Džulija pratrūko kvatotis. Padėtis darėsi pernelyg juokinga.

– O, Stivenai, nueik ir atnešk jį mums! – sušuko ji. – Tiek paslapties dėl tokio mažo paveikslėlio!

– Tai ne vien tiktai mažas paveikslėlis, – pasakė labai susierzinęs Maiklas. – Tai ypatinga vyskupo malonė. Stivenai, nusileisk žemyn ir atnešk jį man. Aš noriu jį pamatyti.

– Gerai, sere, – Stivenas nulenkė galvą ir išėjo iš kambario. Džulija paėmė kavos padėklą ir nuskubėjo jam įkandin. Laiptų viršuje jis sustojo ir atsisuko.

– Ar jūs iš proto išsikraustėte? – paklausė tyliai.

– Taip, truputį, – atsakė Džulija. – O tu nepastebėjai?

– Ką aš dabar darysiu? – paklausė jis. – Ką aš jam pasakysiu?

– Pasakyk, ką tik nori, – nusijuokė Džulija. – Tai visai nesvarbu. Pasakyk, kad jį pametei. Imk, – ir padavė jam padėklą. Ji jautėsi triumfuojanti ir apimta jaudulio. Valdžios pusiausvyra žmonių santykiuose visada labai subtili. Žmogaus, kuris tau kėlė siaubą, nebebijai, kai supranti, kad jis toks pat, kaip ir visi kiti. Tai, kad anoniminiai laiškai liovėsi Stivenui tapus jos meilužiu, buvo neišsakytas jo prisipažinimas. Jis jau nebeturėjo jai valdžios. Iniciatyva perėjo į jos rankas.

Ji impulsyviai ištiesė ranką ir paglostė jo skruostą. Jo veido oda buvo šilta ir glotni. Jis trūktelėjo galvą taip energingai, kad apvertė kavinuką. Juodas skystis lėtai tekėjo lininiu audeklu, uždengusiu padėklą.

– Liaukitės, – pratrūko jis.

Džulija švelniai nusijuokė.

– Tu pats kaltas. Buvo kvaila neigti, kad tas paveikslėlis – tavo. Kodėl aš negalėjau rasti jo savo kambaryje? Juk tu kas dieną jį tvarkai.

– Jūs – begėdė, – sušnabždėjo jis kimiai.

– Taip, – sutiko Džulija. – Baisi. Tu privalai žinoti ir tai, – ji nutilo ir nusišypsojo. – Jei nori išsisukti iš tos paveikslėlio istorijos, gali pasakyti, kad išsiuntei jį namo, argi ne?

Jis nusisuko ir nuskubėjo laiptais žemyn.

22

Tą vakarą Stivenas pas ją neatėjo. Kitą vakarą ji laukė jo iki dvyliktos, o jam neatėjus, apsivilko chalatą ir įslinko į jo kambarį. Stivenas gulėjo lovoje ir pasikišęs po galvą rankas stebeilijo į lubas. Džulija išjungė šviesą, nusimetė chalatą ir atsigulė šalia jo. Jiedu ilgai gulėjo nejudėdami, paskui Stivenas ūmiai pasisuko ir šiurkščiai prisitraukė ją prie savęs.

Išnykus šiurpiai laiškų laukimo baimei ir aiškiai žinant, kad patirs malonumą, jos nuotaika gerėjo sulig kiekviena praslenkančia diena. Ji nebegėrė. Galvos skausmai, rankų maudimas ir prastas apetitas, kankinę ją pastarąsias savaites, dingo. Tačiau laiminga ji nesijautė. Tai buvo keistas meilės romanas, keisčiausias iš visų jos patirtų. Kad ir kaip stengėsi, dieną jai nepavyko užmegzti su Stivenu kitokių santykių, išskyrus tuos, kurie nusistovi tarp gerai ištreniruoto tarno ir jo šeimininko. Jis nė akies mirksniu neišsiduodavo, kad laikė ją savo glėbyje praeitą naktį. Buvo kažkas keista ir ydinga jo glamonėse: jos buvo visiškai anonimiškos ir, kad ir kaip stengėsi, ji nesugebėjo priversti jo ją pabučiuoti. Jo mylėjimasis labai priminė Maiklo mylėjimąsi – buvo toks pat šiurkščiai familiarus ir be kruopelės švelnumo.

Vis dėlto jis, matyt, labai jos geidė, jei griebėsi rašyti tuos laiškus, norėdamas priversti ją galvoti apie jį. Dabar Džulija neabejojo, kad tai ir buvo tikroji jų priežastis: ir tai buvo labai įspūdinga. Džulija daug metų žiūrėjo į Stiveną kaip į šešėlį savo kasdienio gyvenimo fone, ir staiga jis išniro į pirmą planą ir užvaldė visas jos mintis bei veiksmus. Bet liko dar daug neatsakytų su juo susijusių klausimų ir atrodė, kad ji negali sugalvoti, kaip prie jo prieiti ir to paklausti. Ar už tų keistų jųdviejų santykių fasado slypėjo dar kažkas, kažkas, ko ji negalėjo nuspėti, kažkas truputį grėsmingo?

Jos kančia ir neviltis truputį atlėgdavo nuolat erzinant Stiveną, kai jis būdavo Maiklo kambaryje. Ar jis kalbąs maldas? Ar lankąsis dabar tokioje madingoje novenoje? Ar teisybę jai vakar sakiusi sesuo Eustachija, kad jis draugaująs su panele O'Keli iš laikraščių kiosko? Ar jau surado vyskupo paveikslėlį? Ir panašiai.

Maiklo, rodės, tas žaidimas neerzino ir jis dažnai prisidėdavo ir pats, ypač prie juokų apie panelę O'Keli, kuri buvo jau brandaus amžiaus ir garsėjo savo kvailu žavėjimusi vyrais.

– Labai tinkamai elgiesi, Stivenai, – sukvarkdavo jis ir palydėdavo savo žodžius gerkliniu juoku, – panelė O'Keli tau puiki pora. Mano motina dažnai kartodavo, kad ji gera, dorybinga mergina. Gal kiek vyresnė už tave, bet turi gerą verslą ir, kertu lažybų, kelis tūkstančius banke. Galėjai ir blogiau išsirinkti, Stivenai.

Stivenas niekada neatsakydavo į tuos juokus, tik kartais blyškiu jo veidu nuslinkdavo menkutė šypsenėlė. Džulija pradėjo jaustis tiesiog apsėsta smalsumo. Kas jis per žmogus? Sakytum, ji iškalė gražią statulą ir visa širdimi troško, kad ji atgytų. Jai rodėsi, kad gyvenimas – lyg vaško lipdinių visuma, o mes klajojame, stengdamiesi pažinti figūras, išrikiuotas mūsų kelyje. Bet viskas negali taip tęstis amžiais. Ji instinktyviai jautė, jog nutiks kažkas, kas arba visiškai atkirs ją nuo Stiveno, arba suartins juos taip, kad ji niekada nebegalės jo atsikratyti.

Sekmadienį Džulija nenorėjo nei eiti į mišias, nei galynėtis su Džimu, todėl pasiteisino peršalusi ir pasiliko gulėti lovoje. Kai, apžiūrėjęs Maiklą, Džimas atėjo aplankyti jos, Džulija iš karto suprato, kad jis nori jai kažką pasakyti. Atrodė susirūpinęs, sunerimęs, kai žingsniavo po kambarį, čia pakeldamas daiktus, čia vėl padėdamas juos į vietą, čia ištisoms minutėms sustodamas prie lango ir pro jį žiūrėdamas. Galiausiai Džulija nebeištvėrė.

– Dėl Dievo meilės, Džimai, – pratrūko ji, – liaukis zyliojęs ir atsisėsk. Vonioje stovi brendžio butelis ir kelios stiklinaitės. Atnešk jas ir išgersime. Aš turiu tik vandens, man jis tinka, bet jei tu nori ko nors daugiau, gali pasiimti iš spintelės valgomajame.

– Vanduo tiks, – pasakė Džimas paėmęs brendį ir pildamas jį į stiklinaitę.

– Ir duok man cigaretę, – paprašė Džulija.

Džimas padavė jai brendžio ir uždegė cigaretę.

– Maniau, kad tu peršalusi, – pasakė stengdamasis nusišypsoti.

– Kaip tik taip ir yra. Įsivaizduokim, kad peršalau. Šiandieną būčiau neištvėrusi, žiūrėdama į tą senų kačių chorą mišiose. Manau, kad iš tikrųjų sergu. Nuoboduliu, – ji pakėlė stiklinaitę. – Į sveikatą. Juk žmonės nuo jo miršta, supranti.

– Nuo brendžio? Taip, miršta. Geriau pasisaugok.

– Turėjau omeny ne brendį. Turėjau omeny nuobodulį.

– Medicinos knygose apie jį nieko neparašyta, – sausai atšovė Džimas.

– Kaip ir apie visa kita, kas žmogui svarbu. Tikras ligas, vienatvę, meilę, baimę, neapykantą, nuobodulį.

– Aš – šeimos gydytojas. Neišmanau apie tai. Tau reikia psichoterapeuto.

– Man reikia tūkstančio svarų per metus ir galimybės išvykti iš šitos skylės.

– To reikia visiems.

– Jei žmonės turėtų tai, niekas nesirgtų.

Džimas tylėjo. Jis visada nemėgo tokių kalbų. Suėmė mažą savo pėdą į delną.

– Manau, esi girdėjęs apie tą pasikorusį vaikiną, – staiga paklausė Džulija.

Tas stambus vyras nejaukiai pasimuistė kėdėje ir atitraukė stiklą nuo lūpų.

– A, jaunasis Begotas. Taip, girdėjau.

– Tikriausiai Maiklas tau pasakė? – Džulija įdėmiai žvelgė į jį, bet Džimas vengė jos žvilgsnio.

– Ne, Maiklas nieko nesakė.

– Tada Stivenas?

– Na, žinoma, ne. Išgirdau apie tai Dubline.

– Jis vienas iš tų vaikinų, kurie gyvena tavo name apačioje, ar ne?

– Taip, – Džimas nutilo ir žvelgė į savo stiklą. – Jis turėjo bėdų su policija, – ištarė lėtai.

– Ak, – Džulija pastatė savo stiklą ant naktinio stalelio ir lošteléjusi atgal valandėlę stebeilijo į lubas. – Todėl ir nusižudė?

– Taip. Manau, kad taip. Jam grėsė suėmimas.

– O, Dieve! Vargšas vaikas. Žinai, aš buvau nuėjusi prie jo, kai jis buvo pašarvotas. Nežinau, kodėl taip padariau. Jam ne ką daugiau kaip dvidešimt.

– Jam buvo dvidešimt aštuoneri, bet jis atrodė daug jaunesnis. Vaikinas, su kuriuo jis gyveno, irgi mėgino nusižudyti prieš kelias dienas.

– Taip pat?

– Ne, padaugino migdomųjų. Laimė, jį laiku rado. Mane iškvietė apačion ir man pavyko jį atgaivinti. Šiaip ar taip, jis nebūtų miręs, per mažai jų išgėrė. Jis ir papasakojo man apie Tomį Begotą. Aš jį slaugiau, o jis daug kalbėjo. Regis, jam tai pagelbėjo, todėl aš ir klausiau.

Džulija atsisėdo ir įdėmiai pažvelgė į Džimą. Jos veidas buvo labai išblyškęs, burna sustingo.

– Ir ką gi jis tau pasakė? – ramiai paklausė ji.

– Labai daug, – Džimas atsistojo ir žengė prie lango. – Ar tu žinai, kad Maiklas įtaisė jaunąjį Begotą Dubline? – Džimo balsas buvo įsitempęs ir slopus.

– Aš žinojau, kad jis jam rado darbą. Jo teta tarnavo pas Maiklo mamą.

– Bijau, kad buvo ne tik tai. Butas, kuriame abu vaikinai gyveno, buvo apstatytas Maiklo. Teko matyti jį kelis kartus, kai eidavau pro šalį, ir visada nusistebėdavau, kaip du jaunikliai gali įpirkti tokius brangius daiktus. Regis, Maiklas išlaikė vaikiną, kol tapo luošas. Paskui jaunasis Begotas pradėjo mokėti nuomą pats, o vėliau atsivedė gyventi tą kitą vyruką, Tedį Mitčelą. Nežinau, ar Maiklas tai žinojo, – Džimas nutilo ir sriūbtelėjo brendžio. – Nors Stivenas žino.

– Ak.

– Atrodo, kad Begotas turėjo romaną su Stivenu. Jaunasis Mitčelas viską žinojo, tarp jo ir Begoto, regis, nieko nebuvo.

– Bet jis... – neištvėrė Džulija ir staiga nutilo, prikandusi lūpą.

– Bet kas? – paklausė Džimas.

– O, nieko. Pasakok toliau.

– Policija apieškojo butą ir rado kelis Stiveno laiškus. Mitčelas man papasakojo. Todėl ir sakau tau šitai, jeigu kas nors nutiktų, kad nenustebtum.

– Ar Maiklas bus įtrauktas į tą reikalą?

– Nemanau. Manau, kad jis davė Begotui pinigų susimokėti nuomą, be to, Mitčelas sakė, kad jie kelerius metus išvis nebendravo. Ne, manau, kad su Maiklu viskas gerai.

– Ar tu seniai žinojai šitai apie Maiklą? – paklausė Džulija.

– Man tai buvo visiška staigmena. Niekada to neįtariau, ypač, kai jis vedė. Žinoma, dabar, kai žinau, daug ką regiu visai kitaip. Tu, aišku, tai žinojai jau seniai?

– Taip. Beveik nuo pat pradžių. Tai prasidėjo per povestuvinę kelionę, – Džulija nusijuokė ir pakartojo. – Povestuvinė kelionė.

– Atleisk, – švelniai pasakė Džimas. – Manau, tai buvo tikras pragaras.

Džulija pažvelgė į jį. Netikėtai pajuto tą artumo, tobulo supratimo ryšį, kurį kartais pajunti atsiradus tarp savęs ir visiškai nepažįstamo žmogaus; tada puoselėji iliuziją – jeigu viskas būtų susiklostę kitaip, jeigu vienam iš jųdviejų nebūtų reikėję išskubėti į laivą, traukinį, lėktuvą, būtų įvykę kažkas nuostabaus, būtum susipažinęs su kitu žmogumi. Tas jausmas įmanomas tik su netyčia sutiktais žmonėmis: diena, mėnuo, metai – ir tave pribaigia pernelyg aiškus suvokimas, jog tiek dalykų nesuderinama. Dar niekada Džulija nesijautė tokia artima Džimui, kaip dabar, kai buvo jį jau beprarandanti. Bet vis tiek sutramdė save, pajutusi jo užuojautą.

– Mažesnis pragaras, negu jei Maiklas būtų normalus ir mane įsimylėjęs, – atsakė lengvabūdiškai. – Viskas buvo iš tikrųjų gana jauku.

Niekas niekada nesužinos apie tas siaubo naktis, kai Maiklas suprato, kad Džulija suvokia, jog buvo suvaidintas farsas, ir nebeliko nieko, tik šiurkštumas. Kaip viskas atsikartojo, pamanė vėl: Maiklas Stivene, Hovardas Džime, jos gauti laiškai – tuose laiškuose, kuriuos policija rado Dubline. Tobuli ir nauji šitame gyvenime buvo tik stebuklai – visa kita buvo dusyk pakartota pasaka.

– Ar tas jaunasis Mitčelas irgi pateko į bėdą? – paklausė Džulija.

– Ne visai. Jis manė būsiąs įtrauktas į tą istoriją dėl to, kad gyveno su Begotu. Todėl supanikavo ir išgėrė tablečių. Bet nemanau, kad jis pateks į bėdą, jis iš tų nelinkusių bendrauti vaikinų, visiška priešingybė Begotui, kuris, regis, buvo be galo pasileidęs. Be to, manau, truputį išprotėjęs. Mėgino pakabinti vyrą gatvėje, o tas iškvietė policininką.

– Kaip baisu.

– Taip, iš tikrųjų, – Džimas išmaukė savo brendį ir susiraukė. Džulija buvo girdėjusi, kad jis geras gydytojas. Ji niekada apie tai nemąstė, bet dabar tuo tikėjo. Jo temperamentas buvo visiškai kitoks, nei tų nelaimingų jaunuolių, bet, padėdamas vienam iš jų sugrįžti į gyvenimą, Džimas pamiršo visus savo prietarus.

– O Stivenas? – paklausė Džulija.

Džimas prisipildė dar vieną stiklą.

– Jo padėtis nekokia, – pasakė. – Regis, jaunasis Begotas buvo žinomas policijai ir buvo įspėtas anksčiau kelis kartus. Nežinau, ką ji dabar darys, kai jis jau nebegyvas. Gali tą reikalą užraukti, bet gali ir toliau ieškoti. Manau, kad Stivenas labai sunerimęs. Viskas priklauso nuo to, kaip artimai jie buvo susiję.

– Jaunasis Begotas parvažiuodavo namo kas savaitę ar panašiai, taip man sakė, kai buvau nuėjusi prie pašarvotojo. Matyt, tuomet jiedu ir susitikdavo, – Džulijos balsas buvo vangus.

– Ar policija apklausė Stiveną?

– Bent jau ne čia. Jeigu būtų apklausę, žinočiau.

– Gal išsikvietė jį į nuovadą. Nemanau, kad policija norėtų taip pakenkti šitiems namams.

– Ne, tikriausiai ne.

Džimas pastatė stiklą ir atsitiesė.

– Man jau metas eiti, – pasakė. – Ar gerai jautiesi? Tikiuosi, visa tai nebuvo tau itin nemalonu.

– Nemalonu! – nusijuokė Džulija. – Aš jau nebesivarginu skirstyti dalykų į malonius ir nemalonius. Regis, tarp jų nėra labai aiškios ribos.

Džimas paskubomis nusikvatojo nejaukiu juoku, kurį laikydavo tokioms progoms kaip ši. Gašlūnas niekada nenugalėdavo jame nelankstaus konformisto.

– Beje, – tęsė Džulija. – Ar kelionė į Lurdą vis dar tebegalioja? Ar tu vyksti su mumis?

– Taip. Aptariau ją su Ketlina, ir ji nemano, kad turėčiau pasilikti. Ji vyktų ir pati, jeigu turėtų laiko.

– Kaip nuostabu, – sumurmėjo Džulija. – Šio pasaulio ketlinos visada sugeba gauti viską, ko nori.

Stengdamasis išsisukti iš padėties Džimas suraukė kaktą, galiausiai atsisakė tos minties ir išsiviepė.

– Juk, būdamas su dėde ir teta, jausčiaus užvis saugiausias, argi ne taip?

Jiedu abu nusijuokė ir įtampos šešėlis jų santykiuose dingo. Džulija pakėlė savo stiklą su šlakeliu brendžio ir Džimui išeinant iš kambario pasakė tostą.

Tik kiek vėliau, kai skambino kviesdama Stiveną, pagalvojo, jog keista, kad Džimas išėjo nepaklausęs jos, ar ji dar gavo anoniminių laiškų.

23

Ji išlipo iš lovos, apsivilko chalatą ir atsisėdo prie židinio. Nesidėjo skaitanti knygos ir esanti kaip nors užsiėmusi, tiesiog laukė. Buvo labai pikta. Stivenas pasibeldė, įėjo, paliko atviras duris.

– Prašau, uždaryk duris, – šiurkščiai pasakė Džulija.

Jis padarė ko prašomas ir stovėjo, žiūrėdamas į Džuliją, priglaudęs rankas prie šonų. Buvo labai išbalęs, o akys be paliovos lakstė po kambarį.

– Ar nemanai, kad jau metas elgtis taip, lyg mudu vienas kitą pažinotume? – prabilo Džulija ramiu, neišraiškiu balsu. Tik pirštai, barbenantys į kėdės ranktūrį, išdavė ją pykstant. – Šiaip ar taip, jau kuris laikas miegi su manimi.

Stivenas nieko neatsakė, bet jo burna įsitempė, o žandikaulių raumenys buvo atsikišę it mazgeliai.

– Žinau, kad nemėgsti apie tai kalbėti, – negailestingai tęsė Džulija. – Pripažinti faktus – ne tavo būdo teigiamybė, ar ne? Be to, tai, kas daroma tamsoje...

– Liaukitės, – pratrūko jis. – Liaukitės.

– Kodėl turėčiau liautis? Kodėl turėčiau tavęs gailėtis? Ar nepasinaudojai manimi taip šaltakraujiškai, lyg būčiau viena iš šachmatų figūrų?

– Tai netiesa.

– Netiesa? Tai gal man pasakysi, kas yra tiesa?

Stivenas tylėjo, bet nebevengė jos žvilgsnio. Žiūrėjo į ją akis išplėtęs, lyg būtų užhipnotizuotas.

– Labai gerai, tada aš pasakysiu tau. Tu buvai įbaugintas, ar ne? Toks įbaugintas, kad nevilties priveiktas pasinaudojai manimi, mėgindamas nors kartą pasiekti kažką normalaus? Ir tau tai buvo bjauru, ar ne? Dieve švenčiausias, kaip tau tai buvo bjauru! Net man į veidą pažvelgti negalėjai...

– Tai netiesa, – pratrūko Stivenas su tokia aistra balse, kad Džulija akimirką nutilo. Ji palaukė, tikėdamasi, kad jis pasiaiškins, bet Stivenas tylėjo ir toliau, tad ji prabilo dar pagiežingiau.

– Ne kiekviena moteris gali pasigirti, kad vyras buvo policijos priverstas su ja mylėtis. Labai unikalus atvejis. O gal visuotinesnis nei įsivaizdavau. Nesu labai patyrusi jūsų nusikalstamame pasaulyje. Ar retkarčiais ten išsivaloma?

– Nesuprantu, apie ką jūs kalbate.

– Manai, aš nieko nežinau apie tave ir Begotą? Manai aš nežinau, kodėl jis nusižudė? O kai policija užklupo jį, tu pamanei, kad būsi įveltas į tai dėl jam rašytų laiškų, ir atsigręžei į mane? Kurgi ne, tau buvo nė motais su kuo, bet kuri moteris būtų tikusi, o aš buvau arčiausiai pasiekiama. Turiu pripažinti, kad sutvarkei tą reikalą labai protingai. Tie laiškai buvo meistro darbas. Jei būtum čionai atėjęs ir mane išžaginęs, nebūtum smurtingiau patraukęs mano dėmesio. O tas skambutis į viešbutį – tiesiog genialu. Po jo man neliko jokių abejonių, kas rašė tuos nešvankius laiškus. Tau net šovė į galvą pasiųsti vieną jų mano vyrui tą rytą, kai žinojai, kad aš išvykstu ir pati atidarysiu pašto dėžutę. Viskas buvo velnioniškai klastingai sumąstyta. O aš buvau tokia baili kvailė! Užkibau ant tos meškerės. Galiausiai net neįrodei, kad esi vyras. Tačiau pasaulyje yra šiokia tokia teisybė. Jei negali būti nubaustas už vienus laiškus, būsi skaudžiai nubaustas už kitus. Puikus pokštas, ar ne?

Džulija nutilo, visa išbalusi ir virpanti iš pykčio. Stivenas, rodės, visai jos nesiklausė. Buvo įsistebeilijęs į vieną tašką virš jos galvos, tarsi įpuolęs į kokį transą. Staiga ji nebeištvėrė. Atsistojo ir užriko ant jo.

– Kodėl tu tyli, kodėl nieko nepasakai? Nestovėk kaip statula. Atsakyk man!

Stivenas labai lėtai pasuko galvą ir pažiūrėjo jai į akis. Atrodė staiga atlėgęs, tarsi kažką nusprendęs ir atsipalaidavęs nuo netikrumo įtampos. Šyptelėjo.

– Ką jūs norėtumėt išgirsti? Man rodos, jūs jau viską žinote. Ponas Glinas...

– Nepainiok čia pono Glino, – atrėžė ji šiurkščiai.

– Visiškai nesvarbu, kas jums tai pasakė, – ramiai ištarė Stivenas, – nes visa tai neteisybė.

Džulija jau buvo vėl jį bepuolanti, bet kažkas tikra ir įtikinama jo kalbėsenoje ją sustabdė.

– Nori paneigti, kad rašei laiškus Begotui? Ir kad policija juos surado? – paklausė ji.

– Jis jums taip sakė? – vėl menka šypsenėlė nuslydo Stiveno veidu. – O, kad tai būtų tiesa. O, kad policija turėtų tuos laiškus ir aš būčiau suimtas. Tada visą likusį gyvenimą galėtumėte galvoti, kad esate teisi, kad keliskart atsidavėte išsigimėliui, nusikaltėliui. Po kelių metų galėtumėte tuo didžiuotis. Būtumėte įgijusi naujos patirties. O apskritai, ar vyras jums ką nors reiškia?

Džulija kilstelėjo ranką ir smogė Stivenui per veidą. Bet, rodėsi, tas smurtingas netikėtas mostas ją išsekino. Ji nusisuko ir užsidengė skruostus rankomis.

– Manau, tu nesuvoki, ką kalbi, – pasakė. – Manau, mes kalbame apie skirtingus dalykus. Bet nesvarbu. Man vis vien. Atsiprašau, kad taip kalbėjau su tavim.

Ji perėjo per kambarį ir užsidegė cigaretę. Tai darant jai pasirodė, kad išgirdo jį tariant kažką tokio fantastiško, jog iš pradžių net negalėjo patikėti savo ausimis. Apsisuko ir netikėdama įdūrė į jį akis.

– Aš jus myliu, – pakartojo Stivenas tyliai ir aiškiai. Rodės, tamsios jo akys ieško jos veido taip energingai, kad Džulija instinktyviai nuleido akis. Toji akimirka atrodė jai siaubinga. Ištarė pirma, kas šovė jai į galvą.

– Kaip tu gali mylėti žmogų, kurio nepažįsti?

Dabar, kai tas neįmanomas išsakyti dalykas buvo išsakytas, jis jau nebeatrodė toks neįtikėtinas – jie negalėjo labiau nutolti viens nuo kito, negu jau buvo nutolę. Dabar jau nelabai svarbu, kas buvo pasakyta.

– Negali mylėti to, kurio nepažįsti, – atsakė jis.

Džuliją apėmė kažkas panašaus į paniką. Ji suprato, kad nieko nejaučia. Tačiau kas, jei šitas siaubingas dalykas – tiesa, kas, jei jis ją iš tikrųjų myli?

– Ką tu išmanai apie meilę? – atsikirto ji.

– O jūs ką apie ją išmanote? – atrėmė Stivenas. – Ar meilę jautėte ponui Glinui ir visiems kitiems vyrams, su kuriais turėjote reikalų? Ar tai buvo meilė?

– O tu, kai atėjai pas mane patamsyje ir paėmei mane kaip kekšę, ar tai buvo meilė?

– Tai buvo visa meilė, kurios jums iš manęs reikėjo. Tai buvo viskas, ko jums reikėjo iš bet kurio vyro.

– O jeigu tau pasakysiu, kad tai – netiesa, tu manimi patikėsi?

– O jūs manimi patikėjote? – paklausė Stivenas. – Ar patikėjote bent vienu mano žodžiu? Aš – tik tas vyras, kuriuo jūs mane laikote, – jo lūpos išsikreipė bjauria grimasa. – Homoseksualas tarnas, siuntęs jums anoniminius laiškus, nes tai buvo vienintelis būdas, kuriuo jis galėjo išreikšti savo pavydą dėl to, kas vyko tarp jūsų ir Glino ir, manau, visų kitų vyrų, su kuriais turėjote reikalų.

– Tu pavydi! – Džulija nusijuokė. Toji mintis nuoširdžiai sukrėtė ją kaip visiškai neįtikėtina. – Pavydi manęs! Kaip galėtum!

– Net šiandien, – pratrūko Stivenas, – kai žinote, kad jis susižadėjęs su kita moterim, negalite su juo nesimylėti. Jums tai nieko

nereiškia, visiškai nieko, tik kitą kūną. Matyt, nežinote, kad supratau, ką jūs sumanėte, kai šiandien nesikėlėte iš lovos. O pagaliau, ar tai svarbu? Vienu vyru daugiau ar mažiau, koks skirtumas.

– O dar sakai, kad mane myli ir manęs pavydi, – išspjovė jam Džulija. – Laikai mane visiška kvaile?

– Kvailys – tai aš, – Stivenas žengė žingsnį į priekį ir pakėlė balsą, – kad myliu jus.

Džulija perbraukė plaštaka per kaktą. Ji buvo šalta ir drėgna. Pajuto kojose silpnumą, lyg jau seniai būtų nevalgiusi. Atsisėdo ant kėdės prieš naktinį stalelį ir tvirtai sunėrė rankas.

– Nesuprantu, – ištarė nusilpusiu balsu. – Nieko nesuprantu, – staiga pakėlė rankas, ištiesė jas priešais save lyg grabinėtų patamsyje. – Apie ką mes čia visąlaik kalbėjome?! – sušuko. – Pasakyk man.

– O, Dieve, – sudejavo Stivenas, – nejaugi nėra būdų priversti jus suprasti?

– Mes svetimi, – pasakė ji. – Aš niekada nieko nepažinojau.

– Pavyzdžiui, Glino?

– Ko? Ką? – paklausė ji pastėrusi, lyg pirmą kartą girdėtų tą pavardę.

– Kai mylėjotės su juo šią popietę, čia. Jis buvo svetimas kaip ir visi kiti? Ar buvo?

– Tu išsikraustei iš proto. Pats nežinai, ką kalbi. Mudu su Džimu nesimylėjome šią popietę. Man tai net nešovė į galvą. Mudu kalbėjome apie tave.

– Taip. Gerai pasijuokėte. Ar pasakėte jam, kad įrašėte mane į savo sąrašą?

– Tu išsikraustei iš proto.

– Visi tie melai, kurių jis prikalbėjo jums apie mane...

– Melai? – Džulija nusijuokė. – Kodėl jis turėtų meluoti man apie tave? – ji nutilo ir valandėlę žvelgė į jį. – Kodėl nepasakai man tiesos? Nagi, pasakyk. Aš noriu ją žinoti.

– Kam? – jis papurtė galvą. – Jūs manimi nepatikėsite.

– Aš noriu patikėti tavimi. Niekada nenorėjau patikėti niekuo labiau.

– Negi jūs taip pavargote? – paklausė jis ramiai.

Džulija atsiduso ir jos pečiai sudribo.

– Taip, pavargau. Papasakok man.

Jis prabilo taip lėtai ir tokiu ritmingu balsu, lyg skaitytų parengtą kalbą. Angliukai židinyje sukrito. Džulija buvo įdūrusi akis į jo blizgančius juodus batus. Jo pėdos buvo ilgos ir siauros. Ji prisimins tą valandėlę visą gyvenimą.

– Visų pirma, policija neturi laiškų, kuriuos aš rašiau Tomiui Begotui. Juos turi Mitčelas.

– Vadinasi, tu rašei jam laiškus, – pratarė ji nepakėlusi akių.

– Taip.

– Laiškus, dėl kurių policija gali iškviesti tave į tardymą?

– Manau, kad taip.

– Tai kodėl Mitčelas tvirtino, kad juos turi policija, jeigu jis pats juos turi? Juk tai visiškai nesuprantama.

– Nemanau, kad jis norėtų prisipažinti daktarui Glinui, kad mane šantažuoja.

Džulija iš lėto pakėlė galvą ir tiriamai pažvelgė Stivenui į akis.

– Ar tai tiesa? – paklausė ji.

– Taip.

– Kiek jis nori?

– Šimto svarų.

– Tu turi juos?

– Ne.

Džulija prisiminė, kad tėvas Viktoras kažką pasakojo, jog Stivenas padeda savo motinai Golvėjuje. Maiklas mokėjo jam penkis svarus per savaitę. Džulijai neteko patirti, ką reiškia gyventi be pinigų: ji visada galėjo kreiptis į savo tėvus. Dabar, tiek metų nugyvenus patogų gyvenimą, ta mintis nusmelkė ją savo šiurpumu.

Maiklas visada buvo dosnus pinigų – ji banke turėjo tūkstantį svarų. Jai šovė į galvą, kad šimtas svarų – menkniekis. Toje istorijoje vis dar buvo dalykų, kurių ji nesuprato. Vertėtų pagaliau bent kuo nors įsitikinti iki galo.

– Aš tau juos duosiu, – pasakė ji nerūpestingai. – Ar tai labai skubu? Manau, galėčiau padaryti tai rytoj.

Džulija nebuvo pasiruošusi Stiveno reakcijai. Jis pravirko. Ji pajuto kažką nepaprastai gailaus, kai jis nuo jos nusisuko, slėpdamas skruostais riedėjusias ašaras. Pečiai virpėjo, jis trynė krumpliais akis kaip vaikas.

Džulija atsistojo ir švelniai palietė Stiveno alkūnę.

– Nereikia, – pasakė, – nedaryk to.

Jis pasisuko į ją, susmuko ant kelių ir panardino galvą į jos chalato klostes. Ji atsisėdo vėl ir laikė jo galvą savo skreite. Prisiminė visus skaitytus romanus, kur šitaip du žmonės sutarė be žodžių, išblaškę visas abejones. Kokia tai buvo nesąmonė! Niekas nebuvo išblaškyta. Ji nepasijuto jam artimesnė nei buvo, ji tiesiog jo gailėjosi. Atmintyje Hovardo žodžiai išplaukė iš praeities, žodžiai, iš kurių ji juokdavosi, nes jau tuomet žinojo, kad jie – netiesa. „Niekada nesijuok iš pinigų, brangioji, – sakydavo jis, – nes jie – svarbiausias dalykas pasaulyje." Kažin, pamanė, ar be to šimto svarų ji kada būtų prasibrovusi pro gynybinę Stiveno užtvarą.

Glostė jo galvą. Stiveno plaukai buvo trumpi ir dygūs. Pastebėjo, kad jo baltų marškinių apykaklė užpakalyje buvo atspurusi. Paskui Stivenas prabilo. Jo balsą slopino jos chalato klostės, o rankos buvo įsikibusios į krėslo ranktūrius.

– Jūs padarysite tai dėl manęs, – sušnibždėjo jis.

– Na, žinoma. Tai menkniekis, visiškas menkniekis.

– Ne menkniekis. Dėl manęs niekas niekada nėra to daręs.

Ji sutriko. Glostė pirštais jo sprandą ir neviltingai galvojo, ką pasakyti.

– Kodėl laikei tas peles savo kambaryje? – staiga paklausė.

– Nes jas mylėjau. Buvau vienišas.

Džulija prisiminė tuščią kambarį su aukštomis šaltomis lubomis ir tuos mažus padarėlius, kurie zujo savo mažyčiame kalėjime. Negalėjo suprasti – ji visad jautėsi vieniša tik minioje. Bet Stiveno atsakymas jai atskleidė vieną dalyką – dabar ji jau žinojo, kad jis troško švelnumo. Gal jis savotiškai keistai mylėjo ją.

– Nėra reikalo jaustis tokiam vienišam, – ištarė beveik negalvodama. Ir iškart suprato padariusi klaidą. Stivenas kilstelėjo galvą, suėmė jos ranką ir pakėlė prie lūpų.

– Vadinasi, aš jums rūpiu, rūpiu truputį, – sušnabždėjo jis. – Jei nerūpėčiau, nebūtumėte to padariusi.

Džulija užsimerkė ir užgniaužė atodūsį. Gal ji suklydo, pasiūliusi jam pinigų – tai buvo kažkas, dėl ko ji nebegalės pasiteisinti, gūžtelėjusi pečiais ar tik lengvai numojusi ranka. Tai gali tapti amžinu įsipareigojimu.

– Ar tu mylėjai tą vaikiną? – paklausė ji švelniai, atitraukusi ranką nuo jo lūpų. – Norėčiau žinoti. Aš ne ką teišmanau apie tuos dalykus.

Stivenas kurį laiką tylėjo. Džulija pamanė, kad jis neatsakys. Galiausiai jis prabilo.

– Taip. Ne. Aš negaliu jums to paaiškinti. Jūs nesuprasite.

– Bet aš noriu suprasti. Tai ir yra svarbiausia. Visa tai taip tolima mano patirčiai. Ir tas jo laidotuvių vakaras. Kaip tu galėjai...

– Nereikia, – sudejavo jis. – Prašau.

Ji tiestelėjo ranką prie staliuko ir paėmė nosinaitę. Nosinaitė buvo maža ir atrodė juokingai ne vietoje, bet Džulija ją paėmė ir įbruko Stivenui į ranką.

– Paimk, – prabilo. – Nusišluostyk akis.

Stivenas pakėlė galvą ir prispaudė tą mažą mezginiuotą kvadratėlį prie akies. Šnarpštelėjo, jo nosis virpėjo, Džuliją pagavo noras susijuokti.

– Manau, tau reikia nuvažiuoti į Dubliną pasiimti tų laiškų, – pasakė.

Jis rūpestingai padėjo jos nosinaitę ant grindų ir iš švarko kišenės išsitraukė savo nosinę. Jai tai sakant išsišnirpštė nosį. Džulija pakartojo savo žodžius.

– Ko gero, – sutiko jis. Jo balsas buvo sausas, kimus, tarsi jis būtų peršalęs. Jau ryškėjo kažkas iš tos reakcijos, kuri visada lydi pernelyg emocingą sceną. Stivenas vengė jos akių. Ji ištiesė ranką ir palietė jo petį.

– Manau, tau metas eiti, – pasakė. – Maiklas, ko gero, tavęs laukia. Verčiau pasiprašyk laisvos dienos. Aš išsiimsiu pinigų iš banko rytoj ryte.

Jis vėl palinko prie jos rankos.

– Iš kur jūs žinote, kad nepaimsiu tų pinigų melaginga dingstimi? – paklausė.

– Ar ketini? – paklausė ji lengvabūdiškai. Vos nepasakė, kad jis jos nepažįsta tiek, kad žinotų, kaip ji sureaguos į jo šantažą. Tačiau prisiminė, ką jis pasakė – gali mylėti tiktai tą, ką pažįsti, – ir susiturėjo pačiu laiku. Gal jis tuo tiki.

– Aš jums parodysiu tuos laiškus, kai gausiu, – pasakė jis.

Džulija nustebo ir buvo sujaudinta.

– Neprivalai to daryti, – atsakė šypsodamasi.

– Aš jums parodysiu juos, – pakartojo Stivenas.

Įsidėjo nosinę į kišenę ir stengėsi atgauti šaltakraujiškumą. Džulijos nosinaitė vis dar gulėjo ant grindų, kur buvo ją palikęs. Jis nulydėjo jos žvilgsnį, pasilenkė, pakėlė nosinaitę. Padėjo ją ant stalelio ir žengė prie durų. Akimirką padvejojo, lyg norėdamas dar kažką pasakyti, bet nepasakė. Po valandėlės jo jau nebuvo.

Džulija susmuko į krėslą ir užsimerkė. Jautėsi išsekusi. Kojos buvo sunkios, lyg vilktų geležinius svarmenis, o rankos suglebusios, nutirpusios, tarsi ji būtų nešusi kažką labai sunkaus. Emocinė įtampa visada ją paveikdavo fiziškai. Ji nuėjo iš lėto prie durų, užrakino jas ir krito į lovą. Netrukus paniro į gilų miegą be sapnų.

24

Kitą dieną Džulija nuėjo į banką ir išsiėmė šimtą svarų dešimties svarų banknotais. Banke, kur jai, kaip miestelio turtingiausio žmogaus žmonai, buvo be išlygų keliaklupsčiaujama, o tai ją visuomet varžė, ji lankydavosi retai. Ji net žinojo, kiek tos šypsenos, nusilenkimai ir rankų paspaudimai kainavo svarais, šilingais ir pensais ir kaip tiksliai jie buvo išdalijami atsižvelgiant į esamą kredito saldo. Kai Maiklas gyveno aktyvų gyvenimą, jis lankydavosi banke kiekviena proga ir mėgdavo perpasakoti juokelius, kuriais jį pavaišindavo valdytojas.

– O, – sakydavo jis, vedžiodamas atkištu pirštu, – jis kietas žmogus, žmogus, su kuriuo gali turėti verslo reikalų, žmogus, kuris kalba mūsų kalba.

– O kaip laikosi jūsų vyras? – paklausė valdytojas, nulydėdamas Džuliją iki durų. Jis buvo aukštas, sukalbamas žmogus su didelėmis ausimis ir įtempta šypsenėle, kurią išviepdavo nepravėręs lūpų.

– Labai gerai, ačiū.

– Perduokite jam linkėjimų. Mums visiems čia labai jo trūksta. Ryšiai, aišku, pasikeitė nuo to laiko, kai jis išėjo iš žaidimo. Girdėjau, jūs rengiatės kelionei į Lurdą.

– Taip, – Džulija ištiesė ranką atidaryti durų, bet valdytojas patyrusiu mostu užbėgo jai už akių.

– Ačiū, – sumurmėjo ji.

– Negali žinoti, kuo viskas baigsis? Gal jis sugrįš iš tos kelionės sveikesnis, nei kada buvo. Ten juk būta kelių stulbinamų pagijimų.

Džulija šyptelėjo jam sutrikusi, greitai paspaudė ranką ir išskubėjo. Dingstis, kuria ji čia apsilankė, darė tą pokalbį vis labiau nemalonų. Ji džiaugėsi, kad atvažiavo automobiliu, dabar jai būtų buvę nepakeliama eiti pėsčiomis tomis siauromis klaustrofobiškomis miestelio gatvėmis, jaučiant jo beveik nepadorų intymumą. Ji buvo pernelyg gerai perpratusi jo gyvenimo ritmą, kad nežinotų, jog menkiausias nuotaikos pakitimas, neramus susirūpinimas čia buvo registruojami seismografo tikslumu. Šitie žmonės atverdavo banalias savo paslaptis kliaudamiesi ne kokia nors logine sistema, o beveik išimtinai fiziniu instinktu, todėl jie šiurpino Džuliją dar labiau, nes jos pačios reakcijos būdavo išprovokuotos kraujo tvinksnių. Tad, kaip ir daugelis kitų, gyvenančių tokiose uždarose bendruomenėse, ji iki šiurpaus tobulumo išsiugdė natūralų gebėjimą viską nuslėpti. Didmiesčio gyventojas, kai eina provincijos miesteliu ir įsivaizduoja, kad jis mieguistas ir apatiškas, – labai nutolęs nuo tiesos: tas miestelis budrus kaip džiunglės.

Bet šiandien Džulija neturėjo nuotaikos žaisti to žaidimo: buvo per daug prislėgta. Iš ryto nubudo pavargusi, nepailsėjusi. Stivenas kaip visada paliko pusryčių padėklą už durų ir taip išlaisvino ją nuo kankynės pamėginti surinkti draugėn ano vakaro pokalbio siūlų galus. Ji nežinojo, ką apie tą pokalbį galvoti. Nebuvo įsimylėjusi Stiveno nė trupučio, tačiau suprato, kad įsitraukė į padėtį, iš kurios bus labai sunku išeiti. Padėtis buvo ne iš tų, kuri šiaip jau jai būtų nemaloni: socialinė gradacija jai nieko nereiškė, o fiziškai Stivenas buvo patrauklus. Ji buvo ne iš tų moterų, kurios gali gyventi be meilužio – vyrai jai buvo tokie pat būtini, kaip brangakmeniai arba kailiai kitoms moterims. Dabar, pasibaigus romanui su Džimu, ji būtų visiškai patenkinta turėdama meilužiu Stiveną. Su juo galėtų atkurti panašų romaną kaip su Hovardu,

kuris, žiūrint iš laiko nuotolio, atrodė toks neišvengiamas, nekintamas. Kaip tik šito tikrumo jai ir trūko iš Džimo ir visų kitų vyrų, kurie su ja mylėjosi – nė viename iš tų romanų niekada nėra buvę net šešėlio pastovumo. Ji patirdavo jaudulį, kančią, malonumą, pasisotinimą, bet niekada – tų be jokių pastangų išsiskleidžiančių auksinių neskubrių valandų, kurias prisiminė patyrusi su Hovardu. Visa šitai galėtų turėti su Stivenu. Jiedu buvo vieni tuščiuose namuose, prieš juos plytėjo ateitis, niekas nekliudė jiems įsitvirtinti toje banalioje kasdienybėje, taip fatališkai žavėjusioje paleistuvius.

Bet Džulija dvejojo. Stivenas buvo nepanašus nė į vieną iš jos pažintų vyrų. Ji galėjo tikėtis jį turint daug bendrų bruožų su jos vyru, tačiau jie buvo visiškai nepanašūs. Stivenas turėjo kažką grėslaus, ko ji niekada nejautė bendraudama su Maiklu. Jis buvo toks sudėtingas, kad Džulija jautė jį galint padaryti bet ką. Kartais jis ją nugąsdindavo. Jis taip keistai ir šiurpiai įžengė į jos gyvenimą, kad Džulija nepajėgė galvoti apie jį be savotiškos neapykantos. Ir vis dėlto žinojo, kad jo žavėjimasis ja augo. Kiekvienam menkam jų santykių istorijos incidentui keičiant vienas kitą, ji jautė kraupiai augančią įtampą. Sąmonės gelmėse buvo nusprendusi vienąkart baigti tą reikalą, tačiau kada ir kaip tai padarys, nedrįso pagalvoti.

Grįžusi namo Džulija nuėjo į valgomąjį. Tokiu metu Stivenas visada būdavo su Maiklu. Išsitraukė iš rankinės voką su pinigais, užrašė ant jo Stiveno vardą ir paliko atremtą į plaukų šepetį ant židinio atbrailos.

Stivenas jį ten rado po pusvalandžio. Atplėšęs voką perskaičiavo banknotus ir susikišo į kelnių kišenę. Kaip jai būdinga palikti juos taip rafinuotai ir apgalvotai, pamanė. Kažin, ar suvokia, kokia ji nepasiekiama, kaip paprasčiausiais poelgiais atsitveria barjeru nuo likusio pasaulio. Niūriai nužvelgė šaltą, tuščią kambarį. Dar niekada nesijautė toks vienišas.

25

Kitą dieną Stivenas išvažiavo į miestą ankstyvuoju traukiniu. Po pietų, kai Džulija ėjo koridoriumi nešina Maiklo arbatos padėklu, pasigirdo skambutis į duris. Aukštas, kresnas vyriškis, stovėjęs ant laiptelių nugara į ją, buvo tokių plačių pečių, kad valandėlę užtemdė visą šviesą. Jis stulbinamai vikriai atsisuko ir nukėlė skrybėlę. Buvo pusamžis, retų smėlio spalvos plaukų ir mažų veriančių mėlynų akių. Nors buvo labai šalta, pirštinių nemūvėjo, jo rankos buvo didelės, bet baltos. Džulijai pasirodė, kad jo veidas pažįstamas.

– Ponia Glin? – paklausė jis, iš lėto tempdamas blyškias lūpas ant labai dirbtinai atrodančių dantų.

– Taip.

– Atsiprašau, ar galėčiau pasikalbėti su ponu Lidonu.

– Ponu Lidonu? – Džulija žiūrėjo į jį nustebusi, kol galiausiai suprato, apie ką jis kalba. – A, Stivenu. Nesupratau, apie ką jūs kalbate. Buvau beveik užmiršusi jo pavardę. Atleiskit, šiandien jo čia nėra.

– O, – žaliūkas atrodė nusivylęs. Valandėlę žiūrėjo į dėmę virš Džulijos galvos, paskui atsargiai pažvelgė į ją. – Jis išvykęs?

– Rodos, išvažiavo.

– Ar jis pas jus nebetarnauja? – vyriškis kalbėjo labai lėtai, tarytum prieš ištardamas žodžius būtų išskiemenavęs juos mintyse. Džulija ėmė erzintis. Ji nekentė kamantinėjimo.

– Jūs jo draugas? – paklausė ji.

Vyriškis valandėlę apmąstė klausimą, gręždamas akimis tą pačią dėmę. Kai galiausiai nuleido jas, jose žymėjo šiokia tokia nuostaba.

– Aš – detektyvas Maklanas, – prisistatė.

Tada Džulija prisiminė stambų vyriškį, šaltakraujiškai stovintį lauke prie vietinės policijos nuovados. Kaipmat atsipeikėjo.

– O taip, žinoma, – ištarė šypsodamasi. – Ar jūs Stiveno draugas?

Maklanas suraukė lūpas ir palenkė galvą į šoną.

– Na, ne visai, – sugriaudėjo.

– Gal užeitumėte? – linksmai tęsė Džulija. – Aš kaip tik nešu vyrui arbatą. Jeigu palauktumėte truputį, beregint nusileisiu į apačią.

Vyriškis įžengė vidun ir uždarė duris. Džulija paėmė padėklą ir užkopė laiptais.

– Ar kas skambino į laukujes duris? – paklausė Maiklas.

– Taip, – Džulija pastatė padėklą ant stalelio prie lovos ir pradėjo pilti arbatą.

– Kas ten buvo?

– Kažkoks vyriškis, nežinau. Tikriausiai kažką parduoda. Paprašiau, kad palauktų.

Ji gurkštelėjo paskubomis arbatos ir vėl nusileido žemyn. Nuėjo į svetainę, Maklanas nusekė jai iš paskos.

– Nuo tada, kai mano vyras susirgo, mudu retai naudojamės šituo kambariu, – paaiškino Džulija, įjungdama elektrinį židinį. – Bijau, kad čia šaltoka. Gal atsisėstumėte?

Maklanas atsargiai nusileido ant aukštos kėdės, plačiai išskėtė kelius ir sunėrė rankas. Skrybėlę padėjo ant žemės tarp kojų.

– Gal norėtumėte išgerti? – maloniai pasiūlė Džulija.

– O ne, ponia, ačiū. Aš pionierius[2].

– Tuomet gal cigaretę?

– Ir nerūkau, deja. Tik retkarčiais pypkę.

Džulija užsidegė cigaretę ir atsirėmė į sofos atkaltę.

– Jūs klausėte apie Stiveną? – nubraukė pelenus nuo sijono.

– Taip. Turiu kelis klausimus, norėčiau jo paklausti. Jis išėjo iš jūsų?

– Ne, jis tik vienai dienai išvyko.

– Ar žinote, kur jis išvyko?

– Negalėčiau pasakyti. Pasiprašė laisvos dienos. Ar tai svarbu? Gal mano vyras žino.

Maklanas pirmąsyk parodė veiklumo ženklus. Energingai papurtė galvą ir patrepseno batu į grindis.

– O ne, tai ne taip jau svarbu. Mes jokiu būdu nenorime varginti jūsų vyro. Visiškai to nenorime.

– Ar galėčiau jums kuo padėti?

Maklanas įdėmiai pažvelgė į lubas ir papūtė lūpas.

– Na, nežinau, ar galėtumėte. Kita vertus, gal ir galėtumėte.

– Ar Stiveną ištiko kokia bėda?

– Na... – žaliūkas numarino balsą gerklės gale.

– Jeigu taip, manau, geriau bus, jei aš žinosiu. Nenorėčiau liūdinti savo vyro, jei pati galėčiau ką nors padaryti, ypač dabar.

– Girdėjau jis išsiruošė į Lurdą, – ištarė Maklanas kimiu balsu.

– Taip, mes visi rengiamės į tą kelionę.

Policininkas vėl pažvelgė į lubas ir atrodė nugrimzdęs į mintis. Džulija leido toms valandėlėms, įsiterpusioms tarp jųdviejų, plūduriuoti kaip savo cigaretės dūmui. Žinojo, kad bergždžia stengtis skubinti tą žmogų. Jei jis norės jai papasakoti, papasakos, kai ateis laikas. Vyriškis pamažėle atsikosėjo, išnėrė rankas, pabaksnojo pirštų galus vienus į kitus ir pažvelgė į Džuliją.

2 Visiškos abstinencijos pionierių sąjungos, įkurtos Dubline 1898 metais, narys. Jie segi pionierių ženkliuką ir duoda įžadą niekada nevartoti alkoholio. – Vert. past.

– Aš dėl to jaunuolio, kuris nusižudė, dėl jaunojo Begoto. Regis, Lidonas buvo jo draugas.

– Iš tikrųjų? Aš nežinau. Tai buvo taip šiurpu.

– Liūdnas nutikimas, – Maklanas nutilo ir brūkšėjo kojomis į kilimą. – Visa bėda, kad jis buvo skaudama vietelė valdžiai. Tas mandagus eufemizmas nuskambėjo juokingai, bet, prisiminusi visišką to vyro abstinenciją, pagarbos gaidelę, kai buvo paminėtas Lurdas, Džulija suprato, kad jis bus labai rafinuotas: šitų mažų miestelių klimatas išugdė kaip tik šitai – rafinuotų bukapročių padermę. Ji kantriai laukė. Gal pagaliau sužinos tiesą.

– Jis turėjo labai blogą reputaciją Dublino policijoje, – kalbėdamas Maklanas įdėmiai tyrinėjo savo batus. Džulija žiūrėjo jam virš galvos pro cigaretės dūmą. – Buvo kelis kartus įspėtas, mums pranešė jo pavardę ir nurodė, kad akylai jį stebėtume.

– Kokio pobūdžio reputaciją? – paklausė Džulija.

– Nenorėčiau jums pasakyti tiesiai šviesiai, ponia. Moteriai tai būtų nemalonu išgirsti.

– Ar Stivenas irgi į tai kaip nors įsipainiojęs?

– Žmonės matė juos vaikštant kartu. Lidonas buvo su juo „Pilies“ bare vakarą prieš tai, kai jaunuolis nusižudė.

– Tik tiek?

– Na, taip. Juodu matė kartu vaikštinėjant.

– Jūs tikriausiai žinote, kad mano vyras rūpinosi tuo vaikinu?

Maklanas pakėlė išgąstingas akis.

– Taip, žinau, jis jam parūpino darbą Dubline. Bet tai buvo labai seniai, jam dar nesusidėjus su ta netikusia kompanija.

– Jis jau nebegyvas, – ramiai pasakė Džulija. – Gal būtų geriau, jeigu paliktumėt viską taip, kaip yra? Jei mano vyras apie tai išgirs, labai nuliūs.

– Aš privalau atlikti savo pareigą, ponia.

– Žinoma, žinoma, pone Maklanai. Labai atsiprašau. Ar galėčiau jums kuo padėti? Aš, savaime suprantama, labai nerimauju.

– Tai tik todėl, kad Lidoną matė kartu su juo „Pilies“ bare savižudybės išvakarėse. Mano pareigos reikalauja užduoti jam kelis klausimus. Juodu dažnai matydavo kartu savaitgaliais.

– Kiek man žinoma, Stivenas nėra buvęs Dubline jau daugiau kaip metai, – nerūpestingai įterpė Džulija. Ir įdėmiai pažvelgė į detektyvą. Tas suraukė kaktą ir lūpas. – Jeigu jis būtų čia susijęs su Begotu, manau, kad iš Dublino jums būtų pranešta apie tai, ar ne?

– Galėjo pranešti, bet galėjo ir nepranešti.

– Negaliu patikėti, kad Stivenas būtų įtrauktas į ką nors, – ji nutilo, – ką nors nusikalstamo. Mums jis atrodo puikus ir mano vyras labai prie jo prisirišęs. Žinoma, jeigu kas nors yra, aš nedvejodama... – ji nutilo ir leido prasiskverbti savo minčiai pro lėtą, bet apgalvotą Maklano savigyną.

– Nėra jokių įrodymų, kad Lidonas būtų įveltas į ką nors nusikalstama, – atsakė jis. – Jei jis jus tenkina, aš neturiu jokių nurodymų įspėti jus dėl jo. Tik mano pareigos reikalauja užduoti jam kelis klausimus, nes juodu matė drauge „Pilies“ bare savižudybės išvakarėse, ir dar prieš tai kitomis progomis.

Džulija užsidegė kitą cigaretę.

– Ar Stivenui užvesta byla? – paklausė ji.

Maklanas papurtė galvą ir apkabino kelius didžiulėmis baltomis rankomis.

– Ne, – atsakė. – Bet aš noriu užduoti jam kelis klausimus, susijusius su tuo nelaimės ištiktu jaunuoliu. Tai mano profesinė pareiga, suprantate.

– Taip, puikiai suprantu, pone Maklanai. Ar turėčiau jam pasakyti, kad jis paskambintų į nuovadą, ar jūs ateisite dar kartą?

– Kaip manote, kada jis grįš? – Maklanas atsistojo ir stovėjo, žiūrėdamas į grindis ir sukinėdamas rankose skrybėlę.

– Tiksliai negaliu pasakyti, bet turėtų grįžti šįvakar.

– Gal būtų neblogai, jei jis paskambintų rytoj į nuovadą vienuoliktą arba dvyliktą ryto. Tik keli klausimai, suprantate.

– Taip, žinoma, pasakysiu, pone Maklanai. Ji žengė prie durų, bet detektyvas, rodės, delsė išeiti. Jis niurnėjo, žiūrėdamas čia žemyn į savo batus, čia aukštyn į lubas, tarsi norėdamas kažką pasakyti.

Laikydama ranką ant durų rankenos bumbulo Džulija atsigręžė.

– Taip, pone Maklanai? – paklausė.

– Aš, na, norėjau paklausti, jeigu jūs vyksite į Lurdą, na...

– Taip?

– Gal galėtumėte atvežti butelį švęsto vandens mano žmonai.

– Žinoma, pone Maklanai, mielai.

– Tik todėl, kad ji prašė kelių žmonių, kurie ten buvo nuvykę, ir jie grįžo be švęsto vandens. Jį ne taip jau lengva supakuoti ir dar visokie kitokie dalykai. Pagalvojau, jei paprašysiu jūsų, gal neatsisakysite.

– Na, žinoma, žinoma, mielai, pone Maklanai.

– Tik mažą buteliuką. Žinote, mano žmona labai kenčia nuo reumatizmo, panašiai kaip ir jūsų vyras, ir labai tiki Lurdo švęstu vandeniu. Jai labai palengvėtų, jeigu galėtų jo gauti.

– Aš tikrai jo atvešiu, pone Maklanai.

– Ačiū, ponia. Labai ačiū.

Džulija nulydėjo jį iki paradinių durų, paskui lėtai užkopė laiptais. Kai ji įėjo, Maiklas nekantriai pasilenkė į priekį.

– Tai kas ten buvo? – paklausė.

– Keista, – pasakė Džulija nusijuokusi, – vienas policininkas.

– Policininkas! Ko jis norėjo? – Maiklo balse radosi nerimo.

– Butelio švęsto vandens iš Lurdo. Jo pavardė Maklanas, o jo žmona serga reumatizmu, ir jis nori, kad atvežčiau jai Lurdo vandens. Regis, jie prašė ne vieno, vykusio į Lurdą, bet niekas neatvežė. Jam, rodos, labai jo reikia.

– Ir tai viskas, ko jis norėjo? – Maiklas negalėjo nuslėpti palengvėjimo balse.

– Žinoma, o ko gi dar jis galėjo norėti? – Džulija nustebusi pakėlė antakius.

– Nagi, nieko, žinoma, nieko. Bet vis dėlto keista, kad jis užėjo. Ar pažadėjai jam atvežti vandens?

– Žinoma, pažadėjau. Pamaniau, kad jis labai gražiai pasielgė manęs to paprašydamas.

– Kaip jis atrodo? Regis, neprisimenu tokio. Jaunas ar senas?

– Senas, – rėžtelėjo Džulija. Paėmė arbatinuką ir įsipylė arbatos.

– Ji jau ataušo, – pasakė Maiklas susinervinęs.

– Žinau. Aš mėgstu tokią.

Sėdėjo gurkšnodama šaltą arbatą ir rūkydama, kol sutemos telkėsi kambaryje. Maiklas vėl atsilošė ant pagalvių ir užsimerkė. Tarp jų nusidriekė daugybės abejingų metų tyla.

– Džulija, – Maiklo balsas buvo kimus ir silpnas.

Džulija krūptelėjo ir apsidairė. Jis jau daugybę metų nesikreipė į ją vardu.

– Taip, kas nutiko? – paklausė sunerimusi.

– Ar tiki, kad yra vilties, jog aš pagysiu? Tu neįsivaizduoji, ką reiškia būti va šitaip. Jei grįšiu toks pat, mane tai visiškai pribaigs. Kaip manai, ar dar turiu vilties, kokios nors vilties?

Džulijos akys patvino ašaromis. Kokia neviltis turėjo jį užplūsti, kad šitaip kreiptųsi į ją, pamanė. Tačiau sutvardė ašaras ir atsakė jam ramiu, suvaldytu balsu.

– Žinoma, kad turi, Maiklai. Kitaip juk nebūtų prasmės ten vykti, argi ne taip?

– Kaip tik taip. Aš tiek daug mąsčiau apie tai ir tiek meldžiausi. Jei niekas nepasikeis, nežinau, ar ištversiu. Kartais išvis bijau ten vykti. Šiaip ar taip, per šimtą metų išgijo tik penkiasdešimt žmonių.

– Manau, būtų labai neišmintinga dabar atsisakyti tos kelionės, – karštai pasakė Džulija. Ji nė nenutuokė, kad jis buvo įsitraukęs į tą

reikalą taip stipriai. Pirmą kartą pradėjo svarstyti galimybę, kad Maiklas vėl taps aktyvus. Bet ne, tai buvo visiškai neįmanoma.

– Taip, – pritarė jis ramiai. – Manau, kad vyksiu. Be to, tėvas Viktoras nusiviltų. Bet pasimelsk už mane, pasimelsk karštai, kad aš pasveikčiau, ar pasimelsi, Džulija?

Maiklas nematė šypsenėlės, kuri praslinko Džulijos veidu patamsyje.

– Taip, – pasakė ji tyliai, – aš pasimelsiu už tave, Maiklai.

26

Stivenas nenustebo, kai kitą dieną Džulija jam pasakė, kad policija norėjo su juo susitikti dėl Begoto savižudybės. Tik linktelėjo galvą ir pasakė tuojau pat nusileisiąs, tik paduosiąs kavą.

– Beje, – toliau kalbėjo Džulija, – Maiklui aš apie tai nieko nesakiau. Nenoriu jo liūdinti. Manau, kad tai tik formalumas.

Stivenas vėl linktelėjo galvą.

– Tikiuosi.

Ji mėgino išskaityti Stiveno veido išraišką, bet, nors jis buvo išbalęs ir atrodė šiek tiek pavargęs po kelionės, jokio nerimo ženklo neparodė. Apie laiškus neužsiminė, o ji apie juos neklausė. Džulija buvo viena iš tų, kurie geba sutrikti tik emocinių krizių akimirkomis. Visomis kitomis aplinkybėmis buvo stulbinamai budri. Tai žinodamas, Stivenas stengėsi nesiartinti prie jos tokio lėkšto reagavimo valandėlėmis. Žinojo, kad nuo šiol jos nusišalinimai visada bus laikini. Žinojo, kad bent kiek susidomėjusi kokia jo bėda – o incidentas su laiškais tai įrodė, – pamažėle pradėtų žiūrėti į ją kaip į savą. Ji buvo iš tų moterų, kurioms idealus jausmas, be realaus jo simbolio, tegu tik žiedo, pirštinės, gėlių puokštelės, buvo neįmanomas. Stivenas šitai veikiau jautė, negu suprato.

Jiedu nesusibėgo iki pat vakaro. Iškart po pietų Džulija turėjo eiti į labdaros draugijos, kurios prezidente ji buvo, susirinkimą. Ta draugija, ji rinko lėšas airių merginų bendrabučiui Londone ir užsiėmė įvairia visuomenine veikla miestelyje, rinkdavosi kartą per mėnesį vieno iš vietinių moterų vienuolynų svetainėje. Ordino vienuolės prižiūrėjo minėtą Londono bendrabutį, kuriam vis trūko pinigų. Susirinkimų tikslas dažniausiai būdavo ieškojimas būdų ir priemonių lėšoms gauti. Vienuolyno vyresnioji, labai patyrusi moteris, šiuo požiūriu galėjo duoti vertingų patarimų. Į jos siūlymus rengti daiktines loterijas, muges, šokius, filmų peržiūras ir įvairius išpardavimus visuomet būdavo įsiklausoma, ir tai visada pavykdavo. Todėl Džulijai nebuvo kas labai veikti, išskyrus pirmininkauti. Šitai ji atlikdavo kaip įmanydama taktiškiau. Jai nerūpėjo kitos moterys, kaip ir ji komiteto narės. Jos buvo sučiauptalūpės, davatkos, beraštės, kupinos prietarų ir neaiškios pagiežos pasauliui apskritai, o ypač savo padermei. Jos nekentė Džulijos, nes žinojo, kad prezidente ji tapo vien dėl to, kad jos vyras buvo turtingiausias miestelio žmogus ir iš savo kišenės pastatė aukštą altorių vienuolyno koplyčioje. Džulija nemėgo lankytis tuose susirinkimuose, bet Maiklas taip apsidžiaugė, kai ji buvo išrinkta į valdybą, kad nedrįso per dažnai skųstis negaluojanti. Ji jau praleido du paskutinius susirinkimus, tad praleisti dar vieno jautėsi nebegalinti. Toji svetainė su vimdančiu lelijų ir bičių vaško kvapu, popietei baigiantis pamažėle užleidusiu vietą dar aitresniems neprausto kūno ir pigių kvepalų kvapams, buvo tikras košmaras. Viskas jau buvo iš anksto nuspręsta vyresniosios ir sekretorės, bet ponios vis kartojo ir kartojo tą patį, kol galiausiai išseko fiziškai. Tai buvo vienintelis joms žinomas būdas prieiti prie kokios nors išvados.

Grįžusi Džulija pasijuto pavargusi. Nuėjo tiesiai į savo kambarį, įsipylė per pirštą brendžio, išsimaudė ir atsigulė į lovą. Popietės

susierzinimas viską išvarė jai iš galvos. Nuo vonios ir svaigalų apsnūdo ir buvo jau kone užmigusi, kai Stivenas švelniai pabeldė į duris ir įsmuko vidun.

– O, atsiprašau, – susinepatogino, – nežinojau, kad jūs atsigulėte. Maniau gal...

– Užeik, – pakvietė ji sėsdamasi ir glotnindama plaukus. Prisivertė nusišypsoti. – Buvau susirinkime. Truputį pavargau ir, matyt, užsnūdau. Kaip tau sekėsi?

– Su policininkais? – paklausė jis.

– Taip. Ar viskas gerai baigėsi? – paėmė naktinį švarkelį ir užsimetė ant pečių.

Stivenas neatsakė, bet jo veidas aptemo, ir ji iškart suprato, kad kažkas ne taip. Pravėrė cigarečių pakelį ir drebančiomis rankomis užsidegė vieną. Stivenas staiga pasisuko ir priėjo prie jos lovūgalio. Linktelėjo į priekį, ieškodamas jos veido, tarsi norėtų įsiminti jį visiems laikams.

Bet kai prabilo, jo balsas buvo švelnus, beveik maldaujantis.

– Ką Maklanas pasakė jums, kai buvo čia atėjęs vakar?

– Sakė, kad nori pasikalbėti su tavimi apie tą savižudybę...

– Žinau, žinau, – nutraukė ją Stivenas. – Bet ką jis pasakė jums apie, – jis nutilo, – apie Tomį Begotą?

Džulija suprato, kad meluoti jam būtų beprasmiška.

– Jis pasakė tą patį, ką jau buvo sakęs Džimas, kad Begotui buvo užvesta byla, kad jis buvo įspėtas policijos kelis kartus ir kad tuomet, kai jis nusižudė, jam buvo pateiktas kaltinimas.

Stivenas staigiai loštelėjo atgal.

– Tai netiesa, – pratrūko jis. – Tai netiesa. Visa tai netiesa. Tomis nebuvo toks. Visa tai – nesąmonė. Man pasakojo, esą jis kabindavo žmones gatvėje? Gatvėje! Bet tai negalėjo būti tiesa. Aš pažinojau jį geriau už juos, ir jis toks būti negalėjo. Jis buvo toks geras, toks švelnus, tai neįmanoma... – Stivenas nutilo ir ėmė daužyti kumščiu į delną.

Džulija tylėjo. Buvo akivaizdu, kad Stivenas kentėjo. Jeigu jis pažinojo to vaikino tik vieną pusę, šokas, patyrus, kad buvo ir kita, kur kas baisesnė, matyt, buvo siaubingas.

– Papasakok man apie jį, – paprašė Džulija. – Dabar tai jau nebepakenks. O aš labai noriu suprasti. Jei nepapasakosi, aš visada įsivaizduosiu dalykus, kurie tikriausiai – visiška netiesa. Jos balsas buvo švelnus, bet sąmonės gilumoje kaleno mintis: „Kam gi aš visa tai darau? Kiekvienas mano žengtas žingsnis mus vis labiau suartina. Netrukus jau bus per vėlu grįžti atgal."

Stivenas atsisėdo lovūgalyje, pasigręžęs į langą, ji matė tik jo profilį.

– Aš niekada nesu matęs jo Dubline, – pradėjo jis, – tik čia. Susitikau su juo „Pilies" bare vieną šeštadienio vakarą, maždaug prieš metus. Buvau pastebėjęs jį jau anksčiau, jis visada tenai lankydavosi su vietinių vaikinų būriu. Rodos, buvo labai žymus. Neturiu daug pažįstamų miestelyje, tad išgerdavau bokalą kitą alaus pats vienas, paskui pargrįždavau namo. Nebuvau nei laimingas, nei nelaimingas. Regis, išvis ne ką jaučiau. Aš netgi nebepasigerdavau, kaip būdavo anksčiau. O vieną vakarą jis mane užkalbino. Aš net neįtariau, kad jis jau buvo mane pastebėjęs, bet jis pasakė, kad seniai norėjo su manimi pasikalbėti, nes aš jam priminiau kažką iš jo senų laikų. Tai buvo labai keista, nes ir aš jį pastebėjau kaip tik todėl – iš pradžių jis man atrodė tarsi vieno mano labai senų laikų pažįstamo dvynys. Keistas sutapimas, ar ne?

Džulija linktelėjo galva. Jai buvo žinomos tos banalios dingstys, kuriomis žmonės pasinaudoja, norėdami susipažinti, ir kokios jos tuomet atrodo nuostabios. O galiausiai gal visa tai ir buvo tiesa.

– Jis atvažiuodavo kas savaitgalį aplankyti motinos. Buvo jai labai geras. Jie visada buvo labai neturtingi, jos vyras mirė, kai Tomis buvo dar kūdikis, ir ji nežinojo, ką reiškia turėti atliekamą pensą. Tomis visa tai pakeitė. Jis buvo labai protingas ir, sykį pradėjęs, niekad nebesigręždavo atgal. Jis duodavo motinai po penkis

svarus kas savaitę, pirkdavo jai drabužių ir išsiųsdavo atostogauti. Nežinau, ką ji darys dabar. Tai šiurpu, – Stivenas nutilo ir nudūrė akis žemyn, į rankas, kurios nervingai trūkčiojo. Džulija pajuto, kad jis priėjo kritinę pasakojimo akimirką ir nežinojo, kaip jį tęsti. Ji palinko į priekį.

– Aš mačiau jį tik mirusį, – pasakė ji.

Stivenas loštelėjo.

– Jūs nuėjot į tuos namus?! – sušuko jis.

– Taip. Tuomet aš, aišku, nieko nežinojau. Visa tai atrodė taip tragiška, be to, jo teta prisipažino man dirbusi pas Maiklo motiną.

– O, taip, – Stivenas grįžo į senas vėžes. – Jis man pasakojo. Ta senutė nepraleisdavo progos kuo nors pasinaudoti, bet jis ir jai padėjo ne kartą.

– Man pasirodė, kad jis buvo labai dailus.

– Ne tik dailus, nors, manau, tai irgi buvo svarbu. Jis buvo protingas, linksmas, švelnus ir kupinas gyvybės. Gali susieti jį su daugeliu dalykų, tik ne su bjaurastim ir mirtimi. Aš skaičiuodavau likusias iki savaitgalio dienas, ir jis niekada manęs neapvildavo. Visada atvažiuodavo ir laukdavo. Mudu išgerdavome po kelis stiklus – jis gerdavo viskį, – tada eidavome namo, jo mama išvirdavo arbatos, o mudu sėdėdavome ir klausydavomės patefono – jis kiekvieną savaitę atveždavo man paklausyti naują plokštelę. Paskui jo motina nueidavo miegoti, o mudu kiauras valandas šnekėdavomės. Buvo įstabus pasakorius. O, kad galėčiau prisiminti bent pusę to, ką jis pasakė, na, kad ir – „politikos blefas ir riktai", be to, jis pamėgdžiodavo žmones, pasakodavo istorijas ir visada atspėdavo, ką aš galvoju. Tai buvo nesuprantama, bet taip buvo. Sekmadieniais, žinoma, mudu negalėdavome būti kartu, nes neturėdavau laisvos dienos, bet jis atsikeldavo septintos valandos mišioms, nes aš jas lankydavau, ir atlydėdavo mane čia iki pat vartų, paskui vėl eidavo miegoti.

– Ir tai buvo viskas? – švelniai paklausė Džulija.

– Taip, tai buvo viskas. Aš buvau laimingas vien būdamas su juo. Būčiau padaręs dėl jo bet ką. Būčiau palikęs šitą tarnybą ir išvažiavęs į Dubliną, bet jis man neleido.

Džulijai staiga sudūrė širdį – kaip suduria širdį moteriai, kuri negali ištverti, kad ją palieka, tegu ir tie, kurių ji nemyli.

– Gal ir gerai, kad taip nepadarei, – pasakė ji.

– Nežinau, – ištarė Stivenas lėtai. – Jei būčiau išvykęs, gal būčiau išgelbėjęs jį nuo to, kas atsitiko. Jis per daug gėrė, aš tai žinau, ir jam užeidavo depresijos priepuoliai. Be to, manau, kad Mitčelo įtaka jam buvo ne iš gerųjų. Tarp jų, aišku, nieko nebuvo. Jie dirbo toje pačioje įstaigoje ir jiems buvo patogu kartu nuomotis butą.

– Jie gyveno tame pačiame name, kur ir Džimas, – pasakė Džulija. Ji prisiminė du linksmomis spalvomis vilkinčius jaunuolius įkypomis jaunai senomis akimis ir lenktomis raudonomis lūpomis. Tasai Tomis labai skyrėsi nuo auksinio berniuko, kurį pažinojo Stivenas.

– Tikriausiai jis pasakojo tau ir apie mudu su Džimu?

– Taip, – Stivenas išsitraukė iš kišenės mažą paketėlį ir padėjo jį ant naktinio stalelio. – Čia mano jums žadėti laiškai.

Džulija žvilgtelėjo į juos. Jie buvo mėlynuose vokuose, perjuosti virvele. Ji pasvarstė, ar galės prisiversti juos perskaityti. Neabejojo, kad jie tik dar patvirtins tai, ką Stivenas jai jau pasakė. Ji juo tikėjo. Jam nebuvo prasmės kurti dabar tokią idilę. Manė suprantanti, kas nutiko, ir jai dar labiau jo pagailo. Kitiems žmonėms galime duoti tik tai, ką jie geba įžvelgti mumyse. Nemanė esant didelio skirtumo tarp tokių kaip Tomis jaunuolių palaidumo ir to gyvenimo, kurį gyveno ji pati. Tai buvo kietas, negailestingas egzistavimas, jaudinantis ir be jokio švelnumo ar užuojautos. Jame buvo kažko iš negailestingų džiunglių įstatymų. Tie laukiniai padarai, gyvenantys jų šešėlyje, niekada nenusimeta jų įtakos visiškai. Jie gali prisitaikyti prie banalių

įprastinės egzistencijos ritmų, bet anksčiau ar vėliau sutraukys tas grandines ir vėl įnirs į savo nuolat lankomas irštvas. Stivenas niekada nepatikės, kad jaunuolis, kurį jis mylėjo per tuos trumpus savaitgalius, kuris buvo toks švelnus savo motinai ir toks visų mėgstamas, galėjo slankioti Dublino gatvėmis ieškodamas atsitiktinių nuotykių. O ji pažinojo moterį, kuri sėdėdavo, perdėtai mandagi, gerai išauklėta, nuogut nuogutėlė po padoriais drabužiais savo vyro miegamajame ir iki skausmo trokšdavo įpulti į meilužio glėbį. Stivenas, parašęs tuos šlykščius laiškus, buvo tas pats žmogus, kuris nesutiko patikėti tiesa apie savo mylimą draugą ir dabar, drauge su nedideliu laiškų ryšeliu, įteikė jai tos meilės simbolį.

Bet kodėl ir kaip jis ją įsimylėjo?

– Tu neprivalai duoti man tų laiškų, Stivenai, – pasakė ji. – Aš tikiu tavimi.

– Jie jūsų, – atsakė jis paprastai.

– Ar daug vyrų mylėjai? – paklausė Džulija, žinodama, kad dabar gali klausti apie jį ko tik nori.

Stivenas pasisuko ir žiūrėjo į ją vos šypsodamasis.

– Tik dar vieną kitą, – pasakė.

– Tą, į kurį Tomis buvo panašus? Jo prototipą?

– Taip.

– Tu jo ieškojai? Žinai, mes visi tai darome, sąmoningai ar nesąmoningai. Ir niekada nerandame. Mes jau nebe tie patys, kokie buvome, kai pamilome, – čia ir yra visa tragedija.

Stivenas tylėjo.

– O moterų? – paklausė ji.

– Jų buvo labai nedaug. Bet niekada nė vienos nemylėjau. Iki jūsų.

Džulija žinojo, kad tam kartui buvo gana. Liko dar daug ką sužinoti, bet dabar jai buvo aišku, kad tai neišvengiama. Jiedu leidosi į kūno piligrimystę.

Stivenas atsistojo. Džulija ištiesė ranką. Jis paėmė jos ranką, pasilenkė virš jos ir švelniai pabučiavo į lūpas. Jų lūpos neprasiskyrė, ir jis buvo švelniai burna prigludęs prie jos burnos. Džulija palietė pirštais jo skruostą. Tada jis atsitraukė vėl ir pečiais užstojęs lempos šviesą švelniai paleido jos ranką.

– Labanakt, – ištarė.

– Labanakt, – atsakė ji.

Džulija žinojo, kad viskas, kas būtų daugiau, – neįmanoma, ir nebūtina. Jam išėjus ilgai gulėjo stebeilydama į lubas. Paskui paėmė laiškų ryšelį ir atrišo virvutę. Perskaitė tris laiškus ir suprato, kad daugiau skaityti nebeįstengs. Tai buvo laiškai, kuriuos aštuoniolikmetis rašo savo pirmajai meilei, – kupini vienatvės švelnumo ir nekalto plepėjimo. Oras, muzika, kurios jiedu klausėsi, naujienos, dėl kurių ginčijosi, ir kito susitikimo, dėl kurio susitarta jau dvylika kartų, planai, surašyti grynai dėl malonumo juos kartoti. Erotikos juose nebuvo nė lašo, kaip vaiko laiškuose. Dabar ji suprato, kodėl jaunasis Begotas, matyt, gerokai patyręs laukinį erotikos anonimiškumą, palaikė platoniškus santykius su Stivenu.

Ji užgesino šviesą, bet kadangi jautėsi laiminga, ilgai neužmigo.

27

Pasaulis pamažėle ėmė trauktis iki Džulijos miegamojo ribų. Tolesnėmis dienomis jiedu atsisakė paviršutiniškų, Stiveno padėties peršamų formalumų. Džulija nelabai jautė socialinius skirtumus – jai tik reikėjo, kad žmonės būtų įdomūs arba seksualiai patrauklūs, o kadangi ją tenkino tai, kad Stivenas iš tikrųjų buvo ją įsimylėjęs, ji labai greitai prisitaikė prie naujų jųdviejų santykių. Ji buvo lengvai prisitaikantis žmogus, ir padėtis, kuri prieš savaitę jai būtų atrodžiusi visiškai neįmanoma, dabar atrodė kaip savaime suprantama.

Stivenas sunkiau prisileisdavo žmones artyn. Praėjo daug dienų, kol Džulijai pavyko priversti jį kreiptis į ją vardu ir net tuomet jai teko griebtis mažutės komedijos.

– Kvailiukas, – pasakė ji, patempusi lūpą, kai Stivenas šypsodamasis purtė galvą ir toliau tylėjo. – Kodėl tu negali vadinti manęs Džulija? Duokš man lapelį popieriaus ir pieštuką.

Stivenas padavė, o ji iškart grąžino.

– Štai, – tarė, – parašyk jį šešis kartus, tuomet bus lengva ištarti.

Stivenas sąžiningai parašė Džulijos vardą šešis kartus, kai baigė, jų žvilgsniai susitiko, ir jie abu pradėjo juoktis. Paskui viskas jau

vyko sklandžiai. Švelniai, su begaliniu taktu ji stengėsi pagerinti jam savijautą. Stivenas buvo drovus. Džulija suprato, kad jį labai trikdė, kai ji įsispitrėdavo į jį ilgiau. Jis pradėdavo mirkčioti, krūpčioti ir nusigręždavo. Ir išskyrus tuos atvejus, kai mylėdavosi, nemėgdavo, kad ji būtų arti jo. Bet Džulija suprato ir tai, kad jis neužsigaudavo, kai ji nurodydavo jam tas jo ypatybes.

Jį buvo lengva šokiruoti. Kartą Džulija pasakė, kad Maiklas vis labiau puoselėja viltį Lurde pagysiąs.

– Vargšelis, – pridūrė, – geriau jau nesitikėtų taip rimtai. Juk bus baisu, kai pargrįš. Bijau, kad smūgis jį pribaigs.

Stivenas truputį susiraukė, bet nieko nepasakė. Kai jis neatsakydavo, tai reiškė, kad jam kažkas nepatinka. Džulija žinojo, kad jis nemėgo kalbų apie Maiklą, o ji atkakliai nesiliovė apie jį kalbėjusi.

– Visa tai taip juokinga, – baigė ji.

Tai atsitiko vieną iš tų popiečių, kai Maiklas užmigo ir jiedu galėjo kelias valandas praleisti kartu. Iš pradžių Džulija manė, kad Stivenas tomis progomis nori su ja mylėtis, bet netrukus suprato, kad anaiptol, jis paprasčiausiai norėdavo pasėdėti ir pasikalbėti. Ji patyrė, kad jis buvo stulbinamai apsiskaitęs, o jo galva – pilna keistų, ekscentriškų žinių. Ji išvirdavo arbatos ir jiedu sėdėdavo prie židinio. Kartais Džulija užsimerkdavo ir įsivaizduodavo vėl esanti Hovardo bute. Dažnai tai būdavo labai panašu, ir vis dėlto viskas buvo pasikeitę.

– Nejaugi tu niekuo netiki? – paklausė Stivenas, nusmeigęs ją kreivu žvilgsniu.

– Stebuklais? – ji vėl nusijuokė. – Bet juk jie – netikri stebuklai, argi ne taip? Jei kam nors staiga ataugtų amputuota galūnė ar jei numirėlis prisikeltų, ar aklas praregėtų, tuomet gal ir patikėčiau. Bet iš tikrųjų tai tik savitaiga, kurios mes kol kas nesuvokiame. Žinoma, aš negaliu to pasakyti Maiklui, bet norėčiau padėti jam sumažinti norą pagyti.

– O kas, jeigu ta tavo minėtoji savitaiga jam padės? – ramiai paklausė Stivenas. – Kas, jeigu jis pagis?

– Kas tada? – jos akys pagavo Stiveno žvilgsnį, šįkart jis nenusigręžė.

– Taip, – patvirtino. – Kas tada?

– Tada visa šitai pasibaigs, ar ne? – pasakė ji linksmai. – Tokių jaukių popiečių, kaip ši, nebebus. Ką mudu darysime?

– Jam manęs nebereikės. Aš ir nepasiliksiu.

– Kodėl? – ji labai nustebo.

– Negi manai, kad aš dalysiuos tavimi su juo? Manai, stovėsiu ir žiūrėsiu į tai? – jo balsas užkilo ir įsitempė.

Džulija nusijuokė.

– Tau nereikės dalytis manimi su Maiklu. Jis niekada manęs negeidė. Na, mudu jau daugybę metų nebegyvenome kartu dar prieš jam susergant.

– Jis tavo vyras.

– Jis ir dabar mano vyras, Stivenai. Koks gi skirtumas?

– Didžiulis skirtumas. Ir tu tai žinai.

Džulija mąsliai žiūrėjo į liepsnas. Šitokia galimybė niekada nebuvo šovusi jai į galvą. Ji sudrebėjo nuo minties, kad reikėtų vėl gyventi su Maiklu. Gyvenimą be to įtempto jausmų lyno, kuriuo ji mėgo vaikščioti. Gyvenimą be to neužmirštamo tobulumo atkūrimo. Gyvenimą be meilužio.

– Ar tu nori mane išgąsdinti? Per šimtą metų pagijo tik penkiasdešimt žmonių. Galimybė labai menka. Be to, tu niekur neišeisi. Tu pasiliksi.

– Taip, aš pasiliksiu. Ir visas siaubas prasidės.

Iš pradžių ji nesuprato, ką jis turėjo omeny. Paskui nutilo ir žioptelėjo.

– Tu nori pasakyti... Vadinasi, tarp jųdviejų kažkas buvo? Manai, jis gali norėti...

– Nieko nebuvo, niekada, – atsakė Stivenas tvirtu balsu. – Niekada. Bet jis norėjo to.

– Ką gi, stebuklais tiki tu, – pasakė ji nerimtai. – Manau, jei jis pagis, turės tapti šventuoju, argi ne?

Stivenas pažvelgė į ją paslaptingai šypsodamasis.

– Tu iš tikrųjų netiki Dievą, tiesa? – paklausė.

Ji pasilenkė į priekį ir suėmė jo rankas savosiomis.

– Aš tikiu *šituo*. Man to gana. Man nereikia nemirtingumo – nemirtingumas man iki ašarų nuobodus. Nežinau, ar viskas baigiasi, kai mes numirštame, bet jaučiu, kad baigiasi, ir tikrai noriu, kad taip būtų. Suprasti amžinybę man taip pat neįmanoma, kaip ir tavo stebuklus. Mes gimstame, mylimės ir numirštame. Tai neblogas gyvenimas. Kam dėl to kvaršinti sau galvą?

Stivenas truputį nuo jos atšlijo ir nusigręžė.

– Tu juokauji, – pasakė jis.

Džulija paleido jo rankas ir vėl atsitiesė. Tyliai nusijuokė. Dabar ji įsitikino tuo, ką jau seniai įtarė, – kad jis sunkiai pakelia tikrovę. Tomis Begotas jam visada bus auksinis draugas, tyras ir nesuterštas, o seksas su ja ir bet kuo kitu – kažkas nešvaraus, apie ką nekalbama, kas turi būti apgaubta tamsos. Kaip puikiai Tomis Begotas suprato jo sielą ir veikė atitinkamai.

Nuo tada Džulija užgniauždavo ciniškas pastabas, kartais susitvenkdavusias ties jos lūpomis. Nedaug kas susivaldo, kad nesugriautų geros nuomonės apie save kito akyse. Tas idealizavimo vyksmas, į kurį ji buvo įtraukta, nebuvo jai nemalonus. Ji žinojo, kad nebuvo įsimylėjusi Stiveno ir niekada nebus. Buvo apatiška visiškai, paimdavo, ką galėdavo, kai galėdavo, ir saugojo savo vidinę vienatvę. Stiveno asistavimas jai buvo primestas, ir didžiumą jo apraiškų ji priimdavo. Ji džiaugėsi juo tingiai, geraširdiškai ir jo gailėjo, kaip giliai širdyje gailėjo visų vyrų. Kai gebėjimas patirti nuostabą išsieikvoja, vietoj meilės lieka ne kas daugiau nei gailestis.

28

Dabar Džulija retai kada išeidavo į miestą. Sekmadieniais lankydavosi ankstyvosiose pamaldose, atsiklaupdavo galinėje eilėje ir išsmukdavo lauk anksčiau už visus kitus parapijiečius. Kartais, žiūrėdama pro savo miegamojo langą žemyn į tuos sugrūstus stogus ir smailes, pajusdavo, kad jų nekenčia. Čia niekada nenutikdavo nieko, kas nebūtų menka: jokios aistros, jokio išdidumo ar beatodairiškų jausmų. Smulkios monetos barškėjo ant mažų medinių prekystalių, būdavo sumetamos į mažus kapšelius ir išdalijamos smulkiomis šykščiomis sumomis purvinų rankų, kurių ryžtingi mostai atkartojo kruopštų menkų protelių ritmą. Mažas miestelis, kaip ir visi kiti maži miesteliai, susidėjo iš smulkių ydų: pavydo, pykčio, įtarumo, godumo. Budrumas toje uoliai puoselėjamų dorybių ir slapukiškų malonumų aplinkoje vešėjo kaip didžiulis nepadorus vijoklis ant seno namo. Kiekvienąkart, kai eidavo tomis siauromis gatvėmis, Džulija jausdavo, kaip jis sutankindavo orą. Jie žinojo. Jie žinojo viską, net tai, ko nesuprato. Pagieža, didžia dalimi nesąmoninga, visus žmogiškus santykius darė sudėtingus. Vienintelis teisėtas jaudulys buvo pernelyg ilgai trunkančios ligos ir mirties prabanga, turėjusi tiems žmonėms kažką bendra su ritualinių bulių kautynių simbolika. Toleruo-

jama buvo tik tai, kas slapu, kas nujaučiama, nuspėjama, su kuo taikstomasi apylankomis. Džulija nėmaž nenutuokė, kiek jie žino apie ją ar apie Stiveną, taigi bijojo su jais bendrauti. Ar kaip tik todėl Stivenas vis dažniau ir vis uoliau lankydavosi religinėse apeigose?

„Stivenas iš tikrųjų pavyzdingas parapijietis, – pasakė jai tėvas Viktoras per vieną iš savo apsilankymų. – Pavyzdingas. Jums labai pasisekė, kad turite tokį žmogų. Pastaruoju metu matau jį per kiekvienas šeštos ryto pamaldas..."

Staiga Džulija nebesusitvardė. Ėmė kikenti, o paskui atvirai juoktis. Jiedu stovėjo koridoriuje, o Stivenas išėjo atvairuoti automobilio, kad parvežtų kunigą namo. Tėvas Viktoras žvelgė į ją nustebęs, kol ašaros riedėjo jos skruostais, o pečiai isteriškai purtėsi. Paskui, priepuoliui kiek aprimus, paėmė ją švelniai už rankos ir nuvedė į svetainę. Džulija atsisėdo ant sofos, o tėvas Viktoras atsisėdo šalia, astmiškai kvėpavo ir plekšnojo jai per riešą putlia, vaškine ranka.

– Nagi, nagi, nagi, – murmėjo ramindamas, – būkite gera, nurimkite.

Nors Džulija ir pasidavė nekontroliuojamam impulsui, išaugusiam į tą isteriją, tėvo Viktoro nepamiršo nė akimirksniui. Tas vaizdas jai pasirodė toks absurdiškas, kad ją užplūdo noras juoktis, o pasidavusi tam juokui, ji jau nebesistengė atgauti savitvardos. Geraširdis senukas išsitraukė didžiulę languotą nosinę, kurią ji visai neseniai matė šluostant Maiklo ašaras, ir padavė ją Džulijai. Ji nusišluostė ašaras, išsišnirpštė nosį ir grąžino nosinę kunigui.

– Vargšas vaikeli, – pasakė tėvas Viktoras, kišdamas nosinę į plačią rankovę, – aš puikiai jus suprantu. Tai išmėginimų metas jums visiems. Bet jūs privalote puoselėti viltį, jūs privalote puoselėti stiprią paprastą viltį ir pasikliauti Dievu, kuris jūsų neapleis.

Storas dūstantis balsas dudeno be perstogės, kol Džulija pamažėle atgavo savitvardą. Iš pradžių ji nesuprato, ką tėvas Viktoras

kalba, bet suvokusi godžiai jo nusitvėrė, lingavo galva ir murmėjo „taip, taip“, kol kunigas kalbėjo.

– Aš, aišku, vos tik pamatęs Stiveną ankstyvosiose pamaldose, iš karto supratau, ką jis daro, ir tą rytą mišias aukojau jo siekiui. Žinau, koks jis atsidavęs Maiklui, kuris jam buvo toks geras, ir apskritai jis be galo geras visiems, toks labdaros kunigaikštis, aš puikiai tai žinau. Tačiau nedėkite per daug vilčių į tą piligrimystę. Privalote apsispręsti iš anksto, dar prieš atsiduodama šventai Dievo valiai, ir susitaikyti su visais Jo norais. Be galo geras, Jis žino, kas mums tinka ir kas netinka, ir jeigu Jis nuspręs, kad reikia Maiklo kančias nutraukti, būkit tikra, vos tik pajudinęs mažylį pirštą, Jis pakeis gamtos tėkmę, kaip jau yra padaręs daugybę kartų Lurde. Vos jus užkalbinęs šiandieną, iš karto supratau, kokia jūs įsitempusi, ir, aišku, suvokiu, ką tai reiškia. Tai daro jums garbę, brangi mergyt. Žinau, kad tikitės pagijimo ir meldžiatės už jį, kaip ir mes visi, bet mes visi privalome išmokti nešti savo kryžių kantriai, nuolankiai laukdami, kada būsime išvaduoti iš šitos ašarų pakalnės. Tai buvo mano kaltė. Buvau netaktiškas. Nereikėjo man, Dieve gink, kalbėti jums apie Stiveno maldas, nes jums, aišku, žinoma jų priežastis.

Džulija linktelėjo galva užsimerkusi.

– Taip, tėve, taip, aš žinau. Labai apgailestauju, kad šitaip apsikvailinau. Nesuprantu, kas man užėjo. Mes visi taip įsitempę, bijau, kad persijaudinau. Tikiuosi, jūsų neišgąsdinau. Gal išgertumėte dar šlakelį viskio? Neatsisakykite, tėve, nes, tiesą pasakius, man irgi reiktų truputį išgerti, kad atsigaučiau.

– Na, Džulija, jei jūs taip sakote...

Vėliau, kai laukė Stiveno pargrįžtant iš vienuolyno, Džulija susimąstė apie ateitį. Incidentas su tėvu Viktoru parodė jai, kaip pavojingai arti paviršiaus buvo jausmai, kuriuos ji geidė nuslėpti. Kažkas dedasi su moterimi, išgyvenančia nepatenkintos meilės romaną, kurio nesugeba paslėpti. Jei tas senas kunigas būtų bent

kiek mažiau naivus, iškart būtų supratęs, kad toji padėtis buvo visai dirbtinė: Džulija stebėjosi, kad jai pavyko apsigauti, bent akimirkai patikėjus savo pačios absurdiškais melais.

Ji suprato, kad išsigando. Kito paaiškinimo tam, kas nutiko, nebuvo. Ji per daug svarstė apie tą grėslų ją supantį budrumą ir sulig pirmu atsitiktiniu užsiminimu apie apgailėtinas Stiveno pastangas pridengti savo kaltę neišlaikė. Ateityje privalo būti labai atsargi. Pakaks vos vieno apgaulingo mosto, ir – ji tai žinojo – Maiklas bus negailestingas. Pamąstė apie bėgančius metus ir apie laisvę, kurią turėtų, jeigu Maiklas mirtų. Ji visada to laukė – lig šiolei kaip tik tai ir padėjo jai kęsti savo gyvenimą.

Džulija nekantriai laukė pargrįžtant Stiveno. Taip susijaudinus jai reikėjo, kad jis ją nuramintų, patikintų, kad tai, kas jai atrodė akivaizdu kiekvieno sutiktojo miestelėno žvilgsnyje, iš tikrųjų buvo žinoma tik jai pačiai. Ji jautė tą baisų nerimą, kurį kenčia žmonės, kai būna negailestingai atskirti nuo saviškių, tą nerimą ir tą kartais išsprūstantį anarchijos jausmą, kuris glūdi visose moteryse.

Lauke pasigirdo privažiavęs automobilis, ir Džulija nuskubėjo į koridorių. Įžengė Stivenas, traukdamas pirštines, kurias dėvėdavo vairuodamas.

– Kas nutiko? – paklausė išvydęs jos veidą.

– Eikš, – pakvietė ji tyliai ir nužingsniavo į savo kambarį. Užuolaidos buvo užtrauktos, šviesos užgesintos. Ji jų neuždegė. Apsikabino rankomis jo kaklą ir prigludo prie jo. Staiga atitraukė lūpas nuo jo lūpų, susmuko ant kelių ir paslėpė veidą tarp jo slėpsnų. Jis trūktelėjo ją aukštyn ir sušėrė per veidą.

– O, Dieve! – sušuko jis, – kekšė.

Bet ji jau buvo nuvirtusi ant lovos ir tiesė rankas, pirštais kabindamasi į tamsą.

– Stivenai, Stivenai, – šnabždėjo tolydžio kartodama jo vardą. Tačiau, užuot suėmęs jos riešus, Stivenas palinko virš jos ir

uždengė ranka jai burną. Ji aklai priešinosi, suleido jam į riešą nagus. Laisva plaštaka jis sučiupo jos rankas ir tvirtai laikė.

– Liaukis, – šnabždėjo jis, – liaukis.

Ji liovėsi priešinusis ir gulėjo ramiai, sunkiai dūsuodama ir tyliai verkdama. Stiveno ranka atleido jos riešus ir palietė akis. Ji susitvardė ir nusisuko.

– Kas yra, Džulija? Kas nutiko? Prašau, pasakyk man, kas nutiko?

– Eik lauk, – sukarkė ji. – Palik mane.

– Negaliu palikti tavęs tokios vienos, Džulija. Ar tėvas Viktoras ką nors pasakė? Ar nutiko kas nors? Man jis nepratarė nė žodžio per visą kelią iki vienuolyno. Toks niekada nebūdavo. Kas nutiko? – jo balse buvo justi išgąstis.

– O, Stivenai! – sušuko ji, – kas bus su mumis?

Jis atšlijo, įkvėpė oro.

– Kodėl tu taip kalbi?

– Na, kas gi bus su mumis?

– Jie žino? – paklausė be jokios išraiškos balse.

Džulija neatsakė. Jai dingtelėjo, kad tai bus lengvas būdas juo atsikratyti. Ji gali jam pasakyti, kad tėvas Viktoras padarė švelnią užuominą. Stivenas niekada nepakęs išviešinimo.

– O, Dieve! – sušuko jis, – negali būti. Aš nenoriu iš čia išeiti. Prašau, Viešpatie, prašau, Viešpatie, leisk man čia pasilikti. Aš daugiau nieko neturiu. Aš tave myliu, aš tave myliu. Aš negaliu dabar išeiti, negaliu, – staiga prigludo prie jos, prispaudė galvą jai prie krūtinės. Ji gulėjo ramut ramutėlė, žiūrėjo į lubas ir nieko nejautė. Ar tai įmanoma, galvojo, būti šitaip nutolus nuo kito kenčiančio žmogaus? Pamažėle privertė savo ranką nusileisti jam ant galvos ir ėmė glostyti jo kirptus plaukus.

– Nieko, – pasakė, – nieko panašaus neįvyko.

– O, ačiū Dievui, ačiū Dievui.

Ji švelniai pakėlė Stiveno galvą, prasisegė suknelę ir priglaudė jo lūpas sau prie krūtų. Tačiau dalis jos sąmonės liko šalta ir

abejinga. Nebuvo jokios priežasties sukelti šitą sceną, pamanė ji, visiškai jokios priežasties. Tačiau vėliau prisiminė tą incidentą ir paklausė savęs, ar tik ne pusiau sąmoninga nuojauta to, kas turėjo nutikti, privertė ją pasielgti taip prieš savo būdą. Nes, kaip ir visi kiti, Džulija turėjo savo būdo sampratą, visiškai priešingą tai, kurią turėjo ją pažinojusieji.

Bet, dėkui Dievui, pamažėle ją užvaldė kūnas. Tame trumpame nevilties persmelktame akte buvo tik aštrus kaskart naujas pojūtis ir kraujo užmarštis.

Vėliau, kai Stivenas pamėgino atsitraukti nuo jos, ji stipriai jį suspaudė.

– Ne, – sušnabždėjo. – Dar ne. Dar ne viskas. Tai tik pradžia. Tu privalai išmokti deramai mylėtis. Su kuo tu mylėdavaisi? Gyvenama ne taip. Jei kada esu mačiusi tam sutvertą kūną, jis – tavasis. Nuo šiol tu mokysies, ką su juo daryti.

Džulija jautė, kaip jo kūnas pamažu atsipalaiduoja. Jis panarino veidą į pagalvę greta jos, tačiau nepasitraukė. Ji glostė jam pakaušį ir pati sau šypsojosi patamsyje. Jis manęs bijo, pamanė, bet dar labiau bijo mane prarasti. Švelniai priglaudė jo galvą prie savo raktikaulio įdubos. Tada paėmė jo ranką ir kilstelėjo prie savo lūpų.

– Tai nesunku, brangusis, – sumurmėjo. – Juk visiškai nesunku.

Stiveno ranka nukrito jai ant krūtinės ir ten paliko. Ji atsiduso ir užsimerkė. Meilė – bėgštus daiktas, pamanė. Ji ateina kartą ar du per gyvenimą, ir visada tuomet, kai jos nesitiki. Nieko neatsitinka apdairuoliui. Aš per daug išmanau apie ją, kad kada nors įsimylėčiau vėl. Šitai patogu, šitai malonu. Ir apskritai, kam šito atsisakyti? Aš gan ilgai tuo nesinaudojau. Mudu abu vieni. Aš pavargau ištvirkauti. (Hovardo balsas praskriejo per jos sąmonę.) Pirštai perbėgo Stiveno marškiniais, užčiuopdami po jais kietus šonkaulius. Jis kupinas tramdomos, iškreiptos aistros, kurią išlaisvinti galiu tik aš. Jei neišmokysiu jo mylėti kaip myli vyrai, jis niekada nebemylės moters. Aš jo nebebijau.

Šitaip tingiai jos mintys klaidžiojo aplinkui veidą, kurį ji laikė tarp savo rankų, kai iš lėto apgraibomis čiuopė, stengdamasi išlaisvinti savo sąmonę su tokiu pat apdairiu drovumu, su kokiu jis atidengė savo kūną. Ji nežinojo, kad meilė – būtinybės sukurtas padaras, kuris, kaip vyras svetimam mieste, užklius už pirmos pasitaikiusios šliundros ir nusitemps ją į šešėlį.

Ji užmigo su laiminga tikrumo šypsena ant lūpų. Po valandos nubudo, sušalusi ir išsigandusi. Laiminga, kad jau nebe viena, ištiesė rankas. Stiveno nebebuvo.

29

Tėvas Viktoras sunerimo dėl Džulijos protrūkio. Grįžęs į vienuolyną, pasikalbėjo su savo vyresniuoju ir kitą dieną, vaikiškai trokšdamas skubiai pranešti gerą naujieną, nuskubėjo į jų namus pasakyti, kad gavo leidimą atnašauti novenos mišias už Maiklo siekius Lurde.

Jis ėjo labai greitai, ir kai Džulija nusileido jo pasitikti, putlus veidas buvo išmuštas dėmių ir prakaito. Nors koridoriuje nieko nebuvo, jis prispaudė pirštą prie lūpų, apsidairė tarsi bijotų, kad pasislėpę priešai jį nugirs, ir įsitempė ją į svetainę.

– Žinote, Džulija, – pradėjo, suėmęs jos rankas savosiomis ir išpūtęs akis, – turiu jums staigmeną, didžiulę staigmeną, kurią mudu su prioru aptarėme vakar. Ar atspėsite kokią?

Net jeigu ir būtų žinojusi, Džulija nebūtų sugadinusi jam malonumo. Ji žinojo, kaip tėvas Viktoras mėgo delsti, kalbėdamas apie visokias paslaptingas smulkmenas. Ji tik papurtė galvą ir nusišypsojo.

– Negaliu atspėti, tėve. Tikrai negaliu. Bet esu tikra, kad tai kas nors malonaus, jei jūs apie tai pagalvojote.

Kunigas sučiupo jos ranką ir žaismingai pamojo savąja.

– Na, tai iš tikrųjų malonus dalykas. Labai malonus ir ypatingas. Ir te Viešpats užtikrina, kad jis atneštų vaisių, – jis teatrališkai nutilo. – Prioras davė man leidimą atnašauti novenos mišias už Maiklo siekius Lurde, jos prasideda rytoj.

– O, kaip nuostabu, tėve! – sušuko Džulija. – Kokie judu mieli, kokie judu mieli, jūs ir tėvas Akinas. Bet jūs juk neatnašausite jų už dyką? Aš negaliu to leisti.

Tėvas Viktoras nutilo, gyvenimo reikmės atvėsino jo dosnumą.

– Na, – prabilo jis iš lėto, – galėsime aptarti tai vėliau. Svarbiausia, kad gavau leidimą jas atnašauti. Be to, gavau leidimą jas atnašauti dešimtos valandos pamaldose, tad ir jūs galėsite jose dalyvauti. Juk tai puiku?

– Nuostabu, tėve.

– Be to, tikiuosi, kad ir Stivenas jose lankysis. Pasakiau priorui, kad jis tikrai lankysis. Kaip manote, ar jis sutiks, kai tai išgirs? Juk jis gali atsisakyti ankstyvųjų pamaldų, kol bus atnašaujama novena.

– Na, nežinau, – abejodama pasakė Džulija. – Nežinau, kas galėtų kliudyti jam ateiti į dešimtos valandos pamaldas, pusryčiai iki to laiko jau būna pasibaigę. Bet, manau, kad geriau būtų pakalbėti apie tai su Maiklu. Turiu galvoje, jei jam nebus pranešta, jis gali teirautis, kur dingo Stivenas.

– Žinoma, žinoma, brangioji. Ketinau iškart nueiti pranešti Maiklui, vos tik pranešęs jums. Tai mažiausia, ką mes galime padaryti jo labui po viso to, ką jis padarė vienuolynui per tieka metų. Dievas užtikrins, kad mūsų maldos būtų išgirstos, – tėvas Viktoras nutilo ir griebėsi už krūtinės. – Ak, toji kalva, Džulija, ji mane pribaigė. Darausi jau per senas ir per storas tokiems žygiams.

Džulija prišoko prie jo.

– Ak, vargšelis, – ištarė karštai. – Jums nereikėjo to daryti. Duosiu jums stiklą brendžio atsigauti.

Tėvas Viktoras mostelėjo savo vaškine ranka.

– O, ne, Džulija, tik ne brendžio. Nuo jo man darosi negera. Pavaišinkite mane viskiu. Lašeliu. Mažyčiu lašeliu.

Į Lurdą jie turėjo išvykti po dešimties dienų, taigi novenos mišios prasidėjo pačiu laiku. Džulija ir Stivenas važiuodavo į jas kiekvieną rytą. Kol Stivenas statydavo automobilį, Džulija įeidavo į bažnyčią ir atsiklaupdavo priekinėje šoninės koplyčios, kur buvo atnašaujamos tos mišios, eilėje. Stivenas atsiklaupdavo paskutinėje bažnyčios eilėje. Gandas pasklido labai greitai ir po kelių dienų mažytė šoninė koplyčia būdavo sausakimša pamaldžių moterėlių ir senukų, kurie sekė tą ceremoniją labai įsitempę. Regis, juos labai jaudino siekis, už kurį buvo atnašaujama novena. Jie prišlepsėdavo prie Džulijos šventoriuje, trukteldavo ją už rankovės ir pasakydavo, kaip uoliai visi meldžiasi už pono Glino pasveikimą. Stivenas visada išsmukdavo iš bažnyčios keliomis sekundėmis anksčiau, kad išvengtų to jausmų rodymo. Džulija tuo jausmų rodymu bjaurėjosi ir jį pakeldavo tik įtempusi nervus iki transo būsenos, išreiškiančios sutikimą. Namo jiedu važiuodavo gaubiami mirtinos tylos.

Dabar Stivenas praleisdavo jos kambaryje visas popietes. Tas viešas išbandymas, kurį abu turėdavo ištverti kas rytą bažnyčioje, jų santykiams suteikė daugiau įtampos. Džulija paklusdavo mėšlungiškam, kartais tūžmingam Stiveno mylėjimuisi visiškai abejingai, o tai, regis, įjaudrindavo jį iki pamišimo. Iš tikrųjų Džulija, kaip labai seksuali moteris, mokanti tobulai prisitaikyti, stengėsi išnaudoti tą padėtį su didžiausia nauda sau. Ji abejojo, ar Stivenui, kuris savaip ją mylėjo, – ji dėl to nė trupučio neabejojo, – kada nors pavyks atskirti mylėjimąsi nuo slapukavimo, niekšybės ir purvo. Ji žinojo, kad tik nedaugelis airių tai sugebėjo. Puritoniškumas, įsigraužęs jiems į kaulus ir jaunystėje skatinamas visų įmanomų išorinių veiksnių, taip ir nebuvo išrautas.

Kadangi mylėjimasis jai buvo toks pat būtinas, kaip ir visos kitos gamtinės kūno reikmės, ji prisitaikė prie šito naujo romano, kaip prisitaikydavo prie visų kitų savo gyvenimo aplinkybių. Jai taip ir nepavyko suprasti tų romanuose aprašytų moterų, kurios, paklusdamos vieno vyro glamonėms, gebėdavo įsivaizduoti esančios kito vyro glėbyje. Atkurti su Hovardu praleistas dienas ji mėgino vien tik daiktais, kuriais save apsupo, tomis ilgomis ir tingiomis popiečio valandomis bei pastovumo iliuzija, kurios ieškojo savo meilės romanuose.

Džulija žinojo, kad Stivenas nieko neįtaria. Kaip ir daugelis vyrų, kurie tikrovėje ar vaizduotėje griebiasi smurto, jis buvo nepagydomai sentimentalus. Kad ir koks beskonis jai atrodė sadistiškas jo mylėjimasis, kaskart dažniau palikdavęs ją nepatenkintą, ji mieliau rinkdavosi jį negu tas popietes, kai, nepatogiai sėdėdamas ant kėdės krašto, vengdamas jos akių, Stivenas atsiduodavo kalbėjimo kančiai. Tik kai nebūdavo jokios užuominos į jųdviejų artumą, jo balse pasigirsdavo švelnumo gaidelė. Jis išvirdavo arbatos, supjaustydavo pyragą, nupirktą už savo pinigus. Ištraukdavo saldainių ir paduodavo jai žvilgančiomis nuo meilės akimis. Vaikštinėdavo po kambarį, liesdamas pirštais jos drabužius.

Vieną iš tokių popiečių Stivenas atsisėdo ant lovos krašto, sukabino pirštais kelius. Džulija, beveik snausdama, sėdėjo atsilošusi krėsle priešais židinį. Lauke monotoniškai lijo, garsas buvo toks, lyg tolumoje kas plėšytų popierines servetėles. Jie užtraukė užuolaidas ir uždegė šviesą. Džulija galvojo apie dar likusias penkias novenos dienas, kurioms pasibaigus ji bus laisva. Pajuto, kad laukia tos kelionės gana džiugiai – Lurdas buvo gražus miestas ir ten bus šilčiau. Ji išsinuomos automobilį ir nuvažiuos iki Ispanijos sienos.

– Ar esi kada girdėjusi apie vyruką pavarde Džonas Peidž-O'Railis? – staiga paklausė Stivenas.

– Hmm? – beveik snausdama Džulija pasimuistė ir pasitempė. – Kas jis?

– Vyrukas pavarde Džonas Peidž-O'Railis. Toks aukštas raudonplaukis jaunuolis, kokių dvidešimt penkerių ar šešerių metų amžiaus. Jis gyveno Golvėjuje, bet dažnai atvažiuodavo į Dubliną.

– Ne, regis, tokio nepažįstu, – Džulija sumirksėjo ir papurtė galvą. – Palauk. Kažką girdėjau. Tai viena iš tų pavardžių, kurios išlieka atminty. Taip, neabejoju, kad esu ją girdėjusi anksčiau, bet labai seniai, – dabar ji jau visai išsibudino. Puikiai prisiminė tą pavardę. Tai buvo viena iš tų su Hovardu išgyventų scenų, nugrimzdusi į jos pasąmonę; pakako garso, kvapo, muzikos akordo, vardo – ir ji vėl išplaukė į paviršių. Kartą jiedu su Hovardu gėrė viename iš tų Dublino barų, kurie amžių sandūroje buvo dažnai lankomi garsių literatūros šulų, o dabar, pagyvinti ir suvulgarinti, buvo globojami rinktinės publikos. Hovardas mėgo ten lankytis, stebėti tą žvėrinčių, kaip jis jį pavadino. Džulijai patiko tai vietai būdinga budri sekso džiunglių atmosfera.

Staiga Hovardas, atsirėmęs į prekystalį ir dairęsis su atsainia, savimi patenkinta šypsena, pasisuko ir abiem rankom čiupo savo stiklą.

– Štai ir berniukai, – sumurmėjo. Džulija pažvelgė į duris, pro kurias ką tik įžengė nedidelė grupelė vyrų. Jiems įžengus, baro atmosfera, regis, pasikeitė: pasigirdo susidomėjimo šiugždesys, įtampa akivaizdžiai padidėjo. Būreliai suskilo, persigrupavo, Džulija pajuto, kad visi iškart ėmė vaidinti. Naujosios grupės centras buvo aukštas blyškiaveidis jaunuolis su žvilgančia gelsvai raudonų plaukų kupeta. Jis vilkėjo žydru megztiniu aukšta apykakle, aptemptomis juodomis kelnėmis, o rankose laikė jachtininko kepuraitę. Kiti, atėję su juo, vilkėjo tokiais pačiais, tik skirtingų spalvų, drabužiais ir atrodė, Džulijos nuomone, kaip blyškūs savo lyderio atspindžiai.

– Kas jie? – paklausė ji Hovardo.

– Nežinau. Bet to, kuris viduryje, pavardė – Džonas Peidž-O'Railis. Jis – liūdnos šlovės pederastas, – Hovardas skubiai ištuštino savo stiklą ir suėmė Džuliją už žasto. – Klausyk, eime iš čia.

Tas vardas įstrigo Džulijos atmintyje drauge su juodų judrių akių ir nepaprastų tarsi elektros šoko sukeltų plaukų prisiminimu. Ji girdėjo juos kartą ar du prabilus, žodžiai visąlaik buvo lydimi kikenimo. Buvo teisybė, kad jį gaubė liūdna šlovė, atrodė, kad visi aplinkui žino apie jį, jo elgesys iš pažiūros buvo be jokios atodairos. Paskui Džulija išvydo jį dar kartą tame pačiame bare, kai laukė Hovardo. Jis įžengė su labai šiurkščios išvaizdos vyru, kurio veidas buvo randuotas, o išraiška – nepaprastai brutali: galėjo būti jūrininkas ar dokų darbininkas. Peidž-O'Railis jau buvo girtas, isteriškai juokėsi ir apkabindavo to vyro pečius. Lankytojai ėmė trauktis, o barmenas susiraukė. Džulija prisiminė plačiai išsiviepusias jaunuolio lūpas ir liūdesį tamsiose akyse. Paskui įžengė Hovardas, apsidairė ir skubiai ją išsivedė į kitą barą.

Toji scena atgijo Džulijos akyse, ir ji pajuto, kad vėpso tuščiu žvilgsniu į Stiveną. Paskui papurtė galvą, prisiminimas iš praeities susverdėjo, išnyko, ji vėl pasijuto viena.

– O kas? – paklausė ji. Aš pažinojau jį iš matymo, kai gyvenau Dubline.

– Tai į jį Tomis Begotas buvo toks panašus, – lėtai atsakė Stivenas. – Maniau, kad žiūriu į jį, kai pirmą kartą išvydau Tomį.

– O, – Džulija padelsė ties ta balse, – suprantu. – „Gyvenimas pilnas visokių nukrypimų, nesuvoktų sąsajų", – pamanė. – Dabar prisimenu, kai žiūrėjau į tą vargšą negyvą jaunuolį, pamaniau, kad jau anksčiau esu jį mačiusi. Jis, aišku, priminė man aną kitą. Gal už visų tų atsitiktinių ryšių, už tų beprasmiškai supūstų į krūvas gyvenimo kelyje lapų, sąlyčio buvo kokia nors užmačia, tačiau, kokia ji buvo, Džulija visiškai nenutuokė. Šitiek gyvenimo dalykų buvo gryniausias atsitiktinumas, kad sutapimai ją vargino.

– Manau, kad aš ieškojau jo, turiu omeny Džono, – kalbėjo Stivenas toliau. – Tikriausiai aš ieškojau jo metų metais.

– Papasakok man apie tai, – vangiai paprašė Džulija.

– Aš visada jį prisimenu kaip dalį vasaros. Rodės, kad tuomet visą laiką buvo vasara, – pradėjo Stivenas tylesniu ir pagarbiu, tačiau neišraiškingu balsu.

„O, Viešpatie, – pamanė Džulija, perimta kartėlio, – vadinasi, viskas taip ir buvo, rožės, rožės, visąlaik rožės. Tuoj gausiu mėlynu kaspinėliu perrištą idilę." Ji vėl atsilošė krėslo šešėlyje ir užsimerkė. Pirmą sykį žabojamas Stiveno romantiškumas ištvino į dusulingą, tarpais nerišlų pasakojimą apie draugystę su Džonu Peidž-O'Railiu – nuostaba, kad tas auksinio jaunimo šulas juo susidomėjo, prašmatnūs jo namai, jį dievinantys tėvai, nežmoniškas populiarumas. Ten buvo visko, pamažėle, bet nenumaldomai gimė stabas, dieviška neprieinama būtybė, gyvenusi tolimame Olimpe. Stivenas, jaunas, nepaprastai drovus, sentimentalus ir tyras, beregint buvo visiškai užkariautas. Ar tomis ilgomis vasaros naktimis ant upės O'Railis žinojo, kokį pavidalą jis suteikė tai neapsiplunksnavusiai sąmonei? Džulija, kuriai žmonių santykiai, kad ir kokie būtų banalūs, buvo patsai gyvenimo kvėpavimas, pasijuto karštai besiklausanti to painaus pasakojimo.

– Ar tu buvai jį įsimylėjęs? – staiga paklausė ji.

– Ne, ne! – sušuko Stivenas. – Nebuvo nieko panašaus, niekada. Aš jį mylėjau, taip, aš jį mylėjau. Būčiau padaręs dėl jo bet ką, nuvykęs bet kur, bet...

Džulija pradėjo suprasti. Štai šitaip buvo primestas pirmasis pavyzdys – pavyzdys, kurį Stivenas kartos visą gyvenimą. Su kokia siaubinga intuicija tas ištvirkęs jaunuolis jautė savo vaidmenį, iki menkiausio nereikšmingo gesto siekdamas pririšti prie savęs Stiveną, Stiveną su jo nepakeliamai romantiška širdimi. Matyt, pasijusti taip aklai ir taip nesavanaudiškai garbinamam buvo veriamas naujas pojūtis jaunuoliui, jau pradėjusiam pažinti chaosą,

glūdintį pačioje žmogaus dalios šerdyje. Gal jam net nereikėjo vaidinti. Gal tas jaunuolis, neramiomis akimis tykodavęs aukos Dublino dokuose ir pirkdavęs šiurkščias kietuolių glamones tamsiuose tarpduriuose, be viso to, mokėjo užmegzti aistringą ir nesavanaudišką draugystę? Džulija to nežinojo. Bet jai atrodė, kad ji žino, kodėl Stivenas įsimylėjo ją. Jį visada trauks ištvirkimas, nenormalumas, sugedimas, nes tik jais jis gali susikurti tą nepakeliamai romantišką savo puoselėjamo gyvenimo viziją. Tik tie, kurie paragavo mėšlo, gali vaikščioti įsikandę rožę. Pagalvojo Džulija su kartėlio persunkta šypsena. Iš tų trumpų, malonių interliudų Stivenas susikūrė savo romantišką meilės pasaulį. Net būdamas su ja, pirma savo pamilta moterim, jis negalėjo sutaikyti gėlės su ją išauginusia dirva. Jis ją dalijo į du žmones. Ji nepatogiai muistėsi. Pačiose savo širdies gelmėse jokia moteris nenorėtų būti užkelta ant pjedestalo.

– Kas jam nutiko? – paklausė Džulija.

– Džonui?

– Taip.

– Jis nuskendo vieną naktį upėje. Jo kūno taip ir nesurado.

– Jis buvo vienas?

– Ne. Su juo buvo dar vienas žmogus. Kunigas.

– Kunigas! – Džuliją kone išdavė jos balso tonas.

– Taip, vienas jėzuitas iš koledžo. Jis labai draugavo su Džono namiškiais. Nuolat lankydavosi jų namuose.

– Ar kunigas irgi nuskendo?

– Taip. Tai buvo šiurpu. Bet jo kūną surado.

– Žinoma.

Ji žvelgė į liepsnas ir mąstė apie visus tuos dalykus, kurie privalo likti niekada neišsakyti bet kurio žmogaus gyvenime. Jai niekada nešovė mintis, kad jos pačios susikurta Hovardo vizija buvo ne mažiau iliuzinė negu Stiveno. Kai pakėlė akis, Stivenas buvo jau išėjęs. Ji sudrebėjo ir pasislinko kėdę prie ugnies.

30

– Alio, čia tu, Stivenai? Kalba daktaras Glinas. Gal praneštum mano dėdei, kad šią savaitę keičiu apsilankymo laiką. Šiandien aš neužeisiu, bet aplankysiu jį dieną prieš jam išvykstant į Lurdą. Taigi įšvirkšiu vaistus tik trim dienom vėliau, be to, galėsiu būti prie jo automobilyje, kai jis važiuos į Dubliną, manau, kad tai labai patartina. Ar malonėsi jam tai pasakyti?

– Taip, žinoma, daktare.

– Gerai. Ačiū, Stivenai. Ar pas jus viskas gerai?

– O, taip, daktare. Ponas Glinas labai susijaudinęs, bet laikosi nuostabiai.

– Puiku. Tada sudie, – telefonas barkštelėjo išsijungdamas. Stivenas padėjo ragelį ir ėmė lėtai kopti laiptais. Kai ėjo pro Džulijos kambarį, išgirdo vonioje tekant vandenį, ji rengėsi eiti į pamaldas. Jis nužingsniavo į Maiklo kambarį. Maiklas pakėlė akis nuo laiško, kurį skaitė, pasidėjęs ant pusryčių padėklo. Jis jau savaitę kas dieną skaitė tą patį laišką – iš kelionių agentūros, su kelionės tvarkaraščiu.

– Ar skambėjo telefonas? – paklausė Maiklas.

– Taip, sere. Daktaras Glinas skambino, norėjo pranešti, kad šiandien neatvažiuos kaip paprastai. Jis atvažiuos dieną prieš jums išvykstant, kad galėtų lydėti jus į Dubliną.

Maiklo veidas sušvelnėjo, kai jis rūpestingai sulankstė laišką ir padėjo ant naktinio stalelio.

– Turiu pripažinti, kad jis apgalvoja viską. Ne todėl, kad norėčiau, kad jis būtų mano automobilyje, bet malonu, kad jis apie tai pagalvojo. Tikiuosi, viskas jau supakuota, Stivenai?

Maiklas jau tris dienas to klausdavo kas kelios valandos.

– Viskas, išskyrus smulkmenas, kurių jums reikės iki išvažiavimo ryto.

– Stivenai.

– Taip, sere, – Stivenas sustojo ir pasisuko, prispaudęs pusryčių padėklą prie krūtinės.

– Rytoj paskutinė novenos diena, ar ne?

– Taip, sere.

– Ar teisybė, kad bažnyčia kiekvieną rytą pilna? – tai buvo pirmas kartas, kai Maiklas užsiminė Stivenui apie noveną nuo tada, kai ji prasidėjo.

– Taip, sere, kiekvieną dieną ateina vis daugiau žmonių. Vakar bažnyčia buvo pilnut pilnutėlė.

– Žmonės labai geri, labai geri, – staiga Maiklas šastelėjo priekin ir įsistebeilijo į Stiveną. – Ar tu meldiesi už mane, Stivenai? – paklausė truputį drebančiu balsu.

– O, žinoma, sere. Kiekvieną rytą kalbu rožinį. Visi...

– O, Stivenai, – nutraukė jį Maiklas kimiu nuo susijaudinimo balsu, – jaučiu, kad nutiks per tą kelionę kažkas nuostabaus. Turiu kažkokią nuojautą. Vakar naktį sapnavau, kad vaikštau vėl. O Dievas ir jo Palaimintoji Motina mano, kad taip ir bus. Ar tu melsiesi, Stivenai, ar melsiesi ir toliau?

– Taip, sere, melsiuosi, – Stiveno akys prišalo prie Maiklo pusryčių likučių. Prie auštančio skrebučio, nuo kurio jau buvo nulaužta plutelė, prie sviestu apteptos duonos, prie palietos į lėkštelę arbatos, prie drėgno cukrumi aplipusio šaukštelio. Jis iš lėto paslinko padėklą ir porcelianas barkštelėjo.

– Mes pakeliausime, Stivenai, – toliau kalbėjo Maiklas, – jei aš pasveiksiu. Aš noriu nuvykti į Fatimą, į Romą ir į Šventąją Žemę dėkojimo pamaldoms. Pasiimsiu ir tave. Juk tu norėtum pamatyti pasaulio, ar ne?

– Taip, pone.

– Gausime popiežiaus audienciją ir nuvažiuosime į Fodžiją pasimatyti su tėvu Pijumi ir gal net į Kompostelos Santjago katedrą. Tėvas Viktoras visada kalba apie ją. Ar ir tu norėtum tenai nuvykti? Ką, Stivenai?

– Taip, pone, žinoma, pone.

– Turėčiau nepamiršti tėvo Viktoro, Stivenai. Jis niekad neužsiminė man apie novenos atnašavimą. Visa tai darė tik iš širdies gerumo. Bet aš jo nepaleisiu tuščiomis. Atsilyginsiu jam.

– Taip, pone.

– Aš atsilyginsiu ir tau, Stivenai, už viską, ką man padarei. Pažadu.

Stiveno akys skubiai perbėgo kenčiančio vyriškio veidu ir vėl įsmigo į pusryčių padėklą. Jis nieko neatsakė.

– Nežinau, ką aš būčiau daręs be tavęs, Stivenai. Nežinau. Visus tuos metus. Tikriausiai būčiau išprotėjęs. Bet viskas jau netrukus baigsis. Žinau.

Miestelyje suskambo varpai, toli, lyg kas daužytų medžiu per odą. Už lango pasaulis atrodė kaip svajonė, susigūžęs po lietumi.

– Tai jau pusės devynių varpas, sere, – pasakė Stivenas. – Man metas skubėti.

– Taip, taip, – kvarktelėjo Maiklas, vėl atsigulęs ir užsimerkęs. – Pasimelsk, – tęsė jis, jo balsas pamažėle nutilo tamsoje.

Stivenas greit nusileido laiptais, padėklą padėjo ant virtuvės stalo. Tada nuskubėjo į savo kambarį, apsivilko kitą švarką, mėlyną, neperšlampamą apsiaustą, susišukavo plaukus, paėmė nuo tualetinio stalelio rožinį. Stabtelėjo, trūktelėjo stalčių ir

išsitraukė Džulijos eskizą, kurį jis apmetė prieš keletą dienų. Eskizas buvo mėgėjiškas, saldus iki kvailumo. Lėliškas veidas – be jokios išraiškos, it kokio jauno šventojo iš oleografijos, o bėglios akys – blizgančios ir tuščios. Tokia palinkusi, nutolusi bevardė pašalietė toje tamsoje, išnykusi vos rankoms prisilietus.

Stivenas susiveržė diržą ir išskubėjo. Džulija, išbalusi, apsunkusiomis akimis, jau laukė jo koridoriuje.

31

Džimas pasirodė ne išvakarėse, o jų išvykimo dieną. Atvažiavo vidurdienį, papietavo miestelio viešbutyje ir atvežė pakeliui paėmęs tėvą Viktorą. Senasis kunigas keliavo su jais ir iš susijaudinimo kone pametė protą.

Galiausiai lagaminai buvo išnešti, Maiklas apsirengė, visi sėdėjo jo kambaryje ir lenkė stiklą prieš kelionę.

– Taip, taip, Maiklai, – pasakė tėvas Viktoras, kai Stivenas įžengė į kambarį su arbatos padėklu, – neleiskite sau jaudintis. Visi privalome būti ramūs. Juk tai tik trijų valandų skrydis iš Dublino, su visais patogumais, o lėktuve galėsite įsijausti į rožinį, jeigu norėsite. Labai tinkamas daiktas nervingiems žmonėms, nors, nesuprantu, kodėl žmonės turėtų nervintis mūsų laikais lėktuve. Nuostabu, nuostabu... – švokščiantis jo balsas nutilo ir jis gurkštelėjo dar viskio. Šiandieną niekas nebesivargino mandagiai vaidinti Stiveno akivaizdoje, kad tėvas Viktoras negeria. Gėrė visi, išskyrus Maiklą, kuris paprašė arbatos.

– Maiklai, gal pasiūlysite Stivenui šlakelį viskio, kad palaikytų vargšelį kelionėje? – tėvas Viktoras pasilenkė į priekį ir uždėjo plaštaką ant Maiklo rankos. – Esu tikras, kad jis visai nusilakstė per pastarąją savaitę ruošdamasis ir kasdien lankydamasis novenoje. Mes visi jau vos gyvi.

– Prašom, Stivenai, – pasiūlė Maiklas, siaubingai išsiviepęs, pastaruoju metu jis tik taip gebėjo išspausti šypseną.

– Ne, ačiū, pone, – atsisakė Stivenas. – Aš niekada nevartoju svaigalų. Be to, šiandien vairuoju.

– Taip, taip, – atsakė Maiklas. – Iš tikrųjų. Gal taip ir geriau.

– O, Stivenai, išgerk, – linksmai įsiterpė Džulija. – Žinau, kad negeri viskio, bet juk apačioje tikriausiai yra alaus. Išgerk jo. Dievas težino, kas mums nutiks šioje kelionėje.

– Vien tik visų geriausia, vien tik visų geriausia, tikiuosi, – pasakė tėvas Viktoras. – Bokalas alaus jam nepakenks, ar ne, Maiklai? Juk alus beveik tas pat, kas vanduo, telaimina mus Dievas.

– Nagi, išgerk, Stivenai, – paragino Džulija. – Tu visada toks korektiškas. Išgerk alaus. Tuomet ir mes nesijausime tokie nuodėmingi.

– Ačiū, ponia.

Stivenas išėjo, tyliai uždarė duris. Jis vilkėjo tvarkingu mėlynu saržos kostiumu ir buvo įsisegęs į atlapą piligrimo ženklelį. Pastovėjo kelias sekundes už durų, nesistengdamas įsiklausyti į balsus kambaryje. Paskui, čiuopdamas ryškiai mėlyną ženklelį, nusileido šypsodamasis laiptais.

– Na, argi Stivenas jums ne tikra palaima, – ištarė tėvas Viktoras. – Toks darbštus, toks patikimas vyrukas, ir dar toks pamaldus. Ar jis praleidžia kada nors brolijos susirinkimus? Ir visą šią savaitę lankė noveną, turėdamas tiek darbo pasiruošti kelionei. Jis – pavyzdys visiems. Žinau krūvą merginų, kurios atiduotų viską, kad tik jį gautų, bet jis net ir nežvilgteli nė į vieną iš jų. O gal sutiks ką nors šioje kelionėje. Žinau daug laimingų katalikiškų santuokų, užsimezgusių Lurde, – jis nutilo ir patenkintas sukikeno. – Viengungis, kuris leidžiasi į piligrimystę – išmintingas viengungis.

– Visai nenustebčiau, – pasakė Džulija. – Manau, kad Stivenas su moterimis – tikras šėtonas, – ir įsmeigė akis į Džimą. Tas nuraudo,

bet negalėjo sulaikyti šypsenos, prisiminęs prieš valandą Džulijos kambaryje įvykusią sceną.

Jis buvo jau besirengiąs eiti pas Maiklą, kai Džulija jį pašaukė. Ji sėdėjo prie tualetinio stalelio ir šukavosi plaukus. Jos kelioninis apsiaustas buvo permestas per kėdę, ant jo gulėjo rankinė ir pirštinės. Džimas atsisėdo ant lovos ir jiedu šnektelėjo kelias minutes. Ant naktinio stalelio stovėjo du tušti arbatos puodeliai. Lova buvo nepaklota. Džimas pasilenkė ir pakėlė nuo grindų nosinę, pridengtą apklotu. Nosinė buvo vyriška, supurkšta odekolonu. Jam dar nespėjus ką nors pasakyti, durys atsivėrė ir į kambarį įžengė Stivenas. Žengė tiesiai prie Džulijos.

– Noriu, kad tu man pažadėtum... – prabilo jis. Paskui pamatė veidrodyje Džimą ir sustojo kaip įbestas, akys išsiplėtė iš nuostabos. Džulija pirmoji nutraukė tylą.

– Verčiau tu eik pas Maiklą, Džimai, – pasakė ji ramiai. – Mes išvažiuojame po valandos, o jam dar nesuleisti vaistai.

Džimas atsistojo ir išskubėjo iš kambario.

– Ką tu norėjai, kad tau pažadėčiau? – paklausė ji Stiveno lyg niekur nieko.

– Ką jis čia veikė?

– Kaip matei, kalbėjo.

– Apie ką?

– Apie prancūzišką maistą. Ir šiaip šį bei tą.

– Tik tiek?

– Tik tiek, Stivenai. Tiesiog draugiškas apsilankymas. Tie dalykai dažniausiai taip ir baigiasi. Va šitaip nuobodžiai.

– Iš tikrųjų? Su manimi šitaip nesibaigs.

– Aš tuo neabejoju.

– Džulija, prašau.

– Tu dar man nepasakei, ką norėjai, kad tau pažadėčiau.

– Kad tu jo vengtum, tik tiek.

– Tau nereikia bijoti jo, Stivenai. Tau nereikia bijoti nieko.

– Išskyrus tave.

Džulija gūžtelėjo pečiais. Buvo nenusiteikusi toms įtampos kupinoms fechtavimo varžyboms su Stivenu. Ištiesė rankas ir netikėtai nusišypsojo. Stivenas suėmė jas ir kietai suspaudė.

– Ne, – pasakė ji purtydama galvą, – nesakyk to. Ne dabar.

– Aš tave myliu, – atkaklavo jis.

– Patausok tai, Stivenai. Gal man reikės to vėliau. Mes turime tam marias laiko. Visą likusį mūsų gyvenimą, – ji vėl nusišypsojo, norėdama, kad jis išeitų. Bet tą akimirką jiedu išgirdo Džimo balsą, šaukiantį iš Maiklo kambario.

– Lėkštelę švirkštui! – sušuko Stivenas pašokęs. – Pamiršau ją nunešti, – ir išskubėjo iš kambario.

Džulija atsiduso ir vėl atsisuko į veidrodį. Džimas stovėjo prie durų ir ją stebėjo. Ji nieko nepasakė, tik toliau šukavosi plaukus. Žinojo, kad jis žino, ir jai tai buvo nė motais.

O dabar miegamajame ji vėl žiūrėjo į jį tokiu pačiu atsainiu, pusiau pašiepiamu žvilgsniu. Išsitraukė cigaretę, pamojo jam, kad pridegtų, suėmė jo rankas savosiomis prisidegdama cigaretę nuo jo žiebtuvėlio.

– Labai džiaugiuosi, kad turiu Stiveną, – pasakė Maiklas. Jis sugriebė kėdės ranktūrį ir su skausmu užkėlė koją ant paminos. Džulija sunerimusi pasilenkė į priekį.

– Ar tau nieko neatsitiko? – paklausė.

– Ne, ne, – atsakė Maiklas nekantraudamas.

Tėvas Viktoras pastatė savo stiklą ir Džulija vėl jį pripildė.

– Jis panašus į ispaną, – pridūrė tėvas Viktoras. – Pažinojau jo motiną Golvėjuje. Jis visą laiką siunčia jai pinigų, tai vargšei moteriškei, tai dorai sielai. Nežinau, ar man dar gerti šitą stiklą, galiu subloguoti mašinoje, dievaži.

– Kokia nesąmonė, tėve, – padrąsino Džulija.

– Keturi šimtai dvidešimt septyni piligrimai po keturiasdešimt septynis svarus kiekvienas, – staiga garsiai ištarė tėvas Viktoras. – Neblogai, ar ne? Turiu pasakyti, kad tai dideli pinigai. Didelė

rinkliava. Be to, tikrai žinau, kad vyskupas visiškai nepatenkintas, kad į mūsų kelionę susirinko šitiek žmonių, jis norėjo, kad jie vyktų su juo rugsėjį. Ta išvyka kainuos penkiasdešimt svarų. Žinoma, jis vyks ir pats, o tai visada vilioja. Mes neturime vyskupo, tik provincijolą, bet vis tiek susirinko minia. Keturi šimtai dvidešimt septyni. Dar niekada nebuvo tiek susirinkę. Žinoma, mes negausime iš to nė penso, viskas eina agentūroms, jie – tokia plėšikų gauja. Šį kartą pamėginome su katalikų agentūra, bet, žinote, turiu pareikšti, kad jie nėra nė pusės tiek padorūs kaip masonai, su kuriais mes turėjome reikalą praeitą kartą.

Tėvas Viktoras kliedėjo toliau. Džimas pagavo linksmą Džulijos žvilgsnį ir netikėtai pajuto džiugų palengvėjimą. Jis buvo saugus. Ateitis driekėsi prieš jį lygi ir klestinti. Iš Stiveno nebesulauks jokios bėdos. Viskas susiklostė tiesiog tobulai. Jis gali ramiai miegoti, be kraupios baimės, kad ateis anoniminis laiškas, išduosiantis jo ir Džulijos paslaptį dar prieš vestuves. Jį užplūdo dėkingumas Džulijai, baimei nuslūgus, visas jo būtas geidulys atgijo. Jis loštelėjo pusiaumirkas, prisiminė gerus drauge praleistus laikus. Jis norėtų ją vėl paimti, tik vieną kartą. Tuo ir baigtų, tačiau dar vienas kartas niekam nepakenktų.

Staiga suprato, kad tėvas Viktoras kreipėsi į jį.

– Na, jūs tikras šaunuolis, kad atvykote tokį kelią dėl dėdės, – kunigas palaisvino abito diržą ir patogiai nusiraugėjo. – Šaunuolis, kad taip rūpinatės savo dėde. Dievas tikrai jums už tai atlygins, – jis peržegnojo orą, ir jie visi persižegnojo. – Tam tikra prasme jis jums jau atlygino. Gavote į nuotakas tokią mielą katalikę merginą. Ar gali jaunas vyras norėti ko geriau? Keturi broliai, atiduoti bažnyčiai, ir beprotiškai ją mylintys tėvas ir motina. Tai pats geriausias pasiruošimas laimingai santuokai ir geriems namams. O dar ta kelionė prieš pat vestuves. Na, tik gaila, kad ji negali vykti su mumis. Tai būtų gražus susibūrimas. Na, gal judu abudu galėsite prisidėti prie mūsų kitos piligrimystės.

Jis pasistiebė ir palingavo galva.

– Žinot, manau, kad mums jau metas judėti, – pasakė.

– Taip, tėve, – atsiliepė Maiklas. Jis pasilenkė į priekį, kad pastatytų puodelį ant padėklo, tačiau staigus mėšlungis sutraukė jam ranką ir puodelis, nukritęs ant žemės, sudužo ir aptaškė Džimo batą arbatos likučiais. Maiklas išsižiojęs spoksojo į sudužusį puodelį kelias sekundes. Paskui užriaumojo ir valandėlę atrodė, kad tuoj pravirks, bet susitvardė ir tylėjo, o Džulija atsiklaupė ir surinko šukes. Džimas nusišluostė batą Stiveno nosine.

– Nieko, – pasakė tėvas Viktoras, – tokių menkniekių nutinka, – ir sukikeno. – Tai galėjo nutikti ir vyskupui.

Stodamasi Džulija pasirėmė ranka į Džimo kelį. Džimas pajuto, kaip jos nagai siurbiasi jam į šlaunį. Stivenas pasibeldė ir įžengė į kambarį.

– Stivenas ir Džimas nuneš tave į mašiną, Maiklai, – pasakė Džulija laikydama šukes rankose, – pasodinę į kėdę.

– Gera mintis, – pritarė tėvas Viktoras. – Ačiū Dievui, kad turime du žaliūkus jums nešti, Maiklai. Gerai, kad jums nereikia kliautis tokiu gergždžiančiu seniu kaip aš. Te Dievas palaimina tą darbą.

Maiklas tylėjo, kai jie kėlė kėdę ir nešė jį iš kambario. Užsimerkė. Kunigas patapšnojo Džulijai per ranką.

– Nagi, nagi. Žinau, kad tai sunkus kryžius, bet Dievo keliai – ne mūsų keliai. Mes manome, kad daug žinome, Džulija, bet žinome labai nedaug apie viską. Todėl žmonės ir keliauja į šventąsias vietas. Jie visada ko nors ieško. Tai savotiškas simbolis. Aš jau senas žmogus ir manęs niekas nestebina – keturiasdešimt metų, praleistų klausykloje, prie to prisidėjo, – tačiau niekas iš mūsų nesame per seni piligrimystei. Ir neužmirškite, kad mūsų Švenčiausiojo Viešpaties akyse svarbu pati kelionė į Lurdą. Prisiminkite tai, kai viskas jau bus baigta. Tai gali jums padėti. Visi privalome melstis už mūsų vargšą Maiklą. Žinau, ką jam tai reiškia ir kokių jis turi

lūkesčių, tepadeda jam Dievas. Jam dabar sunkus metas. Kur mes sėdėsime mašinoje?

– Manau, kad Maiklui bus geriausia sėdėti priekyje su Stivenu. Ten jam bus daugiau vietos. Jūs nieko prieš sėstis į galą su Džimu ir manimi?

– Prieš! – senasis kunigas plačiai skėstelėjo rankomis. – Man tinka kiekviena vieta. Man išvis pasisekė, kad mane paveža iki Dublino. Be to, mėgstu sėdėti užpakalinėje sėdynėje, priekyje visada juntamas benzino kvapas. Nagi, vilkitės paltą ir važiuojame, vardan Dievo.

Džimas ir Stivenas nunešė Maiklą laiptais žemyn, iškėlė iš kėdės ir sukabinę rankas įkėlė į automobilį. Kai buvo pasodintas, Maiklas paprašė akinių, kad galėtų pasižiūrėti į namo fasadą, kurio nebuvo matęs jau dveji metai. Palinko į priekį, negrabiai susidėjo suluošintas rankas.

– Stivenai, pažvelk į vejos kampą. Ar ten jau išdygo geltonieji narcizai? Aš nematau.

– Taip, pone, jų jau yra. Jie jau gerokai prasikalę į paviršių.

– Mano motinos laikais jie buvo nuostabūs, Džimai. Labiausiai ji mėgo pavasario gėles. Būdavo išeina žiemos rytais ir žiūri, kaip jos kalasi. Man reikėjo nusileisti anksčiau ir viską apžiūrėti. Maniau, kad jau pamiršau, kaip atrodo sodas, bet prisimenu kiekvieną jo centimetrą. Galite eiti, aš jau puikiai įsitaisiau ir palauksiu tėvo Viktoro.

– Beje, – prabilo Džimas, kai jiedu su Stivenu vėl įėjo į koridorių, kur vis dar kabėjo Džimo paltas. – Čia juk tavo nosinė, ar ne?

Stivenas paėmė nosinę ir suvaidino tiriąs skalbyklos ženklą.

– Taip, sere, ji mano. Matyt, iškrito klojant lovą.

Džimas prisiminė nepaklotą lovą ir nusišypsojo. Stivenas pakėlė akis ir atsakė jam šypsena. Jiems atrodė, kad jiedu puikiai suprato vienas kitą. Džimo šypsena išdriko į vypsnį, kai Stivenas nusisuko ir pakėlė tėvo Viktoro lagaminą.

Kunigas nusileido laiptais žemyn, jie stovėjo koridoriuje ir laukė Džulijos, o Stivenas davė paskutinės minutės nurodymus poniai Rajen. Maiklas pradėjo nekantrauti ir pabarbeno į automobilio langą. Galiausiai nusileido Džulija, vilkinti kupranugario vilnos paltu, ant rankos nešina kailiniu apsiautalu. Įlipo į automobilį ir atsisėdo tarp tėvo Viktoro ir Džimo. Kai automobilis išriedėjo, Džulija pajuto, kaip Džimo šlaunis prisispaudė prie jos šlaunies ir joje sujudo sena pažįstama šiluma. Ji pasilenkė priekin pažiūrėti, ar Maiklas patogiai įsitaisęs, ir jos alkūnė palietė Džimo kelią. Ji lėtai sąmoningai atsakė į jo spaudimą. Pagavo veidrodėlyje Stiveno žvilgsnį ir nusišypsojo, iš lengvo palietusi pirštais jo petį.

– O dabar nekreipkite į mane dėmesio, – pasakė tėvas Viktoras atsiversdamas brevijorių. – Nekreipkite dėmesio, jei aš truputį patylėsiu. Privalau sukalbėti savo maldas. Bet jūs prie manęs nesitaikykite. Man netrukdo, kai žmonės kalba man meldžiantis. Nė truputėlio. Telaimina Viešpats tavo vairavimą, Stivenai, tu šaunus vyras.

32

Taip jie leidosi į piligrimystę, iš kurios po savaitės Maiklas grįžo visiškai sveikas.

UAB „Baltų lankų“ leidyba
Kęstučio g. 10, LT-08116 Vilnius
leidykla@baltoslankos.lt
www.baltoslankos.lt

Spausdino AB spaustuvė „Spindulys“
Vakarinis aplinkkelis 24, LT-48184 Kaunas
Tiražas 2000 egz.

Johnas Brodericktas (1927–1989), rašytojas ir kritikas, gimė Airijos mieste Atlone. Kaip teigia Johno Brodericko biografė Madeline'a Kingston, jis kilęs iš darbininkijos – jo tėvas buvo klestintis kepėjas, tačiau mirė Johnui esant trejų. Šis vaikystėje jautėsi vienišas, o vėliau jo kaip kūrėjo gyvenimo kelią pažymi homoseksualumo ir alkoholizmo pėdsakas. Rašytojas buvo tiesiog įsimylėjęs Prancūziją ir prancūzų literatūrą, ypač François Mauriacą ir Julieną Greeną.

Johnas Broderickas, greta tokių žymių Airijos autorių kaip Edna O'Brien, Johnas McGaheras, Nuala O'Faolain, vertinamas už balzakiškuose romanuose kandžiai pavaizduotą itin spalvingą uždaros to meto visuomenės dvasinį ir socialinį gyvenimą.

© Peter J. Murray

Airių rašytojas Johnas Broderickas (Džonas Broderikas) romane *Piligrimystė* atskleidžia pačias slapčiausias žmogaus sąmonės kerteles ir tikrąsias žmogaus aistras, pražūtingą seksualumą ir intymius troškimus. Per nuolatinį blaškymąsi tarp tikrosios žmogaus savasties ir visuomenėje vyraujančių konservatyvių pažiūrų, stiprios bažnyčios įtakos, gyvenimo suteikto vaidmens atskleidžiami šeštojo dešimtmečio Airijos visuomenės skauduliai. Piligrimystė – ne tik kelionė į šventąjį Lurdą, tai – žmogaus „piligrimystė po kūną“.

Dėl atviro slaptų žmogaus poreikių vaizdavimo 1961 m. parašytas romanas *Piligrimystė* ilgą laiką Airijoje buvo uždraustas. Tuo tarpu Amerikoje pavadinimu *Chameleonai* 1965 m. parduotas daugiau nei 100 000 egzempliorių tiražu.

„Tai drąsus, radikaliems gyvenimo sprendimams ir įvertinimams provokuojantis kūrinys <...>“
Renata Šerelytė

„Romanas, kuriame rimtai, o ne paviršutiniškai nagrinėjamos tokios problemos, gali tapti įvykiu verstinės literatūros padangėje.“
Marius Burokas

ISBN 978-9955-23-169-1

www.baltoslankos.lt